

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

FILOZOFICKÁ FAKULTA

ÚSTAV BOHEMISTIKY

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**KAREL HYNEK MÁCHA V ČESKÉ KULTUŘE
V LETECH 1989 - 2017**

Vedoucí práce: Mgr. Veronika Faktorová, Ph.D.

Autorka práce: Bc. Fatima Toumiová

Studijní obor: Bohemistika

Ročník: 2.

2019

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 22. července 2019

.....

Bc. Fatima Toumiová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala Mgr. Veronice Faktorové, Ph.D. za její čas, odborné rady a vstřícné jednání při konzultování této diplomové práce.

Anotace

Práce sleduje Karla Hynka Máchu jako specifický fenomén české kultury, jehož působnost se projevuje v řadě uměleckých oblastí (literatura, výtvarné umění, divadlo, film) a který proniká i do různých souvislostí politických, ideových či obecně kulturních. Pozornost bude upřena k současnosti, k letům 1989 - 2017, význačným časovým bodem přitom bude rok 2010, kdy bylo slaveno významné jubileum dvě stě let od Máchova narození. Cílem práce je vytvořit komplexní přehled Máchovy recepcce v uvedeném období, jehož jednotlivé příklady budou podrobně analyzovány vzhledem k svému významu i předchozí tradici.

Annotation

The aim of this work is observe Karel Hynek Mácha as specific phenomenon of Czech culture, who influences the art fields (literature, art, theatre, movie). He also gets into political, ideological or cultural contexts. We focus on the present, specifically on years 1989 - 2017. The year 2010 is the most important because of 200th anniversary of writer's birth. Making a complete summary of Mácha's reception in given period is the goal of this diploma thesis. Concrete examples are analysed in aspects of their meaning and previous tradition.

Obsah

Úvod	6
1 Karel Hynek Mácha – stručná biografie autora	8
2 Karel Hynek Mácha a česká kultura v letech 1989-2017.....	17
2.1 Společenské a kulturní aktivity	17
2.1.1 Kongresy a konference	17
2.1.2 Přednášky a besedy.....	18
2.1.3 Sympozia.....	18
2.1.4 Odhalení soch a pomníků.....	19
2.1.5 Výstavy	21
2.1.6 Literární a vědomostní soutěže	25
2.1.7 Ankety.....	25
2.1.8 Turistické akce	27
3 Divadelní tvorba.....	31
4 Filmová zpracování	40
4.1 Historie filmových zpracování	40
4.2 Brabcův Máj	45
5 Osobnosti zabývající se K. H. Máchou	49
6 Odborné doklady Máchovy recepce.....	54
6.1 Studie a sborníky	54
6.2 Katalogy k výstavám	63
7 Odborné doklady Máchovy recepce – zahraniční.....	64
8 Popularizační doklady Máchovy recepce	65
8.1 Knižní publikace - putování po vzoru Karla Hynka Máchy	65
8.2 Ostatní publikace	67
9 Máj a jeho edice	70
9.1 Česká vydání	70

9.2 Zahraniční a dvojjazyčná vydání.....	74
Závěr.....	75
Příloha.....	95
Příloha 2.....	111

Úvod

Pro náš výzkum, jenž je obsahem této diplomové práce, jsme vybrali jednoho z předních českých autorů. Je jím Karel Hynek Mácha. Máchovské výzkumy se obvykle ubírají cestou různých analýz a interpretací autorovy tvorby, případně i osobnosti, kdy je zpravidla zkoumáno, čím Mácha naplňuje svůj status nejvýznamnějšího romantického básníka české literatury. To je však pouze jedna z možností, jak lze Máchu vnímat. Lze ho totiž považovat nejen za výrazného literárního tvůrce 19. století, ale také jako určitý kulturní fenomén, který i dnes, po dvou stech letech, ve vysoké míře ovlivňuje české umění i společnost.

Hlavním úkolem naší práce je zaměřit se tedy na recepci Máchovy osoby a díla na českou kulturu. Soustředit se budeme jak na českou a zahraniční literární scénu, tak na divadlo nebo filmový průmysl. Jako časové období pro analýzu této tematiky jsme vybrali léta od roku 1989 do roku 2017.

Pád komunismu, tedy rok 1989, hraje nejen v české kultuře, ale i v literatuře velkou roli. Je třeba si připomenout, že do této doby nebylo možné zcela svobodně pořádat jakékoliv kulturní či společenské akce či bez omezení vydávat literární díla atd. Přestože se rokem 1989 poměry uvolnily, ohlasy Karla Hynka Máchy po celá 90. léta 20. století byly spíše sporadické a nesoustavné, nejvýznamnější události, spojené s jeho jménem, přišly až s rokem 2010 – tedy při dvoustém výročí básníkovy narození, proto se pro nás tento rok stane ústředním bodem. V této době vzniká analogicky jako v roce 1936 především řada sborníků a literárních publikací, sledovány ale budou i další aktivity ve veřejném, kulturním i uměleckém prostoru.

Tato diplomová práce je svou povahou především bibliografická, pokoušíme se v ní soustředit všechny doklady máchovské recepce v příslušném období. K tomuto účelu jsme využili všech dostupných elektronických i knihovních databází, a to konkrétně Souborný katalog ČR (Caslin) a Divadelní ústav AV ČR. Vhodným rešeršním nástrojem se v tomto případě stal i internet jako médium soustředící různé odkazy k proběhlým kulturním akcím a aktivitám. V rámci jednotlivých přehledových kapitol se pak v určitých případech, které považujeme za význačné umělecké či kulturní události, snažíme o jejich analýzu. V případě divadelních a filmových inscenací pracujeme rovněž s recenzemi proběhlých představení, které se podařilo vyhledat.

Práce je rozdělena na několik rozsáhlých kapitol a podkapitol. První kapitola krátce představuje K. H. Máchu jako literární osobnost, ve druhé kapitole již ale věnujeme naší pozornost společenským a kulturním akcím, které jsou doklady máchovské recepce v daném období. Do nich nejprve zahrnujeme proběhlé bohemistické kongresy a konference, přednášky a besedy, případně sympozia. Dále zde budou představeny aktivity jako odhalení soch, památníků a pomníků věnovaných Karlu Hynku Máchovi, poté zorganizované výstavy, literární a vědecké soutěže, ankety a v neposlední řadě oblíbené turistické akce.

Ve třetí kapitole se pokusíme shromáždit veškeré dostupné informace týkající se recepce Karla Hynka Máchy v české divadelní tvorbě. Jako zdroj použijeme především webové stránky Divadelního ústavu AV ČR - Virtuální studovna, jež je největší divadelní databází v republice. Z tohoto zdroje budeme v druhé části čerpat údaje, které následně zpracujeme a vytvoříme tak soupis všech proběhlých divadelních inscenací v námi zkoumaném období.

Čtvrtá kapitola bude věnována filmové historii ale také novodobému zpracování Máchova díla. Výrazně nám pomůže známá Česko-Slovenská filmová databáze, v níž nalezneme zejména hodnocení a recenze k filmovým snímkům nebo také případně životopisy známých režisérů a scénaristů.

Od páté kapitoly až do konce práce se zaměříme na zkoumání Máchova ohlasu u literárních vědců, badatelů a další osobností české vědy a kultury. Věnovat se budeme odborným publikacím, které rozdělíme na studie, sborníky a katalogy k výstavám. Poté nezapomeneme alespoň stručně zmínit zahraniční badatele a jejich díla, která se týkají nejen Máchovy osobnosti, ale také jeho tvorby. Zajímat nás budou také knihy popularizačního rázu. Nejčastěji svým obsahem a formou získávají podobu turistických průvodců, protože, jak víme, Mácha je označován mimo jiné také za poutníka a cestovatele. Ostatní publikace jsou pak velmi často beletristického rázu a nedají se tedy řadit k odborným monografiím. V závěru obrátíme pozornost k edicím Máchovy tvorby, které jsou často doplněny doslovy či různými technikami ilustrací a vycházely nejen v Čechách, ale i v zahraničí.

1 Karel Hynek Mácha – stručná biografie autora

Pro náš výzkum, jenž je obsahem této diplomové práce jsme vybrali jednoho z předních nejvýznamnějších českých autorů. Nutno podotknout, že Karel Hynek Mácha není pouze romantickým básníkem, tak jak ho většina veřejnosti v dnešní době vnímá. Lze ho považovat za výraznou, ale i svým způsobem dodnes tajemnou, personu 19. století, jež i dnes, po dvou stech letech, ve vysoké míře ovlivňuje českou kulturní scénu.

Přestože je naším cílem je především zmapovat působnost Karla Hynka Máchy v české kultuře mezi lety 1889-2010, a to v různých typech děl, která se jakýmkoliv způsobem zmínila o autorovi či se inspirovala samotným autorem, považujeme za podstatné věnovat jednu kapitolu Karlu Hynku Máchovi, jeho životu, zálibám, dílu a dalším informacím, které se ho bezprostředně týkají.

V následující kapitole budeme čerpat z těchto zdrojů. Prvním je sborník k 100. výročí Máchovy smrti pod názvem *Karel Hynek Mácha: Osobnost, dílo, ohlas*, který byl vydán v Praze roku 1937 v edici Arne Nováka. Obsahuje pojednání či studie od významných literárních historiků či vědců, jako například Václava Černého nebo známého Felixe Vodičky.

Jako další zmíníme knihy Karla Janského, který se během svého života snažil posbírat veškeré informace týkající se Karla Hynka Máchy. Tomuto autoru se tento záměr podařil pomocí bádání v pamětech, rukopisech, dopisech a dalších pro nás jinak těžce dostupných zdrojů.

Dílo s názvem *Karel Hynek Mácha: Život uchvatitele krásy* vydal Karel Janský v roce 1953 v Praze. Právě zde čerpá ze vzpomínek Máchových současníků, dopisů, deníků či zápisníků osob, které byly dochovány. Čtenář se může podívat na originální znění psaní nebo poznámek například Karla Sabiny, Františka Černého, anebo dokonce dobrého přítele samotného Máchy Eduarda Hindla.

Podobný ráz má další Janského publikace vydaná o několik let později, a to v roce 1958, pod titulem *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. Oproti předchozímu dílu má obsah této knihy přímo formát deníků či vyprávění osob spjatých s básníkem. Jako třetí a předposlední zdroj pro tuto kapitolu vybereme pozoruhodnou publikaci pod

názvem *Věčný Mácha: památník českého básníka*, jež byla vydána v květnu roku 1940 pod vedením redakčního kruhu složeného z významných osobností české literatury. Nezapomeňme zmínit kupříkladu Jana Mukařovského, Josefa Horu, Karla Janského, Antonína Hartla a další.

Dějiny české literatury, svazek druhý, který je také dostupný v elektronické verzi na stránkách Ústavu pro českou literaturu, nám také dobře poslouží ke shromáždění důležitých informací.

*

Karel Hynek Mácha se narodil 16. listopadu 1810 v Praze na Malé Straně. S rodinou žili ve skromných podmínkách, otec se nejprve živil jako řemeslník a živnostník, dále pak jako krupař. Otcův obchod se nacházel na dnešním Karlově náměstí. Z důvodu finančních problémů se rodina musela po nějaké době odstěhovat z Malé strany do svatopetrské čtvrti, jež byla spíše chudších poměrů.

Za zajímavé lze pokládat, že Máchovo narození a dětství je téměř totožné s Tylovým, který byl sice o dva roky starší, ale během svých začátků se také potýkal s chudobou stejně jako Máchova rodina. Oba autoři se i přesto nepříznivým podmínkám doby stali předními českými zástupci literatury 19. století.

Díky kladnému vlivu Máchovy matky začal autor studovat na gymnáziu (1826–1830), poté nastoupil na vysokou školu. Nejprve se jeho oborem stala filosofie (1830–1832), poté práva (1832–1836). (Vodička a kol, 1960, s. 432-434).

Osoba Máchy je dodnes zapředená tajemstvím. Jakým člověkem byl Karel Hynek Mácha? Jaké měl vlastnosti, charakter, povahu a jaký byl opravdu jeho vzhled? Podle některých zdrojů se dozvídáme, že Mácha již na gymnáziu vybočoval z řad svých spolužáků. Nosil často černý oděv, což často vyvolávalo u veřejnosti dojem, že autor je spíše smutné a tiché povahy (Janský, 1953, s. 55-56).

Víme, že autor byl na jedné straně velmi společenským, zejména v okruhu svých přátel, patřil také do skupiny ochotníků v Kajetánském divadle a často se setkával se samotným Tylem. Mezi jeho dobré přátele patřil dle zdroje Jan Beneš, se kterým si byl po duševní stránce velmi podobný. Na druhou stranu se Mácha dokázal uzavřít

sám do sebe a stát se osobou, které stačí ke štěstí pouze vlastní „já“, příroda a krajina (Vodička a kol., 1960, s. 436-437).

Co se týká Máchových přátel, mezi jeho nejdůvěrnější patřil, jak už bylo řečeno, autorův spolužák Eduard Hindl, který měl na něho velký vliv. Dle zdroje se Mácha nebál na Hindla obrátit při jakémkoliv problému. Byli si tak blízcí, že Eduard u sebe schovával po Máchově smrti téměř všechny jeho rukopisy. Karel Sabina patřil taktéž mezi důvěrné přátele (Janský, 1953, s. 82).

Mácha dokázal být velmi společensky založený. To dokazují pravidelné schůzky, které se konaly u Máchových rodičů. Kolegové se zde scházeli pro hluboké diskuze nejen o literatuře. Do tohoto kruhu řadíme Frantu Šumavského, Eduarda Hindla, Václava Macha či zmiňovaného Karla Sabinu. Dle paměti Na jednu ze schůzek byl pozván také Karel Jaromír Erben, ale oba autoři si byli povahově a charakterově příliš vzdáleni na to, aby se mezi nimi rozvinulo blízké přátelství (Janský, 1953, s. 83-85).

Dle zdroje se Mácha seznámil v roce 1832 s dívkou jménem Mária Stichová ze Želetínky u Benešova. O vztahu, který spolu vedli, však nevíme mnoho. Nicméně jistotou je, že nedopadl dobře. Mohl Mácha nejen jméno dívky použít jako inspiraci pro své dílo Mária? (Vodička a kol., 1960, str. 436-437).

Životní láskou byla pro autora Eleonora Šomková, kterou potkal pravděpodobně o dva roky déle než Mária. Překvapivě si své milostné zážitky s Lori, jak ji nazýval, zapisoval do tzv. Deníků. Z nich můžeme vyčíst, že Mácha byl mužem roztouženým, a rád se oddával erotickým hrátkám. Ač by se zdálo, že vztah byl idylický, Karel Hynek byl považován za velmi žárlivého. Tato v přehnané míře negativní vlastnost se pravděpodobně promítala i do jejich citového vztahu, který nebyl ani z jeho, ani z její strany vůbec jednoduchý. Dosvědčují to i paměti Tylovy, ve kterých se zmiňuje o vztahu mladého páru. Rádi si opláceli svou žárlivost, což ale vedlo k dalším sporům. Překvapivě ani Máchova matka nebyla z Lori Šomkové příliš nadšena. Po Hynkově smrti jí dokonce osočila, že i ona je za skon jejího syna odpovědná. V roce 1836 se s Lori přesunuli do Litoměřic, kde spolu plánovali svatbu. Té se však mladý pár bohužel nedočkal, protože autor ve svých dvaceti šesti letech skončil. (Janský, 1953, s. 155).

*

O literaturu se Mácha začal zajímat už v raných středoškolských letech. Nejenže ho přitahovala filosofie, ale jeho zálibou byla také psychologie, sociologie, logika a dokonce historické vědy. Mezi jeho oblíbené autory řadíme například Waltera Scotta či Edwarda Bulwera. Z české literatury pak zmiňme *Hájkovu kroniku* a *Rukopisy*. Za zajímavé lze pokládat Máchovu zálibu v Shakespearovi či Goethovi, které velice obdivoval.

Co se týká literárních žánrů, Máchu považujeme za značně všestranného. Literatura pro něho znamenala jednu z nejsilnějších zálib. Ať už se jednalo o četbu historických románů s rytířskou tematikou, knih dobrodružných povah či triviální literaturu, Mácha byl v tomto směru otevřen všemu. Za zajímavé stojí zmínit zálibu v dílo od německého spisovatele Novalise, *Heinricha von Ofterdingena*. Taktéž ho přitahovala polská či polsko-ukrajinská literatura romantického rázu. Sám Mácha, přední český zástupce romantismu se dokonce setkal s lordem Byronem, představitelem romantismu anglického, který svým talentem a uvažováním ovlivnil řadu evropských spisovatelů.

Lze říci, že Mácha, ať už svou všestranností, co se literatury týče, či zájmem o tehdejší evropské dění patřil do skupiny osob, jejichž cílem bylo objevit něco nového dosud nepoznaného. Vymykal se tehdejšími spisovateli, kteří kráčeli přímo ve stopách národní literatury, to naznačuje i jeho způsob myšlení – sny, bujná fantazie, naklonění se reflexi (Vodička a kol., 1960, s. 432-437).

*

Nejen Mácha, ale také jeho současníci, ať už čeští či světoví, podnikli během svého života mnoho cest. Vztah zejména k přírodě byl pro romantiky více než typický. Pro Máchu nebylo putování po krajině pouhou touhou po inspiraci, ale spíše hledáním sebe samotného a uspokojením svých vnitřních pocitů. Autorovy cesty měly většinou podobný charakter. Jak jsme již uvedli, příroda, její krásy i proměny lákaly k prozkoumání také Máchu. Spisovatelovy kroky vedly do lesů, skal či hor. Jeho oblibu si ale také získaly zříceniny, staré hrady či jezerní plochy – tato místa měla hluboký vliv primárně na Máchovo nitro i na jeho tvorbu. Není proto divu, že krajina a příroda hrají velkou roli v autorových dílech (Vodička a kol., 1960, s. 436).

Nikoli jen krajina a příroda, ale také motiv poutníka je typický pro Máchovu tvorbu. Právě do ní vtiskl své pocity z cest. Podnikal už ve středoškolských a vysokoškolských letech a brával s sebou své nejbližší přátele. Dle Sabinových vzpomínek cestovali velmi často a bylo pozoruhodné, jakou znalost Mácha o českých hradech a zámcích měl (Janský, 1953, s. 103-104).

Karel Hynek Mácha začal pravidelně cestovat přibližně od roku 1832. Zajímal se o české památky, především o zámky a hrady. Podnikl cesty například na Bezděz, Kokořín, Trosky či Karlštejn.

Navštívil také Itálii, konkrétně Benátky či Terst, a během tohoto putování samozřejmě prošel velkou částí Rakouska, především Alpy. (Vodička a kol., 1960, str. 436) Tuto cestu podnikl v srpnu roku 1834 se svým přítelem Antonínem Strobachem. Mácha nejen, že se vydal na tuto cestu pro svou lásku a touhu k přírodě, ale během dlouhého a náročného putování zavítal do několika muzeí a galerií. Za důležité lze pokládat také seznámení se slovinským „kolegou“ básníkem Prešernem (Hartl a kol., 1940, s. 49-50).

*

Mácha je znám jako skvělý literární tvůrce, ale během svého krátkého života se také věnoval kresbám. Jednalo se především o náčrty hradů a zřícenin, popřípadě krajin, které během svých cest navštívil. Tyto kresby se dochovaly zejména v Máchových *Zápisnicích* a *Denících*.

Právě ze zmíněného *Zápisníku* se lze dozvědět o místech, které autor probádal. Nazval tento souhrn *Hrady spatřené*. Seznam není vytvořen chronologicky, ale je dosti pravděpodobné, že některé záznamy doplnil Mácha až později. Ze soupisu také můžeme vyčíst, kolik kreseb Karel Hynek vytvořil, kolik se jich zachovalo, a o jaký typ kreseb se jedná.

Některé kresby jsou typické tím, že autor využil techniku kolorování. Za zajímavost lze také pokládat fakt, že některé hrady jsou Máchou nakreslené více než jednou. Jedná se například o hrady Houska či Bezděz.

Ze zdrojů je patrné, že Mácha vlastnil dva náčrtníky – černý a hnědý. V černém se nachází více než 50 kreseb. Některé jsou vytvořeny tužkou, některé jsou doplněny

kolorováním. Co se týká malířských technik, Mácha měl v oblibě spíše jemné a neutrální barevné tóny, což značí určitý prvek jemnosti a něžnosti.

Lze tedy podotknout, že Mácha byl typem umělce, který se vyznačoval svou všestranností a velkým citem nejen pro literaturu, výtvarné umění ale také pro divadlo. (Ivanov, 2010, s. 150-155)

*

Jak již bylo několikrát řečeno, Mácha výrazně směřoval k literárnímu směru romantismu. To se projevuje i v jeho začátcích, zmiňme například básně, které najdeme v sešitu s názvem *Versuche des Ignaz Mácha*. Tato poezie byla psána německy a vyznačuje se klasickými romantickými prvky, jak je u autora typické.

Rozdělme si Máchovu tvorbu podle publikace *Věčný Mácha*. Velmi stručně nastiňme důležitá díla, která autor napsal.

Karla Hynka Máchu mimo jiné zájmy přitahovaly velmi silně také dějiny, a to se také projevilo v jeho psaní. Dle Hartla se Mácha inspiroval nejen *Rukopisy* ale také epikou sousedních zemí. Jsou to například básně *Sv. Vojtěch*, *Stroba*, *Bojarýn* či *Syn mlynářův*.

Dalším typem děl, jež Mácha tvořil, jsou historické povídky. Velmi často se zde obracel na husitskou dobu, která byla pro české země velmi krutou. Za zajímavé můžeme pokládat jeho pokus o rozsáhlý román *Kat*. Bohužel se mu nikdy nepodařilo toto dílo dokončit, a tudíž známe jen jeho první část a to *Křivoklad*. Z povídek zmiňme nedokončený *Klášter Sázavský* a *Valdice*.

I přestože je Mácha označován spíše za básníka, autor se během svého krátkého života pokusil také o vytvoření dramatických zlomků. Jak víme, Karel Hynek měl velmi blízko k divadlu, nicméně svůj největší talent předvedl právě v básnických dílech. I tak si dovolíme uvést dramatická díla. Jedná se o díla s názvy: *Bratři*, *Král Frydrych*, *Bratrovrah aneb Václav a Boleslav a Boleslav*.

Nejsilnější Máchovou tvorbou jsou lyrické básně. Právě u nich se nejvíce projevuje básníkovo nitro a subjektivismus. Autor využívá prvků, v nichž hlavní roli hraje kontrast – ať už se jedná o lásku vs. smrt, beznaděj vs. víru, či sen vs. realitu.

Ve svých verších si hraje s jazykem, používá často například řečnické otázky, rozvité přívlastky nebo souhru hlásek.

Neméně významné jsou také prosaické skladby. Velmi známými jsou *Obrazy ze života mého*, uvnitř nichž najdeme *Večer na Bezdězu* nebo *Marinku*. Autor zde opět využívá oblíbeného kontrastu. Ve *Večeru na Bezdězu* se jedná o nádhernou večerní krajinu vs. smrt a hřbitov a dále o noc vs. den. V *Marince* pak o krásu a mládí oproti smrti a chudobě.

Ačkoliv se Mácha výrazně zajímal o českou historii a pokusil se prvky našich dějin vmísit do své tvorby, bylo patrné, že nelze lehce smísit dějinné události se svými subjektivními pocity a cítěním. Stejně tak jako Byron, kterého velmi obdivoval, toužil vnést na papír něco ze sebe samého. Pokusil se o to ve třech lyrickoepických povídkách.

Motiv smrti a utrpení se objevuje u první z nich – v *Mníchovi*. Tento příběh však nedokončil a dochoval se tedy pouze fragment.

Za jednu z nejvýznamnějších Máchových povídek považujeme *Cikány*, jež vyšla rok před autorovým úmrtím, tedy v roce 1835. I zde se opět opakují typické romantické náměty jako například smrt, utrpení, bolest, mezilidské vztahy, pomsta a nakonec i samota. Dle Hartla a kol. se *Cikáni* v určitém směru podobají *Máji*, nicméně autorovi se v *Máji* podařilo lépe a detailněji vyzdvihnout problematiku vztahů (Hartl a kol., 1940, s. 82-95).

Konečně se dostáváme k nejvýznamnějšímu Máchovu dílu – *Máji*. Autor začal tento skvost tvořit již v roce 1834, avšak vydán byl až v roce 1836. Dle publikace *Dějiny české literatury II.* je obsahová stránka je poměrně jednoduchá. Hlavní roli v této básni tvoří právě forma a výrazné prvky sebereflexe a subjektivity. Sám autor se v *Máji* ztotožňuje s hlavním hrdinou a snaží se vcítit do jeho osudu.

Nejen v *Máji* ale také v ostatní Máchově tvorbě nalezneme nespočet prvků, motivů, symbolů a myšlenek, které však stručně nastíníme v další části této kapitoly. Dovolme si zmínit důležitost Máchova jazyka. Inspirací je mu Jungmannova slovní zásoba, jež byla vytvořena právě pro básnické účely. Není to však jen autorův výběr vhodných slov, ale také jeho talent propojit jednotlivé básnické prostředky tak, aby vytvořily co nejlepší dojem (Vodička a kol., 1960, s. 450-454).

Za jedinečné jsou v literární vědě obecně považovány některé náměty, motivy, symboly a prostředky Máchovy tvorby. Díky školské praxi se patrně nejznámějším máchovským prostředkem stal oxymorón.

Pojem oxymorón je velmi známým v literární teorii. Citujme výklad pojmu ze *Slovníku literární teorie* (1984):

„(z řec. *oxys* = kyselý; *móros* = pošetilý) – spojení slov, která si přímo odporují, typ → katachréze. Spolu s → antitezí a paradoxem jedna z rétorických figur, založených na významovém protikladu, oblíbená např. mystickou, romantickou anebo moderní intelektuální poezií.“ (Vlašín, 1984, s. 259).

Často se oxymorónová spojení objevují právě v *Máji* – uveďme příklady: *umřelé hvězdy svít, ztrhané struny zvuk, zborcené harfy tón, zašlého věku děj, mrtvé milenky cit, zašlé bludice pouť* atd.

Mácha obecně rád pracoval s protiklady, a to i na tematické rovině. V jeho díle nalezneme protiklad skutečnosti oproti snu, lásku oproti nenávisti, den oproti noci, světlo oproti tmě a další (Hartl a kol., 1940, s. 106-135).

Jak jsme již několikrát zmínili, Mácha byl velkým milovníkem přírody a krajiny. Vnímá ji jako něco, co funguje v naprosté harmonii a bilanci. Znamená pro něho neodmyslitelnou součást jeho vlastního „já“ a lásku k ní vyjadřuje i ve třetím zpěvu v *Máji* – rozloučení Viléma se životem. V souvislosti s přírodou také poukazuje na odvracení se člověka od přírody a vnímá tuto skutečnost velmi negativně. Dovolme si v těchto souvislostech zmínit protiklad přírody a člověka v díle *Pouť Krkonošská*, kde Mácha ještě výrazněji vyzdvihuje přírodu a její roli matky a pečovatelky.

Jedním z nejdůležitějších příznaků Máchových textů je zvýšená míra romantické subjektivizace. Subjekt se různými způsoby vztahuje k lásce jako k marnému citu, k přírodě jako prostoru, který jej uvádí do střetu s vlastní konečností, s minulostí, která je rozvrácená, zmizelá, jeví se již jen jako odlesk dávné slávy. Typickými máchovskými postavami jsou postavy poutníka nebo vězně. Postava vězně se objevuje v *Máji* (postava Viléma), kde se spojuje s motivy bolesti, utrpení, beznaděje, nicoty a nakonec i samotné smrti. Poutník je přítomen například v *Pouti Krkonošské*, v *Cikánech*, ve *Večeru*

na Bezdězu. Máchův poutník nejčastěji putuje krajinou, kdy obdivuje krásné přírodní scenérie. Mohlo by se zdát, že postava poutníka a jeho záliba v objevování krajiny působí jen pozitivním dojmem. Karel Hynek Mácha byl však i velkým melancholikem, a proto se nabízí i možnost toho, že cesta poutníka je vlastně nekonečná a tolik vytoužený cíl je nenalezen.

2 Karel Hynek Mácha a česká kultura v letech 1989-2017

2.1 Společenské a kulturní aktivity

Následující kapitola se bude věnovat evidenci a popisu rozmanitých společenských a kulturních aktivit, které byly námi zjištěny v heuristickém výzkumu této práce, a které se bezprostředně týkají recepce Karla Hynka Máchy v letech 1989-2010.

Zprvu se zaměříme na významné kongresy a konference, na základě kterých často vznikly sborníky a kolektivní monografie. Dále zmíníme přednášky, besedy, symposia a výstavy, které byly konány na počest autora.

Je třeba uvést, že především rok 2010 se nesl v duchu výstav, věnovaných životu Karla Hynka Máchy, jeho děl, popřípadě jeho vlivu na výtvarné umění. Na základě těchto akcí vznikly téměř ke všem expozicím plakáty, jejichž úkolem bylo přilákat návštěvníky do galerií či muzeí.

Neméně důležitou součástí zachycených společenských aktivit představují turistické akce, do nichž patří etapové pochody nebo vyznačení naučných stezek. Nezapomeneme ani na odhalování soch, památníků a pomníků.

Nedílnou součástí je i krátká kapitola věnující se literárním a vědomostním soutěžím, ve kterých si především žáci základních škol mohli otestovat své získané vědomosti o tomto literátovi.

2.1.1 Kongresy a konference

Jak již bylo řečeno, rok 2010 byl výrazným z důvodu dvoustého výročí narození Karla Hynka Máchy. Básníkovu jménu a dílu byl věnován kongres s názvem *Máchovske rezonance*, pořádaný ve dnech od 28. června do 3. července 2010. Pod vedením Karla Pioreckého, pracovníka pro Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i. se mimo jiné badatelé a odborníci věnovali autorům, kteří se Máchou ve svých dílech inspirovali. Dále také ohlas básníkovy jména v evropské literatuře, či jeho vliv na pražské strukturalistické myšlení. Seznam a obsah příspěvků nalezneme dnes ve stejnojmenném sborníku, jenž vyšel v roce 2011. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v.v.i, 2011, [cit. 2019-03-04]).

Téhož roku, tedy v roce 2010, proběhla také konference pořádaná katedrou bohemistiky PF UJEP v Ústí nad Labem. Podobně jako u předchozí námi zmiňované akce jsou tyto příspěvky shrnuty ve sborníku a týkají se nejen vlivu autora na samotné dílo, ale také výtvarnému ztvárnění krajiny, v níž se celý příběh odehrává.

2.1.2 Přednášky a besedy

Vedle kongresů a konferencí proběhly nejen v roce 2010 také přednášky či besedy. Cyklus besed s Ivanou Březinovou pořádala Městská knihovna v Doksech a týkal se především autorčiny nové knihy *Básník v báglu*.

Také Regionální muzeum v Mělníku se během dvoustého výročí úmrtí zapojilo a zorganizovalo setkání s názvem: *Setkání IX: Tentokrát s Karlem Hynkem Máchou u příležitosti 200. výročí jeho narození*. Tato akce proběhla 18. listopadu 2010, a měla tak výrazný ohlas, že se dne 20. ledna 2011 uskutečnila podruhé jako repríza.

Za zajímavé také můžeme pokládat přednášku předního máchovského badatele Miroslava Koloce, jenž promluvil ve Vědecké knihovně v Olomouci na téma *Karel Hynek Mácha - básník v krajině, krajina v básníkovi* a to dne 26. března roku 2013.

Podobně také Josef Hrdlička, člen Ústavu pro českou literaturu AV ČR, v.v.i. pohovořil 12. dubna 2016 na téma Karel Hynek Mácha a máchovská místa v krajině ve vlašimském muzeu.

2.1.3 Sympozia

Výraznou událostí se stalo Máchovské sympozium konané se v Doksech. Město si Máchu připomíná každý rok. Sympozium proběhlo 28. května 2010. Součástí akce bylo vyhlášení vítězů výtvarné soutěže, které se zúčastnily základní umělecké školy tohoto kraje. Mimo jiné se návštěvníci mohli více seznámit s Máchou z regionálního hlediska. Událost navštívilo také mnoho významných osobností a badatelů, z nichž uvedeme Daniela Jakubička, jenž si získal příchozí svou přednáškou s názvem *"Bez konce láska je! - Zklamánať láska má! aneb K. H. Mácha a jeho zápisky"*.

Celé sympozium bylo zakončeno nočním pochodem na Bezděz, kde ve útrokách hradu bylo zorganizováno malé představení. Návštěvníky čekalo také překvapení

v podobě otevření Velké věže, jež nabízí úchvatný pohled do krajiny Karla Hynka Máchy.

Nelze také opomenout večerní vystoupení, které bylo součástí sympozia, a bylo laděné nejen literárně, ale také hudebně. Autoři Alfréd Strejček a Štěpán Rak ho nazvali *Máchovske nokturno* (Giebisch, 2010, [cit. 2019-03-04]).

2.1.4 Odhalení soch a pomníků

Nejen město Doksy uctívá každoročně památku Karla Hynka Máchy. Také v Litoměřicích, městě, které je s autorovou osobou úzce spjaté, byla již v roce 1936 odhalena socha Karla Hynka Máchy. Stalo se tak na počest autorova stého výročí od úmrtí. Ve výběrovém řízení tehdy zvítězil mladý sochař a medailér Václav Blažek, jenž byl v té době pro svůj talent známý. Socha byla během války ukryta před nacisty a znovu ji Litoměřice vrátily na původní místo až po válce roku 1946 (Špaček, 2018, cit. [2019-02-06]).

Nicméně i v roce 2010 se město dočkalo sochy, jejímž autorem je J. V. Myslbek. Původně měly získat známou petřínskou sochu autora právě Litoměřice, avšak k realizaci nedošlo. Při dvoustém výročí narození byl pořízen bronzový odlitek podoby, známé z petřínského vrchu, jehož cena dosáhla jednoho milionu korun. Zajímavostí je, že většinu nákladů uhradili právě obyvatelé Litoměřic. Finanční prostředky doplnil také prodej sochy Stalina, díky čemuž město získalo částku ve výši 178 000 Kč. O nápad navrácení Máchovy sochy do Litoměřic se zasloužil především Jan Grimm. Slavnostní odhalení proběhlo 21. listopadu 2010. Zdroj uvádí, že významná událost přilákala značný počet návštěvníků. Monumentální autorova socha, jejíž váha dosahuje 545 kilogramů a výška 2,60 metrů, byla do města přivezena dne 18. listopadu 2010 (Závada, 2010, [cit. 2019-03-04]).

Umístěna byla na žulovém podstavci na Mostné hoře, a to v rámci tradičních městských oslav Karla Hynka Máchy. Odhalení sochy přilákalo velké množství návštěvníků a samotný akt byl doplněn zajímavým programem. Uvedme například doprovod pěveckého sboru Syrinx či požehnání sochy od vikáře Stanislava Příbyla. Mimo to lze dále zmínit také slavnostní pokládání květin a zapalování svíček na Máchově hrobě či prohlídka autorovy světničky (Břeňová, 2010, [cit. 2019-03-04]).

Pokud se znovu vrátíme do roku 1936, i tento rok je výrazný několika událostmi, které jsou spjaté s autorovou osobou. Za všechny podané informace a postřehy, které uvádíme níže, můžeme poděkovat paní Janě Fridrichové, vedoucí oddělení knihovního fondu památníku K. H. Máchy v Doksech.

V roce 1936 byl odhalen na Jarmilině skále pomník věnovaný Karlu Hynku Máchovi. Sochu navrhl sochař Leonard Rotter a cena za dílo dosáhla patnácti tisíc korun. Ceremonie se zúčastnil velký počet lidí, doplněna byla samozřejmě honosným programem. Průvod doplnila Národní garda, sokolstvo či skautské oddíly. Podle zdroje byla naplánována také návštěva spisovatele Josefa Hory, jenž byl však pro nemoc z této události omluven. Němci se v roce 1938 chtěli pomníku zbavit a to tak, že ho svrhli ze skály. Touha zachránit toto vzácné sochařské dílo však rostla, a tak Bělá zaplatila 114 marek za vytažení Máchy z jezera a napravení případných škod. Socha se dnes nachází na Horci v Bělé pod Bezdězem (Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, 2017 [cit. 2019-03-26]).

Jako poslední zmiňme pomník, jenž je umístěn také v Doksech, konkrétně před Základní školou K. H. Máchy. Navrhl ho Vladimír Janoušek a odhalen byl až v roce 1960. Zajímavostí je, že slavnostní události se zúčastnili také významné české osobnosti jako například Marie Majerová, František Hrubín či Jaroslav Bednář

Za velmi netradiční lze považovat pomník Karla Hynka Máchy, jenž byl vyřezán z dubu letního, jehož stáří se odhadovalo přibližně na 110 let. Z důvodu špatného stavu byl v roce 2012 pokácen, nicméně ze zdravé části kmene vznikla právě podobizna slavného básníka. Autorem se stal řezbář Bosambo. Pomník je dnes umístěn na Tyršově náměstí v Doksech (Fridrichová, 2016, [cit. 2019-03-26]).

2.1.5 Výstavy

Mezi nejrozsáhlejší typ aktivit týkající se recepce spisovatele Karla Hynka Máchy či jeho díla *Máj* řadíme právě výstavy. Uspořádány byly často ke 200. výročí narození autora, tedy v roce 2010.

Na prvním místě lze zmínit výstavu s názvem *Dílo Karla Hynka Máchy v ilustracích*, na které se podílelo Národní muzeum, a která se konala od 8. dubna do 31. října 2010 v Muzeu knihy na zámku rodiny Kinských ve Žďáru nad Sázavou. Hlavním cílem výstavy bylo ukázat vliv autora a jeho díla na české ilustrátory, a to chronologicky od 19. století až do současnosti. Součástí akce nebyl zdaleka jen výtvarný zájem. Pozornost nechyběla ani literárnímu a historickému hledisku. Expozice také nabídla pohled na nejmenší a největší vydání Máchova *Máje*, překvapením byla rovněž vydání samizdatová či exilová (Atlas Česka, 2010, [cit. 2019-03-04]).

V rámci dvoustého výročí od narození Karla Hynka Máchy proběhl v roce 2010 rozsáhlý kulturní projekt zahrnující několik zajímavých výstav.

Další výstava s názvem *Výstava 200 let od narození Karla Hynka Máchy. Mapy. Máchův kraj* se konala v období od února až po duben 2010 v galerii Klementinum. Hlavním organizátorem akce se stala Národní knihovna, a návštěvníci mohli spatřit kresby či mapy související s již zmíněným koníčkem básníka – cestováním a putováním nejen po české krajině.

V květnu téhož roku pak následovala opět pod záštitou Národní knihovny výstava, tentokrát týkající se nejznámějšího Máchova díla *Máj*. Na Máchův *Máj* a jeho knižní vydání byla veřejnost pozvána do Klementina. Připomenout jsme si tak mohli všechny až do té doby vydané edice *Máje*. Je třeba také zmínit, že tato kulturní akce byla doplněna i besedami či autorskými čteními.

Na Staroměstské radnici v Praze byla ve spolupráci s Obcí spisovatelů a Magistrátem hlavního města Prahy uspořádána expozice na téma *Karel Hynek Mácha a jeho dědicové* a to v zimním období od listopadu do prosince 2010. Publikum se mělo šanci seznámit nejen s ilustracemi, ale také s fotografiemi či básněmi o autorovi samotném. Podobně jako všechny akce tohoto typu, ani tato nebylo ochuzena o doprovodný program, na kterém dokonce došlo ke křtu stejnojmenné publikace, jež nadále sloužila jako katalog k výstavě.

V neposlední řadě připomeňme také výstavu *Zázrak K. H. Mácha*, konající se od února do prosince 2010 v českých centrech ministerstva zahraničí.

Jest osud pěvce světem putovati. Takový název dostala akce probíhající od května do září 2010. K vidění byly nejen kresby, ale také místa a jejich dnešní podoba (Kudyznudy.cz, [cit. 2019-03-04]).

Význačný svými aktivitami a událostmi pořádanými na počest romantického básníka je Památník Karla Hynka Máchy v Doksech. Na jedné z mnoha výstav s názvem *Místa spatřená a milovaná*, jež probíhala po celý květen 2010, si návštěvníci připomněli autorův talent. Jednalo se především o srovnání Máchových kreseb, z velké části hradů, a jejich současných fotografií.

Zdroj, ze kterého čerpáme, tj. Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, uvádí, že Máchův talent nespočíval pouze v psaní, ale také v kresbách. Jeho črty hradů jsou specifické pro silný kontrast týkající se velikosti hradu či zříceniny a okolní přírody. Tento jev je vysvětlen tak, že Mácha údajně používal během kreseb dalekohled, čímž lze vysvětlit tuto výraznou asymetričnost.

Součástí této akce byl také křest známkového aršíku Jana Kavana, který vydala Česká pošta z důvodu dvousetého výročí narození. Známkou o velikosti 108x78 milimetrů nese portrét Karla Hynka Máchy, ale především také krajinu s ním spjatou. Po skončení vernisáže výstava dále putovala do ostatních krajů (Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě, 2010, [cit. 2019-03-04]).

Neobvyklá výstava s pojmenováním *Tajemný Karel Hynek Mácha* probíhala od 8. listopadu do 30. listopadu 2010 v Památníku K. H. Máchy v Doksech. Primárním záměrem bylo představit podobiznu slavného romantika. Portréty vytvořilo třicet nejznámějších českých umělců. Největší zajímavostí je, že ani odborníci a přední badatelé zabývající se o Máchu neznají s určitostí Máchovu podobu. Miloslav Novotný se v roce 1936 dle nashromážděných faktů domníval, že Mácha byl spíše středně vysoké postavy, modrooký a tmavovlasý. Na druhé straně badatel Jaromír Wágner se opíral o obraz Jana Zachariáše Quasta, který se však nedochoval z důvodu záhadného zmizení (Fridrichová, 2010, [cit. 2019-03-04]).

Mezi vystavenými portréty bylo možné nalézt dílo například Jana Zrzavého, Mikoláše Alše či Maxe Švabinského. Kulturní událost neproběhla pouze v Doksech,

ale na obrazy se mohli návštěvníci přijít podívat také v České Lípě od 8. do 30. listopadu 2011 v Městské knihovně (Šebelka, 2010 [cit. 2019-03-04]).

Výtvarník Oldřich Hamera později uspořádal pod vedením Památníku K. H. Máchy v Doksech vernisáž, jež trvala od 1. května až 30. září 2015. Expozici mluveným slovem doplnila kunsthistorička Eva Čapková. Oldřich Hamera se zajímal o samotné dílo *Máj* velmi dlouhý čas, a při své výstavě měl možnost se setkat osobně s odborníky a badateli, Miroslavem Kolocem a Miloslavem Bařinou.

Součástí události bylo také předvedení snímků pořízených právě samotným Kolocem spolu s J. Zeminou a již zmiňovaným Bařinou. Ti podnikli cestu na hrad Bezděz v roce 2004, v období tzv. Metonova měsíčního cyklu, rozumějme měsíční konstelace, během které vystoupil na Bezděz i sám Mácha (Fridrichová, 2015 [cit. 2019-03-04]).

Dne 13. října 2010 proběhl workshop a výstava pod názvem *S fotografie po stopách Karla Hynka Máchy*. Primárním cílem celé akce bylo pořízení fotografií míst, která jsou spjata s životem autora. Následně byly snímky seskupeny do katalogu a pod vedením Filozofické fakulty UK v Praze zorganizována setkání. Zde se mohlo publikum setkat s máchologem Dušanem Prokopem, který se také zúčastnil výprav do míst, ve kterých autor často pobýval (Svaz českých fotografů, 2010 [cit. 2019-03-04]).

Expozice s názvem *Dvě století české kultury s Máchou*, zorganizována Památníkem národního písemnictví měla úspěch. Jeden z nejznámějších a médií nejkomentovanějších kulturních projektů, jehož součástí byla také výstava uspořádaná na počest dvoustého výročí narození K. H. Máchy. Stala se celoroční akcí v rámci oslav *Rok Karla Hynka Máchy 2010* a výstava dokonce putovala do několika míst v republice. Veřejnost měla možnost navštívit výstavu vytvořenou z panelů a 24 plakátů v těchto obdobích a na těchto místech:

1) 29. 6. 2010 – 31. 10. 2010

letohrádek Hvězda

2) Sladovna Písek - Velké náměstí 113, Písek

6. 1. 2010 – 20. 2. 2011

3) 26. 5. 2011 – 1. 7. 2011

Humboldtova univerzita v Berlíně

4) 17. 5. – 17. 8. 2012 v Památníku Petra Bezruče

5) 9. 11. 2011 – 31. 3. 2012

Moravské zemské muzeum v Brně, Dietrichsteinský palác (přízemní sál),
Zelný trh 8, 659 37 Brno

6) 16. 5. 2012 – 30. 6. 2012

Galerie velvyslanectví ČR ve Vídni, Rakousko

7) 25. 5. 2012 – 2. 9. 2012

Muzeum Jana Amose Komenského v Uherském Brodě

(Památník národního písemnictví, 2010 [cit. 2019-03-04]).

Expozici tvořilo pět tematických celků, zaměřujících se nejen na autorovu osobu, jeho život a dílo, ale také především na jeho recepci a vliv na národní i mezinárodní kulturu. Tyto bloky byly pojaty následovně: *Máchův život*, *Máchovo dílo*, *Výtvarný romantismus v českém kontextu Máchovy doby*, *Máchovské inspirace v umění* a *Máchův mýtus a kult.* Nelze opomenout také zdroje všech vystavených materiálů, ať už literárních (např. první vydání *Máje*), či výtvarných (fotografie, dobové kresby, aj.).

Na vzniku akce se tedy podílely především Památník národního písemnictví, Knihovna Národního Muzea, Národní galerie, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích a Západočeská galerie v Plzni. Také Český rozhlas přispěl svými archivními nahrávkami skladeb, které jen esteticky doplnily celou výstavu po zvukové stránce.

Na základě celé této kulturní akce vznikla publikace vytvořena hlavními autory projektu Daliborem Turečkem a Veronikou Faktorovu, pod názvem *KHM 1810 – 2010. Dvě století české kultury s Máchou*, na níž se podrobněji zaměříme v kapitole o vydaných odborných monografiích (Týden.cz, 2010, [cit. 2019-03-04]).

Poslední evidovanou výstavou je výstava k 180. výročí prvního vydání *Máje* v Havířově z roku 2015, která byla zaštitěna vedením Městského kulturního střediska. Exponáty pocházely ze sbírky Vlastimila Kočvary, který se o Máchu dlouho zajímá, ale nelze ho řadit do sféry odborníků. Veřejnost se mohla přijít podívat na různá vydání nejen *Máje* ale i ostatních Máchových děl (MKS Havířov, 2016 [cit. 2019-03-04]).

2.1.6 Literární a vědomostní soutěže

Karel Hynek Mácha nebudí nadšení jen u dospělých, ale také u žáků základních škol. Důkazem je každoroční pořádání vědomostních i literárních soutěží, během kterých si studenti mohou ověřit své znalosti. V severních Čechách, tedy v Máchově kraji, probíhaly pravidelně tyto akce pod názvem *Mácha známý neznámý*, a to v České Lípě či v Doksech.

Podobně v Památníku K. H. Máchy proběhla v roce 2017 soutěž mezi žáky 8. a 9. tříd základních škol. Závěrem akce si děti mohly vychutnat dort s podobiznou básníka. Vítězné skupiny navíc obdržely plnohodnotné ceny, např. knižní vydání *Máje* nebo výletní plavbu parníkem (Korcová, 2017 [cit. 2019-03-04]).

2.1.7 Ankety

Jak jsme již několikrát zmínili, rok 2010 je velmi klíčovým z hlediska dvoustého výročí od narození básníka Karla Hynka Máchy. Autora si v tento rok česká kultura připomněla nejen jemu věnovanými výstavami, kulturními a společenskými akcemi či turistickými pochody, ale také bylo vyhlášeno několik anket, na něž odpovídali buď známé osobnosti či kupříkladu studenti.

Týdeník *Respekt* vydal v roce 2010 anketu pod názvem: *V čem je pro vás jako básníka, básničku Karel Hynek Mácha inspirující? (nebo vás to zcela míjí?)*. Na tuto zajímavou otázku odpovídali Ladislav Zedník, Kateřina Rudčenková, Petr Hruška a Bogdan Trojak.

Pro Ladislava Zedníka zprvu nebyl Mácha až tak zajímavým, ale po nějaké době k němu začal nacházet obdiv a v jeho tvorbě začal stejně jako Holan nacházet smysl.

Kateřina Rudčenková není Máchou nikterak oslněna, ale přiznává, že možnost, že jí určitým způsobem inspiroval, zde existuje. Upřednostňuje spíše Máchovy deníky.

Teprve báseň *Máj* dodala české poezii nový rozměr, jak tvrdí Petr Hruška.

A naposledy Bogdan Trojak si Máchy cení za to, že během svého krátkého života bojoval o to, co opravdu chtěl (Respekt, 2010, [cit. 2019-07-02]).

Lidové noviny uspořádaly ve stejném roce rozsáhlou anketu zaměřující se na tyto tři otázky:

1. Zkuste si představit, že Mácha vstane, sejde z Vyšehradu, potká Vás ... a Vy mu máte krátce vysvětlit, co se s ním a jeho dílem po jeho smrti stalo a pak mu šetrně sdělit, kým je Mácha dnes.

2. A teď mu krátce řekněte, co znamená pro Vás osobně.

3. Mohl byste vybrat jeden verš z Máje a doplnit jej veršem vlastním?

Odpovídajících bylo na třicet, tudíž se pokusíme ocitovat alespoň několik zajímavých odpovědí.

Kupříkladu Jiří Suchý odpověděl na první otázku:

„...V poslední době se u nás rozšířila móda lamentování nad vším a do toho proudu bych se nechtěl zapojit. A abych vychvaloval vzrůstající lásku k Máchovu odkazu – v tom mně brání skutečnost, že si jí nejsem jist.“ (Suchý, 2010, [cit. 2019-07-02]).

Citujme odpověď na druhou otázku, na kterou odpovídal Jan Těsnohlídek:

„Máj je po jazykové stránce je rozhodně ceněný i po tak dlouhé době. Obsahem a formou už však moc aktuální není. Velice pravděpodobně bych Máchovi řekl, ať se víc dívá kolem sebe a napíše něco se současnými motivy, že talent rozhodně má, tak ať jím nemrhá na kopírování svých vzorů z devatenáctého století. Ne, že by byl pro Čechy nedůležitý. Spíš mi přijde zbytečné jeho úlohu přeceňovat.“ (Těsnohlídek, 2010 [cit. 2019-07-02]).

Na třetí otázku Jan Štolba zajímavě a podle našeho názoru uctivě:

„Určitě nemohl, jeho verše jsou hotové a u sebe.“ (Štolba, 2010, [cit. 2019-07-02]).

Rozhovory s básníky a básničkami provedl pro *Lidovky* autor Jiří Peňás. (Peňás, 2010, [cit. 2019-07-02]).

2.1.8 Turistické akce

Karel Hynek Mácha není známý jen pro svůj talent v psaní a výtvarném umění, ale také pro svou zálibu v cestování. O podrobnostech jeho koníčku bylo během 90. let 20. století, ale také po roce 2000 vydáno několik publikací, kterým se detailněji věnujeme v další části této diplomové práce. Máchovy toulky nejen českou krajinou dodnes oslovují velkou část pěších turistů putujících po krásách naší země.

V následující podkapitole se zaměříme na akce, které každoročně pro veřejnost pořádá město Doksy. Jedná se o turistické vyžití s názvem *Máchovi v patách*, jež je doplněno vždy zajímavým doprovodným programem. Jako zdroj informací použijeme jednotlivé ročníky *Dokského zpravodaje*, který je uveřejněný i v elektronické podobě.

Nejznámější z místních turistických aktivit jsou etapové pochody, které jsou pořádány každoročně již od roku 2004. Akce jsou rozděleny do jednotlivých etap a trvají až dva měsíce.

První ročník s názvem *Máchovi v patách* se konal 3. dubna 2004. Cílem první části výpravy byl hrad Houska.

17. dubna 2004 se turisté vydali z Mladé Boleslavi do Mnichova Hradiště a program byl doplněn o uvedení vydání *Máje*, jejichž součástí byly Maňáskovy ilustrace.

Třetí etapa se pořádala 15. května 2004 a vedla z Turnova do Sedmihorek. 28. května 2004 byl etapový pochod slavnostně zakončen na Bezdězu, kde návštěvníky čekala divadelní inscenace *Máje*, v hlavní roli s Barborou Hrzánovou (Mauserová, 2004, [cit. 2019-03-06]).

Druhý ročník *Máchovi v patách* odstartoval 2. dubna 2005. Tentokrát cestovatele čekala cesta do Bořejova s prohlídkou kostela. V příštích dnech se nadšenci dočkali nové výstavy v Památníku K. H. Máchy v Doksech a jejich směr dále vedl do Kravařska a Bělska (Mauserová, 2005, [cit. 2019-03-06]).

Na jaře roku 2006 se etapový pochod tentokrát týkal tajemných míst spjatých s Karlem Hynkem Máchou. Turisté tentokrát navštívili například Jarmilinu stezku, Pancířovo pole či Čertovu mísu. Celá akce opět skončila nočním výstupem na Bezděz s doprovodným programem (Mauserová, 2006, online, [cit. 2019-03-06]).

Čtvrtý ročník se zajímavým názvem *Mácha a ženy* započal v dubnu 2007, první trasa vedle kolem Bělé, následně do Radechova, Čapího dolu a Dřevčic (Mauserová, 2007, [cit. 2019-03-06]).

Zajímavý podtitul pátého ročníku zněl „*Jdeme po starobylých stezkách ohrožení loupežníky*“ a konal se v roce 2008. Součástí pochodů byla setkání s postavami loupežníků, kteří se nějakým způsobem objevili v Máchových dílech. Tentokrát putování vedlo přes Králův stolec, Břehyni, vrchy Borný a Šroubený (Mauserová, 2008, [cit. 2019-03-06]).

Šestý ročník etapového pochodu na téma *Máchovské zrcadlení nejen ve vodních hladinách* měl jako každý rok velký úspěch. Účastníci podnikli výpravu nejen ke hradčanským rybníkům, ale také ke studánkám nacházejícím se v Rousově a Březince. Překvapením bylo také zorganizování dvoudenního výletu s názvem s K. H. Máchou za Kelty (Mauserová, 2009, [cit. 2019-03-06]).

Dvousté výročí úmrtí básníka, tedy rok 2010, znamenalo nejen pro Doksy významný mezník. Vedle výstav a kulturních akcí, které jsme již nastínili a rozebrali v minulých podkapitolách, se ovšem konal i tradiční pochod s podnázvem *Máchovské listování*. Kajetánská společnost zinscenovala představení, které předvedlo Máchu jako divadelníka. Navštívit mohla veřejnost taktéž zámek Loučeň (Mauserová, 2010, [cit. 2019-03-06]).

Velmi významná byla druhá etapa této akce. Cesta totiž započala v Katusicích, kde Jan Krouský, český obrozenec, dostal od bratra Karla Hynka Máchy rukopis *Máj*. (Mauserová, 2010, online [cit. 2019-03-06]).

Záměrem osmého ročníku s názvem *Pivovary spatřené aneb Mácha a jeho přátelé* bylo ukázat, že i slavný romantický básník měl zálibu v pivě. Trasy vedly tento rok do blízkých pivovarů, kam se během odpočinku na svých cestách jistě uchýlil i Mácha. Účastníci měli možnost ochutnat piva z blízkých pivovarů, a to ve Svijanech a v Klášteře v Hradišti nad Jizerou (Mauserová, 2011, [cit. 2019-03-06]).

Máchovi v patách: Pohledy do krajiny i nitra. Výprava vedla v dubnu 2012 přes Sychrov do Radimovic, zakončena byla v Českém Dubu prohlídkou johanitské komendy Sv. Zdislavy a Havla z Lemberka v Českém Dubu (Mauserová, 2012, [cit. 2019-03-06]).

Neméně významný se stal pochod v roce 2013, který odkazoval na Máchovu nejdelsí cestu do Benátek. Výletníci navštívili Benátky nad Jizerou a Bozkovské jeskyně. 1. června 2013 trasa vedla dokonce do Žitavských hor a zajímavostí je, že celou akci spoluorganizovalo německé město Oybin (Mauserová, 2013, [cit. 2019-03-06]).

Jedenáctý ročník na téma *Máchovské ohnivé vzpomínání* zavedlo poutníky až do Litoměřic, konkrétně do Máchovy světničky, která je veřejnosti otevřena celoročně. Hrad Houska, Vrátecká rozhledna a muzeum Eduarda Štorcha byly náplní druhé etapy. Třetí etapa se konala v německém Oybinu, kde si na své přišli i milovníci výtvarného umění, během expozice Caspara Davida Friedricha (Mauserová, 2014, [cit. 2019-03-06]).

Na jaře 2015 se uskutečnila výprava na horu Říp, tedy tam, kde vše začalo. Řeč je o Jirákových *Starých pověstech českých*. Pozornost se tento rok věnovala také tomuto autorovi. Druhým poutním místem se stala Peruc, ve které stojí dub, kde Oldřich spatřil Boženu. Nyní je strom pojmenován po onom knížeti. Poslední expedice vedla do Stadic, které jsou spojeny s Přemyslem Oráčem, jehož pomník stojí právě zde (Mauserová, 2015, [cit. 2019-03-06]).

V roce 2016 se Máchovi příznivci vydali především do obor, které vlastnil rod Valdštejnů. Po nich byl pojmenován i tento ročník populárního putování s Máchou - *Toulání po Valdštejnském panství* (Mauserová, 2016, [cit. 2019-03-06]).

V posledním námi zkoumaném roce této práce, tedy roce 2017, se tradiční máchovský pochod konal pod názvem *Po stopách Českého ráje*. Nejprve byla cesta naplánovaná na hrad Helfenburk, poté na vrch Veliš a zakončena byla návštěvou obce Bukvice (Mauserová, 2017, [cit. 2019-03-06]).

*

Na počest Karla Hynka Máchy s ohledem na současnou oblibu pěších túr, které sám básník miloval, byly v Čechách zbudovány didakticko-naučné stezky. Jednou z nich je Máchova stezka, jež funguje od roku 2011. Prochází obcemi Doksy, Starým splavem a Břehyní. Jedná se o kulturní projekt, díky němuž se procházející dozví spoustu zajímavých informací o těchto lokalitách. Během otevření naučné Máchovy stezky byl umožněn také vstup do parku, jenž je součástí zámku. Zde lze nalézt tabule obsahující

informace týkající se nejen historie budovy. Další zastávkou naučné stezky je Šibeniční vrch nacházející se nad Cepelským rybníkem (Doksy, [cit. 2019-03-06]).

Souběžně s Máchovou stezkou se kříží naučná stezka SWAMP, která funguje od roku 2010 a nachází se na březích Máchova jezera. Zaměřuje se na bažinaté úseky a je složena ze šesti informačních tabulí týkající se také fauny a flory kolem Máchova jezera.

Třetí naučná stezka, vedoucí také kolem Máchova jezera, s názvem *Se Čtyřlístkem okolo Blatáku* byla vytvořena v roce 2012. Primárním cílem je přimět děti poznávat okolí a přírodu této lokality. Na základě získaných znalostí a soutěží pravidelně se konajících, získají za svou snahu a píli odměny. Trasa je dlouhá 15 kilometrů a nachází se na ní tři informační tabule (Starý, 2012 [cit. 2019-03-06]).

3 Divadelní tvorba

Karel Hynek Mácha, jeden z nejvýznamnějších českých básníků, svým jménem a především talentem ovlivnil a inspiroval mnoho dalších umělců. Nejedná se jen o literaturu a výtvarné umění, ale až do dnešních dnů jsou jeho nejvýznamnější díla také divadelně zpracovávána. Inscenace probíhají v několika českých divadlech po celé republice, ať už se jedná o velké známé divadelní společnosti či malá divadélka.

V této rozsáhlejší kapitole věnující se právě divadelním inscenacím, jejichž autorem je námi zkoumaný Mácha, zmíníme premiéry, popřípadě vzniklé recenze k daným představením. Pro dané informace využijeme jako hlavní zdroj databáze Divadelního ústavu AV ČR, konkrétně pak Virtuální studovnu, kterou si v následující podkapitole

Divadelní ústav AV ČR je institucí zaměřující se na národní divadelní tvorbu ve všech časových rovinách. Slouží nejen k dokumentaci a archivaci tohoto typu umění, ale také poskytuje informační, vědecké, vzdělávací či nakladatelské služby a to nejen odborníkům, ale i široké veřejnosti. Za zajímavé lze pokládat fakt, že divadelní ústav se podílí taktéž na vydávání literatury, především odborného a vědeckého rázu.

Sídlo DÚ AV ČR najdeme v Manhartském paláci v ulici Celetné v Praze, vedoucím pracovníkem je Ondřej Svoboda. Co se týká historie ústavu, barokní budova vznikla již v 18. století. Sál už v této době sloužil hereckým účelům. V 70. letech minulého století byl Divadelní ústav AV ČR rekonstruován a zrenovován. V současné době palác najdeme na seznamu kulturních památek.

Instituce se dělí na dvě základní oddělení – Divadelní ústav a Institut umění. Pro náš výzkum použijeme zejména Virtuální studovnu, kterou lze označit jako rozsáhlou databázi poskytující nespočet informací k dané problematice. Dovolme si tuto, pro nás velmi užitečnou webovou stránku, více představit.

Virtuální studovna se dále dělí na Knihovnu Divadelního ústavu, který má za úkol archivovat a shromažďovat literaturu a periodika. Dnes je možné v knihovně najít přes 120 000 svazků, ať už literatury spjaté přímo s divadlem či literatury pouze příbuzné.

Bibliografické oddělení zpracovává zejména informace o českém divadle a to již od poloviny 19. století. Skýtá přes 720 000 záznamů.

Oddělení sbírek a archivu se soustředí na shromažďování fotografií a jejich postupnou digitalizaci a poskytnutí veřejnosti prostřednictvím právě zmíněné Virtuální studovny nebo pomocí zorganizovaných výstav.

Informačně-dokumentační oddělení je pro nás nejvýznamnější oddělením, jež poskytuje údaje o divadelních inscenacích, hrách a osobnostech. Dále zde najdeme důkladně propracovanou videotéku a audiotéku.

V neposlední řadě studovna poskytuje také databáze, v nichž lze prozkoumat případné fotografie týkající se jednotlivých inscenací. Za efektivní můžeme považovat přímé odkazy na recenze divadelních her, nacházejících se ve sféře novinářské. (Divadelní ústav AV ČR, [2019-07-02]).

*

Pro kvalitnější srovnání by bylo velmi příhodné zmínit divadelní inscenace týkající se ať už samotného autora, či inscenace jeho díla vytvořené v roce 1936. Virtuální studovna nám však tak daleký rozhled do minulosti neposkytuje, tudíž vezmeme v úvahu pouze námi zkoumaný časový rozsah, a to divadlo od roku 1989 až po současnost.

Rok 2010 se nese v duchu výročí básníkovy úmrtí, a to téměř ve všech uměleckých sférách. Předpokládali bychom tudíž, že i v divadelní scéně bude tento rok „plodným“ pro vytváření divadelních inscenací. Pokud se podíváme blíže do databáze Virtuální studovny, zjistíme, že v roce 2010 nebylo zinscenováno žádné nové představení. Pokud nás bude zajímat časový rozsah mezi jednotlivými novými hrami, pohybujeme se přibližně v rozmezí jednoho roku až dvou let.

Souhrnné množství představení odehraných ve zkoumaném období činí 24 divadelních inscenací. Než se podíváme na jednotlivé konkrétní hry, uveďme základní charakteristiku. Všechna zmíněná divadelní produkce byla vytvořena na československém či českém území a také je zde odehrána. Za nejvíce kreativní léta můžeme označit rok 2003, ve kterém vznikly čtyři divadelní hry, a poté až rok 2015. Zde se jedná o tři inscenace.

Z hlediska typologického můžeme divadelní tvorbu rozlišit na biografická díla, tedy ta, která se opírají nebo ztvárňují Máchův život či na inscenace jeho literárních děl.

V tomto případě se tvůrci zajímají v první řadě o spisovatelovu tvorbu a to, jak lze předpokládat, o *Máj*. Ten je zinscenován na české scéně od roku 1989 po současnost celkem patnáctkrát. Dále se divadelní režiséři pokusili celkem dvakrát zinscenovat Máchovy *Cikány*.

Co se týká biografických děl, za podobný typ lze označit pouze hru *Máchovy hrdličky křik*, který se opírá bezprostředně o autorův život. Za poslední typ můžeme považovat potom také volné adaptace, jež nemají přímý název Máchovy tvorby (např. *Máj*, *Cikáni* atd.) ale určitým způsobem používají autorovy náměty či verše.

Nyní se pokusíme charakterizovat přesněji jednotlivou divadelní tvorbu. Jak již bylo řečeno, téměř všechny informace užijeme z přehledů Virtuální studovny. Pro stručnější citování a parafráze budeme označovat jednotlivé inscenace stejně jako Divadelní ústav AV ČR, tedy signaturou v podobě zkratky ID a příslušnou uvedenou číslicí např. ID = 123. U některých námi vybraných inscenací uvedeme také konkrétní pozitivní či negativní recenze, a v případě zvýšené důležitosti uvedeme i stručné informace o daném divadelním souboru či režisérech (Divadelní ústav AV ČR, [cit. 2019-07-02]).

První divadelní představení po pádu komunistického režimu proběhlo až v roce 1992, konkrétně 20. června. Jednalo se o činohru ztvárňující nejen *Máj*, ale také *Křivoklát* či *Pouť krkonošskou*. Premiéra proběhla v Centru experimentálního divadla v Brně, režisérem byl Jan Antonín Pitínský a hlavní role obsadili například Luboš Veselý či Johana Halounová (ID=7323).

30. dubna 1993 pod divadlem Agentura Orfeus Praha proběhla na Křižíkově fontáně v Praze obnovená premiéra *Máje*, tentokrát v baletním podání. Více informací k představení není na databázi inscenací uvedeno (ID=5750).

Na scéně Rokoko Praha byla dne 1. května 1993 uvedena premiéra činohry *Máj*. Roli Viléma si zahrál Jan Potměšil, Jarmilu ztvárnila Zuzana Stivínová. Režiovala Viktorie Čermáková (ID=4498).

Divadlo Vítězslava Nezvala Karlovy Vary zprostředkovalo premiéru Máchova *Máje* dne 30. dubna 1994. Zajímavostí je, že se jednalo o rockovou operu, na které spolupracovalo Karlovarské hudební divadlo. Složil Libor Balák, režíroval Michal Štrich (ID=4398).

Taktéž v to samé datum, tedy 30. dubna 1994, proběhla činohra *Máje* v Euroclubu Praha, účinkoval Dismanův rozhlasový dětský soubor Praha (ID=4198). Ten byl založen režisérem Miloslavem Dismanem v roce 1935. Společnost pracuje s Českým rozhlasem a většina známých herců souborem prošla (Wikipedie, 2019 [cit. 2019-07-02]).

Premiéra *Máje* se konala 16. ledna 1997 také v Ostravě pod záštitou komorní scény Aréna. Derniéra poté proběhla až 18. května 2001. Režisérem byl Tomáš Jirman a v hlavním obsazení se objevila Apolena Veldová (ID=1364).

Klicperovo divadlo v Hradci Králové představilo dne 30. dubna 1999 premiéru *Máje*, jež režíroval Miroslav Krobot (ID=4136). Derniéra se uskutečnila 8. listopadu 1999. Celkem bylo odehráno 27 představení. Roli Viléma získal David Steigerwald (Klicperovo divadlo HK, [cit. 2019-07-02]).

Režisér a dramatik Arnošt Goldflam zinscenoval loutkové představení s názvem *V. Babinský, strašný lesů pán*, v Loutkovém divadle Brno, a to 16. června 2000 (ID=5614). Václav Babinský, narozený v Litoměřicích, byl o 14 let starší než Karel Hynek Mácha. Byl v té době známým loupežníkem a existují spekulace, že mohl být pro autora inspirací k vytvoření postavy Viléma. (e15.cz, online [cit. 2019-07-02]).

1. května 2001 se v Městském divadle v Prostějově uskutečnila inscenace *Máje* v hlavních rolích s Františkem Mitášem a Hanou Varadzinovou. Byly použity záznamy z *Máchovyh intimních deníků* a derniéra následně proběhla 25. května 2001 (ID=7167).

V divadelní tvorbě není vyhledávaný pouze *Máj*, ale na své si přišli i Máchovi *Cikáni*. 28. února 2003 uvedl režisér Jan Jirků na scéně A Studio Rubín Praha své představení. Roli Angelíny ztvárnila Eva Leinweberová a v roli Bárty se objevil Eduard Jenický. Derniéru mohla veřejnost navštívit 1. listopadu 2004 (ID=9945).

Herečka Barbora Hrzánová poprvé zarecitovala *Máj* ve Viole v Praze 30. dubna 2003. Činohru vedl Miloš Horanský. Hudbu obstaral Emil Viklický (ID=9539).

Podobně také Jan Tříška s klavírním doprovodem od Jana Jiraského přednášel *Máj* v Mahenově divadle v Brně 8. května 2003 (ID=10219).

První provedení loutkové hry *Pluto a podkova* se událo 25. května 2003 v divadle Minor v Praze. Do inscenace byl vložen úryvek z Máchova *Máje*, konkrétně z prvního intermezza (ID=9495).

Báseň *Máj* byla do této doby zinscenována jako činohra, balet, rocková opera či loutkové představení. Do Městského divadla v Brně dne 30. dubna 2004 zavítali návštěvníci tentokrát na její muzikálovou podobu. Tu složil Petr Ulrych ve spolupráci se Stanislavem Mošou, kteří jsou také autory muzikálů *Radúz* a *Mahulena* nebo *Koločava* (ID=10727).

Známou a recenzenty ceněnou brněnskou inscenací se stalo představení Divadla U Stolu. Divadlo vzniklo v letech 1988–1989, kdy mezi hlavní zakladatele patří režisér František Derfler. Hlavním úkolem scény bylo poukázat především na českou kulturu a klasická díla. Za pozoruhodné stojí také zmínit spolupráci se samizdatovou edicí *Studnice*. Mezi zakladatele patří dále také Josef Šafařík, Antonín Přidal, Milan Uhde, Jan Vlasák, Jiří Bulis nebo Rostislav Pospíšil.

Divadlo se soustředí především na repertoáry klasické, a to nejen národní, ale také zahraniční. Pravidelně lze například zhlédnout inscenace založené na velkých básnických dílech či *Bibli*. Zajímavé je, že se divadlo zaměřuje na prvky existencialismu a složité otázky lidského bytí, tudíž na jevišti můžeme spatřit zinscenovaná díla například Holanova, Dostojevského, Durychova či právě Máchova.

Herecké složení není na rozdíl od jiných divadel tohoto typu pevné. To znamená, že spolupráce s herci vždy závisí na konkrétní hře. I přesto uvedme některé herce, kteří se na výkonech v divadle podílí velmi často. Jsou to například Ladislav Kolář, Jan Mazák, Helena Čermáková a další významné osobnosti.

Divadlo U Stolu je dnes jednou z nejvýznamnějších divadelních scén v České republice. Dokazují to i ceny či nominace, kterými bylo divadlo oceněno. Jedná se kupříkladu o *Cenu Alfréda Radoka* či *Cenu Nadace Českého literárního fondu*.

Co se týká Karla Hynka Máchy, Divadlo u Stolu připravilo v roce 2010 slavnostní večer na počest 200. výročí narození Karla Hynka Máchy. Jednalo se o kompozici textů, které přednášel Adolf Strejček. Na housle ho doprovázel Jan Beránek (Divadlo U Stolu, [2019-07-02]).

Již předtím Centrum experimentálního divadla v Brně (Divadlo u Stolu) uvedlo na sklepní scéně Divadla Husa na provázku v Brně činohru *Máj*. Premiéru měla 15. května 2006. Režíroval ji František Derfler (ID=15490).

Dovolme si citovat některé z recenzí, jež vznikly po představení. Například Milan Uhde píše:

„Derfler ve jménu své životní zkušenosti a svého přesvědčení nemistruje básníka, který zemřel mlád a jehož niterný konflikt zplodil největší báseň české poezie. Inscenátor vzdává poctu jeho opravdovosti a sugestivě jeho vyznání. Nepřebírá je však trpně: předkládá obecnstvu temnotný obraz muže propadlého beznaději, ale sám jí nepodléhá. Nenapadá mě, co bych ještě mohl připojit ke chvále Máje, jak jej hraje a předkládá svému obecnstvu Divadlo U stolu. Mít hluboké pochopení pro toho, kdo ztratil naději, neznamená sám se jí vzdát.“ (Uhde, [cit. 2019-07-02]).

Kateřina Bartošová pro Lidové noviny napsala recenzi dne 26. května 2006:

„...František Derfler je tradičně velmi dobře poučeným adaptátorem literárního díla: Více než samotný příběh lyricko-epické skladby podtrhl vnitřní drama v ní intenzivně přítomné, aniž by výrazně škrtal a text upravoval.“ (Bartošová, 2006 [cit. 2019-07-02]).

Naposledy například zmiňme názor Josefa Mlejníka:

„Jsme vtaženi do víru příběhu, který vůbec není lacinou romantickou dekorací. Je návěstím předznamenávajícím pohled přes okraje propasti, vábivý a zároveň děsivý. Střízlivý přednes textu Máje v podání Františka Derflera v jednom místě náhle přechází do dryáčnické formy jarmarečního popěvku. Bylo by lépe, kdyby se přednášející v tu chvíli více odvázel, neboť pouhá "citace" vyznívá jen jako krotké ozvláštňení, manyýra.“ (Mlejnek, [cit. 2019-07-02]).

Pod vedením režiséra Karla Brožka se i chebští divadelní nadšenci dočkali zinscenování *Máje* a to v Západočeském divadle Cheb. Premiéra se uskutečnila 7. října 2006 (ID=15512).

Jiří Kříž zveřejnil svou recenzi pod názvem *Místo Viléma popravili Karla Hynka Mácha v Právu*, a i přestože vychvaluje herecké výkony, určité věci na hře neguje. Dovolme si citovat:

„Jsem ale zároveň u největšího problému Máje v Chebu. Nevystupují v něm Vilém, Jarmila, Otec, případně Kat, loupežníkovi družiníci, cikáni, ale bůhvíproč kromě jmenovaných také Máchův rival a přítel Tyl (Jindřich Skopec), herec a krejčí Kaška (Pavel Marek), básník, Máchův obhájce Karel Sabina (Martin Jurajda), Emil Synek, Máchův přítel (David Reiner). A místo přiblížení Máje dochází na jevišti k znejasnění jeho vnímání. Osoby se ani neoslovují, takže diváci netuší, kdo je kdo. Postavy pozdějších fází obrození vystupují v krátkém vlasteneckém výstupu s prapory a červenobílými českými stuhami. Kdo se ale v krátké úvodní spleti citací z vlasteneckých veršů má vyznat?! Brožek ve snaze ozvláštňit Máj zkrátka pozapomněl, komu je inscenace v Chebu určena. Být já žák-nečtenář, odnesu si takové naučení: Mácha zabil svého otce, proto jeho matka chodila pořád v černém. Ještě než vlného tatíka podřízl, znásilnil chlípny rodič Karlovu Lori. Musel ho udat Sabina nebo „poslední Čech“ Tyl. Proto Karel, Hynek i Mácha skončili na popravišti -hlava skok a skok – vpletení do kola. Co ty na to, Viléme, Hynku, Jarmilo?!“ (Kříž, 2006, [cit. 2019-07-02]).

Jan Antonín Pitínský zrežiroval a uvedl hru *Cikáni* při premiéře, která byla zahrána dne 17. října 2009 ve Slovákém divadle v Uherském Hradišti (ID=27068).

S dramaturgyní Ivou Šulajovou proběhl rozhovor ve *Slováckém deníku*. Během odpovědi na otázku, čím mohou Máchovi *Cikáni* zaujmout dnešní diváky, se rozhovořila o tom, co je podle ní hlavním přínosem celého představení: „...- ukázat divákům Máchu prozaika a dramatika a pokusit se tak rozšířit a přesáhnout zjednodušující přeslazený obraz básníka povinné čítankové četby „o prvním máji, lásky času.“ (Nevyjel, 2009 [cit. 2019-07-02]).

Také v MF Dnes vyšel rozhovor Petra Skácela s režisérem Pitínským, ve kterém je tázán, zda i přesto, že je zřejmé, že se Mácha inspiroval Puškinem, se bude Pitínský odkazovat pouze na Máchu. Odpověď a názor Pitínského zní:

„Ne, k Puškinovi se ani nejde vázat. Stále tady totiž vězí podezření, zda *Cikány* nenapsal Sabina, což se zčásti domnívá paní Grebeníčková a zcela pan profesor Oldřich Králík. Ale já myslím, že je Mácha opravdu napsal. Věřím tomu, čemu pan profesor nevěří: zmínkám v *Máchově deníku*, kde je napsáno „do nocích jsem psal na *Cikáních*“. (Pitínský, 2009, [cit. 2019-07-02]).

Národní divadlo v Praze uvedlo 19. března 2012 premiéru *Máje*, tentokrát v kombinaci baletně-činoherně-taneční. Režisérem je mladý David Prachař a inscenace vznikla ve spolupráci s 420PEOPLE, Novou scénou ND a Činohrou ND. V hlavních rolích mohli diváci vidět Zuzanu Herenyiovou, Jana Kačera i Václava Kuneše (ID=42177).

Vít Dvořák uveřejnil svou glosu na webovém portále Opera plus. Podle něho souhra tance a hudby dodala hře tu správnou atmosféru. Stejně tak zmiňuje a komentuje přednes samotného režiséra a herce Davida Prachaře, který se během recitace vystřídal se svým kolegou Janem Kačerem. Inscenaci pokládá za jeden z nejvýznamnějších novodobých projektů (Dvořák, 2012 [cit. 2019-07-02]).

Pidivadlo v Praze představilo premiéru pod názvem *Máchovy hrdličky křik!*, a to 31. dubna 2014. Činohra byla inspirována autorovým životem a jeho dílem. Tvůrci jsou Petra Johansson a Martin Vokoun. Hlavní role obsadili například Václav Kraus, Jana Hájková či Monika Doležalová (ID=43806).

Inscenace je rozdělena do tří rovin, z nichž první je inspirována samotným *Májem*. Ve druhé linii se diváci seznámili s básníkovou postavou a jeho milovanou Lori, a třetí část je již zmodernizována a přenesena do naší doby. Jedná se o lásku dvou mladých

lidí, Ellen a Charlieho, jejichž vztah se rozvine u Máchova jezera. Za zajímavou také můžeme pokládat postavu Vody, jež zpodobila Jana Hajko. Ta má ve hře svou vlastní úlohu, především symbolickou, a najdeme ji ve všech třech dějstvích. (Superrodina.cz, online [cit. 2019-07-02]).

Divadlo Polárka v Brně se dočkalo premiéry volné adaptace činohry, jejímž režisérem je Ondřej Elbel (ID=44993). Představení *Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!* navštívil kupříkladu první ročník Střední školy grafické v Brně, který si upravenou a zmodernizovanou hru pochvaloval. Citujme dvě recenze studentů:

„Líbilo se mi, že to celé bylo zahrané v „dnešní době“ a nebylo to nic „starodávného“, co by nás nebavilo. Vulgarismy, které byly v některých větách vysloveny, tomu dodaly nádech naší doby. Moc se mi nelíbila postava Šarlotiny matky, byla až moc uječená.“ (Dufková, 2016 [cit. 2019-07-02]).

„Představení bylo vtipně zpracované. Celkově se mi líbilo, i když se mi některé pasáže zdály poněkud zdlouhavé. Preferuji divadla větší (např. Mahenovo divadlo), i když jsem si vědom, že tato dvě divadla lze jen těžko porovnávat.“ (Balák, 2016 [cit. 2019-07-02]).

Pod vedením Miroslavy Exnerové se uskutečnila dne 5. června 2015 premiéra činohry *Máj* na scéně Divadla Husovka v Karlových Varech. Během představení měla možnost vystoupit také folklorní skupina Netřísk (ID=44907).

*

Pokud shrneme tuto rozsáhlou kapitolu, jež se zabývá Máchovým vlivem na divadelní tvorbu, zjistíme, že spisovatelova díla jsou stále velmi žádaná i v současnosti. Divadelní režiséři mají o Karla Hynka Máchu stále zájem, především ale o jeho *Máj*. Ten, jak lze vidět, byl zinscenován od roku 1989 českými divadly mnohokrát v různých podobách. Nejčastěji se jedná samozřejmě o činohru, ale tvůrci se nebrání ani modernějšímu pojetí (např. rocková opera).

Také je důležité poznamenat, že ohlasy na divadelní zpracování *Máje* je spíše kladné oproti kupříkladu současnému Brabcovu filmovému zpracování stejnojmenného díla.

4 Filmová zpracování

Máchův *Máj* není oblíbenou předlohou pouze pro divadelní zpracování, ale svého zpracování se dočkal také ve filmové produkci. Je potřeba zmínit několik filmových snímků, které vznikly na základě buďto Máchova života nebo jeho díla.

4.1 Historie filmových zpracování

Započneme rokem 1921, ve kterém bylo natočeno filmové drama *Cikáni*, jehož režisérem se stal Karel Anton. Ten byl ve své době velmi známým a uznávaným režisérem, producentem, scénaristou, střihačem ale také hercem. Narodil se v tehdejší Rakousku–Uhersku a to 25. října 1898. Nejprve se díky svému talentu dostal do divadelní sféry a později i k filmu. Je známý především jako tvůrce několika němých filmů, které zpočátku vytvářel na základě významných literárních děl. (Filmová databáze, [cit. 2019-06-26]).

Němý film *Cikáni* byl natočen, jak již bylo uvedeno v roce 1921, Karlem Antonem. Zajímavostí je použití techniky tzv. virážování. Touto metodou byly upravovány hotové filmy, které již byly na páskách, a tehdy šlo o jakési tónování černobílé barvy. Nejčastěji se podle zdroje užívaly barvy jako modrá, žlutá nebo růžová. Tato technika se nejvíce uplatnila právě za dob němých filmů, ale nelze vyloučit virážování ani u ozvučených snímků. Metoda se hojně využila i u fotografií, kde se na rozdíl od filmů objevila známá sépiová barva. (Danková, 2013, [cit. 2019-06-26]).

Karel Anton spolu s kameramanem Karlem Kopřivou se chopili natočení Máchova díla velice dobře. I přestože dodrželi původní předlohu příběhu, využili navíc několika dalších míst pro natáčení. Do hlavních rolí byly obsazeny tyto osobnosti: Hugo Svoboda, Olga Augustová, Theodor Pištěk, Alfons Rasp, Bronislava Livia a Karel Schleichert. Filmový snímek je dlouhý 88 minut. (MFF Karlovy Vary, citováno online [cit. 2019-06-26]).

Dovolme si pro představu citovat recenze na film *Cikáni* od uživatelů Česko-Slovenské filmové databáze. Ta je dnes velmi populární webovou stránkou, na které lze najít veškeré informace týkající se filmových snímků. Recenzenti vystupují často pod přezdívkami, tudíž při citaci budou uvedena právě tato přízviska:

„Zajímavá propletenost postav, která se postupně odkrývá na konci filmu. Tragický závěr, při kterém jsem (i přes značnou nevěrohodnost způsobenou datem vzniku filmu a tedy ne zcela věrohodné herecké výkony) musel zamáčknout slzu. Jistě se jedná o klenot československé kinematografie. Jediné co bych filmu vytknul je jeho délka - obsahuje pár scén, které jsou zcela zbytečné a zdlouhavé.“ (Akumulátor, 2008, [cit. 2019-06-26]).

„Dlouho jsem si přála vidět nějaký český němý film. Přiznám se bez mučení, že té dramatické hudby na mne bylo přespříliš. Při zvuku staženém na minimum jsem to zvládla do konce. Jsem divák odkojený zvukovým filmem, dokážu se přenést přes horší technickou kvalitu. Nebýt tak zvědavá, jak se dřív točily filmy a jak se povedlo zpracování *Máchy*, až do konce bych nevydržela. Ale přesto má film svůj půvab, který mu nelze upřít.“ (Troufalka, 2014, [cit. 2019-06-26]).

Jak můžeme vidět, na Česko-Slovenské databázi dávají recenzenti tomuto filmu povětšinou kladné hodnocení, což také může dokázat celkové procentuální hodnocení, které činí 71 %.

Nezapomeňme dále zmínit, že premiéru měli Antonovi *Cikáni* v kinech 7. dubna 1922, a v roce 1993 byl film rekonstruován Národním filmovým archivem. (ČSFD.cz, [cit. 2019-06-26]).

Přesuňme se k roku 1936. Ten jak víme je významným datem pro sté výročí úmrtí básníka Karla Hynka Máchy. Na základě inscenace *Máje* v divadle D36 se rozhodl Čeněk Zahradníček spolupracovat s Emilem Františkem Burianem, a vytvořit tak film *Máj*.

Čeněk Zahradníček se narodil v roce 1900 v Praze a byl členem Českého klubu kinoamatérů. Natočil ve spolupráci s Vladimírem Smejkalem několik filmových snímků jako například *Atom věčnosti* či *Příběh vojáka*, za který obdržel cenu *UNICA*. V roce 1937 se dostal do filmového ateliéru Barrandov, avšak v roce 1942 ho nacisté donutili natočit likvidaci Lidic. Tato skutečnost mu po roce 1948 zničila kariéru v Barrandově a musel odejít. Poté působil v Ústředním domě lidové umělecké tvořivosti (Vrbata, 2014, [cit. 2019-06-26]).

Emil František Burian se narodil v roce 1904 v Plzni jako syn významných hudebníků. Dodnes je považován za jednoho z nejvýraznějších tvůrců avantgardního

divadla. Vlastnil také své divadlo s názvem „D“. Poté s příslušným číslem pro danou sezónu (např. D34, D36). Zajímal se o politické dění. V roce 1940 byl zatčen a poslán do koncentračních nacistických táborů, které přežil. Po válce působil nadále jako režisér (Marienbad film festival, [cit. 2019-06-26]).

Délka filmu činí 10 minut a je němý. Za zajímavé lze pokládat fakt, že Burian byl velmi ovlivněn uměleckým hnutím surrealismu, tudíž některé prvky se ve filmu objevují. Pro diváky byl tento film velkým zážitkem. V té době se dá říci, že působil také provokativním dojmem (Monoskop, 2017 [cit. 2019-06-26]).

Na Česko-Slovenské filmové databázi získal snímek hodnocení 65 %, což je jen o několik málo procent méně než *Máj* z roku 1921. Komentářů k filmu nalezneme na webových stránkách pouze tři, z toho dva recenzenti hodnotí film pouze jednou hvězdičkou. Podívejme se přesto na kladné hodnocení stálého uživatele a recenzenta databáze Martina Čípka, jenž vystupuje pod přezdívkou Marthos:

„Burianův scénický film je svého druhu unikátem, poruhodný pouhým, v té době rozhodně průlomovým moderním propojením jevištní a filmové techniky. Inscenace Máchova Máje byla následně Burianem uvedena nejen jako klasická repertoárová hra, ale také jako voicebandový experiment, který se zařadil mezi nejúspěšnější události divadelní sezóny. Současného diváka zcela jistě zaujme zvláštní typ umělecké fotografie, maximálně využívající možnosti černobílého materiálu, vytvořený Burianovým spolupracovníkem Čěnkem Zahradníčkem.“ (Marthos, 2012 [cit. 2019-06-26]).

O rok později, tedy v roce 1937 byl natočen filmový snímek podle divadelní hry Emila Synka s názvem *Mimo proud*. Film *Karel Hynek Mácha*, někdy také známý jako *Nesmrtelný milenec*, vznikl v Československu a režírovala ho Zet Molas.

Zet Molas, vlastním jménem Zdena Holubová, často známá jako Zdena Smolová se narodila v roce 1896 v Hradci Králové. Studovala v Praze a před první světovou válkou působila v Paříži. Za zajímavé pokládáme fakt, že se znala s Vítězslavem Nezvalem. Dle zdrojů byl dokonce krátkou dobu jejím partnerem. Po delší době jejího opětovného působení v zahraničí se nakonec vrátila zpátky domů, kde natočila biografický film *Karel Hynek Mácha*, který byl kritiky přijat. Informace o režisérce na webových stránkách vychází ze zdroje *Náš film* (1985) od L. Bartoška, dále je uvedla jedna ze stálých uživatelů. (Filmová databáze, citováno online [cit. 2019-06-26]).

Životopisný snímek nabízí divákovi náhled do autorova krátkého života. Jde zejména o časové období, kdy je ve vztahu s Lori, která mu porodí syna Ludvíka. Mácha se snaží své nejbližší uživit, napíše *Máj* a získá pracovní místo v Litoměřicích. Svatby se svou milovanou Lori se bohužel nedožije a umírá na zápal plic.

Karel Hynek Mácha / Nesmrtelný milenec je z dosavadních uvedených filmů nejdější. Má 110 minut, samozřejmě v černobílé kvalitě. Mezi hlavní obsazení řadíme herce jako například Ladislava Boháče, Karlu Oličovou, Rudolfa Hrušínského nejstaršího či Evu Gerovou.

Jak již bylo řečeno, film je v době svého vzniku přijat veřejností poměrně dobře. Pokud se opět podíváme blíže do Česko – Slovenské filmové databáze, zjišťujeme, že i dnes se těší poměrně kladnému hodnocení. Od diváků a recenzentů získává plných 64 %.

Opět citujme některé z recenzentů:

„... Pro titulní roli byl vybrán Ladislav Boháč, tehdy třicetiletý člen činohry pražského Národního divadla, který měl pro postavu introvertního básníka všechny předpoklady. O samotném natáčení ovšem kolovaly zvěsti, že tehdy režíroval každý, kdo náhodou přišel do ateliérů a přinášel sebou zajímavé podněty a nápady. Ať to bylo jakkoliv, film francouzsky elegantní Zet Molas si dodnes uchoval atmosféru a ve své době patřil k dobrému uměleckému průměru.“ (Marthos, 2010, [cit. 2019-06-26]).

*„Těžko říct, zda se povedlo správně vylíčit Máchovu rozervanou povahu. Pokusil se o to i František Vláčil ve svém *Mágovi*. Oba snímky mají své klady. Scénář Zdeny Holubové se opírá víc o dobové zvyklosti a vztahy mezi kulturní veřejností, zajímavá je doprovodná sborová recitace *Máje*. Dle mého soudu zdařilý životopisný snímek se zajímavými momenty.“* (Troufalka, 2015, [cit. 2019-06-26]).

Než se dostaneme k nejnovějšímu filmovému zpracování díla Karla Hynka Máchy *Máje*, je třeba zmínit také Františka Vláčila a jeho snímek *Mág*, jenž byl natočen v roce 1987.

František Vláčil byl českým významným režisérem, narodil se v roce 1924 v Českém Těšíně. Již od svých mladých let pracoval ve filmovém průmyslu, často se zaměřoval na klasické autory a jejich díla. Inspiroval se spisovateli jako například

Josefem Čapkem, Vladislavem Vančurou či Ladislavem Fuksem. Během období normalizace se mu tvořilo velmi obtížně a byl ve své činnosti omezen. Za jeho přínos české kinematografii mu bylo uděleno několik cen, uvedme kupříkladu *Cenu Českého lva* či *Cenu Vladislava Vančury*.

Pro důležitost tohoto režiséra nastiňme alespoň minimum z jeho tvorby. Jedná se třeba o filmové snímky: *Údolí včel* (1967), *Adelheid* (1969), *Slavnosti sněženek* (1983) či známá *Vesničko má středisková* (1985). (Filmový přehled, [cit. 2019-02-07]).

Nás však nejvíce zajímá Vlácilův životopisný film o Karlu Hynku Máchovi s názvem *Mág*. Zajímavý je samotný název, který se používal v dřívějším pravopisu. Tento filmový snímek, ač bychom to předpokládali, se nezakládá na předloze Máchova *Máje*, ale spíše poukazuje na spisovatelův život a jeho postoj k životu. Do hlavních rolí obsadil Vlácil Veroniku Žilkovou jako Lori, Jiřího Schwarze jako Karla Hynka či Petra Čepka jako kata. (Filmový přehled, [cit. 2019-07-02]).

Filmový snímek *Mág* měl premiéru 1. března 1988 a trvá 87 minut. Dovolme se podívat na některé ze zveřejněných recenzí. Na Česko-Slovenské databázi je film hodnocen podobně jako ty předešlé. Dosahuje 63 %, povětšinou se recenzenti ve svých názorech shodují.

„Filmu o Máchovi, mém nejoblíbenějším básníkovi, pokud by byl byt' jen trochu povedený, bych ani nemohl dát jiné hodnocení...navíc, když je zajímavý, dobře natočený a Rudolf Hrušínský v něm vypráví mé nejoblíbenější Máchovy verše krásně doplňující právě probíhající dění. Františku Vlácilovi se povedlo nejen přiblížit osobnost největšího českého romantika, ale také zasadit jeho život do sobě vlastní nepospíchající atmosféry plné běsu a zkázy ... kdo jiný mohl natočit takový film, hold velkému rozervanému básníkovi. Pravdou je, že jeho starší filmy mají trochu propracovanější obrazovou složku i silnější onu vlácilovskou atmosféru... pokud by se jim více podobal, mohl být ještě zajímavější. Ale i tak jsem spokojený.“ (McLeod, 2017, [cit. 2019-02-07]).

„...Tento snímek Máchu popisuje lidsky, smrtelně a velmi autenticky v souvislosti s jeho deníky a dopisy, kdo má rád osobu Máchy, ale zároveň poezii a obrození, doporučuji snímek shlédnout a najít si v něm kousek vlastního porozumění k tak krásné době a tak výjimečné osobě jakou Mácha rozhodně byl.“ (ArthasKarfa, 2019, [cit. 2019-02-07]).

4.2 Brabcův Máj

21. srpna 2008 proběhla premiéra *Máje*, jejímž režisérem je známý a úspěšný František Brabec.

František Brabec narozený 30. listopadu 1954 v Praze je českým režisérem, kameramanem a scénáristou. Pro svou popularitu a talent získal několik významných cen, například *Camerimage 2001* a *České lva* za *Kytici* (adaptace balad spisovatele Karla Jaromíra Erbena). Je znám také pro svou spolupráci s dalšími význačnými režiséry, se kterými se podílel na filmech jako například *Obecná škola*, *Bestiář*, *Čas sluhů* či *Krysař* (Filmová databáze, [cit. 2019-07-02]).

V hlavních rolích Brabcova *Máje* najdeme Jana Třísku, jenž hraje postavu kata, dále Juraje Kukuru jako Hynka, Sandru Lehnertovou ztvárňující Jarmilu a v neposlední řadě Matěje Stropnického, který ztvárňuje postavu Viléma.

Filmové zpracování vydala společnost Bontonfilm, která vznikla v roce 1990. Jako distributor snímků do kin funguje však až od roku 1994 (Bontonfilm, 2019 [cit. 2019-07-02]).

Filmový snímek získal několik kladných i záporných ohlasů. Nyní si dovolueme zmínit některé z nich.

Na portálu *Aktuálně.cz* uvádí svou recenzi Irena Hejdová. Podle ní není filmové zpracování příliš vydařené, především kvůli slabým hereckým výkonům. Nachází se zde příliš mnoho erotických záběrů, což zastiňuje samotnou podstatu a myšlenku Máchova díla. (Hejdová, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Podobný názor má také Milan Kajínek píšící pro *Velkou epochu*. Stejně jako Hejdová uvádí, že snímek je zbytečně protkán velkým množstvím sexuálních scén, jež odsouvají hlavní téma do pozadí. Naopak vyzdvihuje práci kamery, stejně tak i průvodní soundtrack od skupiny Support Lesbiens. Přesto zůstává dojem z filmového snímku spíše negativní.

„Poselství filmu vyznívá do ztracena. Vývoj postav je neohraničený a nejasný. Film je spíše hrou na efekt a jako takový stojí jen na kvalitní kameře (a hudbě). Divák může mít problém z filmu vypreparovat filozoficky ucelený vzkaz. Můj závěr? Již více kritiků

přede mnou film výstižně označilo za „hru na umění“. (Kajínek, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Také pro portál *iDnes.cz* napsala svou recenzi Mirka Spáčilová. Dle jejího názoru je pro diváky *Máj* atraktivním z hlediska vizuálních efektů, nicméně herecké výkony již tak výrazné nejsou. Taktéž, co se týká kostýmů, loupežníci působí spíše stylem, představující hippie éru. Velkým kontrastem je podle ní také výkon zkušeného Jana Třísky vs. Matěje Stropnického se Sandrou Lehnertovou. (Spáčilová, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Marek Čech, píšící pro portál *Avmania.cz*, si ve své recenzi pokládá otázku, zda je vůbec možné zfilmovat báseň. Podobně jako předchozí recenzenti si Brabec vede dobře z hlediska kamerových efektů. Krajina, šibenice a hlas Jana Třísky dodávají snímku tu správnou atmosféru. Podivuhodné však je, že se děj neodehrává jen v prvomájových dnech, ale započne již v zimním období, kdy je krajina plná sněhu a končí horkým létem. Co se týká hudebního ztvárnění, tedy výkonu hudební skupiny Support Lesbiens, podotýká, že některé zvukové efekty se do příběhu nehodí a opět kazí celkový dojem. Čech velmi silně kritizuje výkon herců:

„Matěj Stropnický spíše než „strašného lesů pána“ a romantického rozervance připomene zpěváka ze skupiny Tokio Hotel. Jeho „emo“ účes neposedně vlaje, ale když dojde na slova, ukazuje se, že jen šroubovaně deklamuje naučený text a s prkenným výrazem si hraje na Robina Hooda.“ (Čech, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Poněkud „drsnou“ kritiku Brabcova filmu najdeme na známém portále, zaměřující se na kinematografii *moviezone.cz*. Zde recenzent Petr Cífka nazývá tento snímek nejen kýčem:

„Brabcův výpotek je naprostým nepochopením díla, parazitováním na něm, ale i předvedením prázdné filmařiny per excellence.“ (Cífka, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Daleko kladnější hodnocení najdeme u Radima Kratochvíla, píšícího pro ČT24. Přestože i jemu se zdá v určitých momentech snímek kýčem, jeho kritika není tak silná jako předchozí:

„Sledování filmu Máj je velmi příjemné, až okouzující. Barvitá kamera efektně strhává ve scénách přírodních i morbidních. V počátcích vyprávění se jedná hlavně

o důraz na poetičnost kopcovitého kraje a jeho obyvatel, později o záhrobní vize v souvislosti s blížící se Vilémovou popravou.“ (Kratochvíl, 2008 [cit. 2019-07-02]).

Pokud bych měla uvést subjektivní názor na tento snímek, v určitých aspektech souhlasím s recenzenty. Film je na můj vkus plný zbytečně přehnaných erotických scén, které postrádají hlubší myšlenku. Režisérovi se nepodařilo filmovým jazykem postihnout kvalitu literárního díla, přičemž jeho „adaptace“ postrádá symbolickou rovinu.

5 Osobnosti zabývající se K. H. Máchou

Karel Hynek Mácha měl již během 19. století obrovský vliv na další české literární osobnosti. Nepochybně inspiroval svou tvorbou několik autorů, uvedme například skupinu Májovců, kteří se, dalo by se říci, snažili jít v Máchových šlépějích nebo se na něho přinejmenším alespoň odkazovali.

Důležitou vrstvu lidí, kteří se soustředili buď na Máchův život či jeho dílo, tvoří samozřejmě také literární kritici, historici či teoretici.

Podle našeho názoru je také důležité představit si přední české nejen současné máchology, kteří se buďto zasloužili nebo stále zasluhují o připomínání si tak výrazné osobnosti jako je Karel Hynek Mácha. Věnujeme i jim tedy touto kapitolou alespoň pár řádků. Přestože se o Máchu zajímal a zajímá velký počet lidí, pokusíme se v podkapitolách zmínit přinejmenším několik z nich.

Zprvu se ale podíváme na poutavý článek v časopise *Slovo a Slovesnost* s názvem *Básnický dnešek a K. H. Mácha*, ve kterém jsou uvedeny názory a kritika (povětšinou kladná) na Karla Hynka Máchu a jeho dílo. Najdeme zde kupříkladu pojetí E. F. Buriana, Karla Čapka, Josefa Durycha, Františka Halase a dalších významných literátů 20. století. Někteří z nich se věnují spíše samotnému Máji či dalším básním, jejich rytmizaci, veršům a básnickým prostředkům, ostatní se pak pokouší vyslovit svůj vztah ke Karlu Hynku Máchovi, jako osobnosti a nejvýraznějšímu českému romantikovi.

Dovolme si citovat Františka Halase:

„...Reagoval jsem vždy spíše na verš než na celek, miloval víc jiskry než hranici, mám-li být upřímný. Co hlavně přitahovalo, bylo ono NIC tak úžasně cítěné, s kterým jistě zápasil slaběji či urputněji každý. Verše „co zde sním a co zde vypiju“ byly dlouho na štítě. Časem sklouzly, ale na mrazivosti lidského osamění uprostřed noci nic se nezměnilo a intenzitu Máchova prožitku ještě nikdo nepřekonal.“ (Halas, 1936, [cit. 2019-07-02]).

Josefa Horu:

„...Lyrická atmosféra Máchova díla a z nejasna se mi vynořující tvářnost Máchovy osobnosti na mě zapůsobily tak, že jsem v jednom téměř proudu dal výraz svému nejpodstatnějšímu vztahu k Máchovi formou mi nejvlastnější: cyklem básní. Tyto „Máchovské variace“ vyjadřují — myslím — můj osobní poměr k básníku Máje a Krkonošské pouti tak upřímně, že sotva už bych to mohl učiniti jinak.“ (Hora, 1936, [cit. 2019-07-02]).

A naposledy Viléma Závadu:

„...Říká se, tuším, že nejplněji kvetou stromy raněné bleskem. Aniž se dívám na Máchu očima romantika, miluji jej dnes proto, že vydal báseň tak úžasné krásy a tak úžasné lásky k životu. Jeho nihilismem — aniž jej chci omlouvat nebo podceňovat — se nedávám zmýlit. Vidím v něm toliko rub nezmaré lásky ke všem projevům života na této zemi, jejíž krásu už nikdo neuměl po něm tak horoucně velebit.“ (Závada, 1936, [cit. 2019-07-02]).

*

Pavel Vašák se narodil v roce 1941 a řadíme ho mezi přední české máchology. Byl především literárním teoretikem, historikem a textologem i přesto, že vystudoval Matematicko–fyzikální fakultu na UK. Působil v Ústavu pro jazyk český a věnoval se především matematické lingvistice.

Co se týká bohemistiky byl velmi činným. Přispíval do několika významných odborných časopisů jako například do *Naší řeči* či do *Slova a Slovesnosti*. Mimo matematickou lingvistiku se také zajímal o versologii a o určování autorství. Na toto téma napsal také několik studií.

Nás nejvíce zajímá Vašákův zájem o Karla Hynka Máchu. Za nejznámější lze pokládat jeho edice *Literární pouť Karla Hynka Máchy* a následně navazující publikace *Česká pouť Karla Hynka Máchy*. Zasloužil se také o přepisy Máchových deníků, které najdeme v publikaci *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. Po Vašákově smrti vyšla ještě publikace *Sám v davu s Máchou*.

Všechny zmíněné publikace jsou pro recepci námi zkoumaného autora velmi podstatné, tudíž jejich důležitost nastíníme v dalších podkapitolách.

Pavel Vašák zemřel v roce 2011. Patřil, patří a bude patřit mezi nejvýraznější osobnosti soustředící se na Karla Hynka Máchu. (Svozil, 2016, [cit. 2019-07-02]).

*

Vladimír Křivánek se narodil v roce 1951. Je českým básníkem a literárním historikem. Již na vysoké škole se soustředil ve svých pracích na romantismus a Karla Hynka Máchu. Dodnes působí také v Ústavu pro českou literaturu a je dokonce předsedou Obce spisovatelů.

Stejně jako Pavel Vašák, i Vladimír Křivánek přispívá do různých periodik, uvedme kupříkladu *Lidové noviny* či *MF Dnes*.

Jak již bylo řečeno, Křivánek je pokládán za básníka, literárního historika, ale píše také recenze. Co se týká poezie, opírá se spíše o existencialismus. Inspirací je pro něho třeba Josef Hora.

Co se týká literární historie, autor se zaměřuje na osobnosti a problematiku 19. století. Nejen, že středem jeho zájmu se stal *Karel Hynek Mácha*, ale věnuje se také *Janu Nerudovi*. K těmto dvěma autorům vydal také několik monografií. Před rokem 1989 se zasloužil o publikaci *Karel Hynek Mácha*. V roce 1999 pak *Býti básníkem v Čechách. Studie a eseje o české poezii od Máchy po dnešek* v roce 2010 spolu s kolektivem autorů *Karel Hynek Mácha a jeho dědicové*. (Svozil a Piorecký, 2009, [cit. 2019-07-02]).

*

Oldřich Králík, narozen v roce 1907, působil jako literární historik a přední máchovský badatel. Podobně jako ostatní osobnosti, publikoval také v několika časopisech či novinách, např. *Česká literatura*, *Slovo a slovesnost*, *Divadelní kultura*.

Během své kariéry se výrazně zajímal o Otokara Březinu, ale také o celou literární historii od počátku českého písemnictví. Velmi si vážil autorů 19. století (Karel Hynek Mácha, Božena Němcová, Karel Jaromír Erben). Z 20. století potom Durycha, Holana, Čepa nebo Zahradníčka.

Z publikací zmiňme díla jako *Historie textu Máchova díla* (1953), *Realita slova Máchova* (1957), *Pouť krkonošská. Máchovy texty a máchovské apokryfy* (1957),

Demystifikovat Máchu: tři studie (1969). Na některých často pracoval i se svými kolegy. (Opelík, 2006, [cit. 2019-07-02]).

*

Michal Charypar patří k současným váženým badatelům a máchologům. Narodil se v roce 1978 a je českým literárním vědcem působícím v Ústavu pro českou literaturu. Středem jeho odborného zájmu je především literatura 19. století. Zajímá se konkrétně o umělecké směry romantismus a realismus, dále pak interpretace textu, textologie, literární cenzura či ediční aktivita.

Jak již bylo řečeno, svůj zájem věnuje Karlu Hynku Máchovi, ale také Karlu Sabinovi. Uvedme několik z jeho dosavadních studií, které jsou většinou k dispozici k nahlédnutí v českých literárních časopisech: *Budoucí vlast' v kontextu Máchovy symboliky* (2002), *Dvakrát k problematice autorství u Karla Sabiny* (2004), *Po smyslu Máchova Kata (interpretace)* - (2010), *Umělecký vliv, jeho průkaznost a relevance (K typologii odkazů v beletrii 19. století)* – (2016).

Z dalších publikací jsou to kupříkladu *Máchovské interpretace* (2011) nebo jeho poslední kniha *Prameny Máchova kraje* (2019). (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., citováno online, [cit. 2019-07-02]).

*

Růžena Grebeníčková, narozena v roce 1925, byla literární historička, teoretička, kritička, překladatelka a editorka. Působila v Ústavu jazyků a literatur. Od roku 1970 v Ústavu pro českou a světovou literaturu.

Během své kariéry přispívala svými studiemi a statěmi do sborníků, do časopisů či zahraničních novin. Zkoumala mimo jiné románovou tvorbu 19. a 20. století, a také se výrazně zajímala o drama a divadlo.

Co se týká Máchy, pro Grebeníčkovou znamenal střed zájmů. Soustředila se zejména na vztah Karla Hynka Máchy k evropskému prostředí a k jeho autorům, například k Novalisovi či Goethovi.

Z jejích prací připomeňme *Máchovské studie* či sborník s názvem *Realita slova Máchova*. (Košnarová, 2017, [cit. 2019-07-02]).

*

Literární historik a editor Miloš Pohorský se narodil v roce 1929. Byl vědeckým pracovníkem v Ústavu pro českou literaturu a byl zprvu veden dokonce Janem Mukařovským. Vedl několik let nakladatelství Československý spisovatel a přispíval svými studiemi stejně jako ostatní pracovníci do mnoha literárních odborných časopisů.

Z hlediska jeho odborné činnosti se Pohorský zabýval především novodobou literaturou, ale často se vracel také do 19. století k Janu Nerudovi, Karlu Hynku Máchovi, Karolině Světlé či Vítězslavu Hálkovi.

V roce 1993 vyšla pod jeho vedením publikace s názvem *Intimní Karel Hynek Mácha*, z dřívějších knih také *Karel Hynek Mácha - Dílo 1: Máj, básně, dramatické zlomky, dopisy* (1986), *Karel Hynek Mácha - Dílo 2: prózy, zápisníky, deníky* (1986) nebo příručka k Máji *Malá knížka o Máji* (1986). (Svozil, 2007, [cit. 2019-07-02]).

6 Odborné doklady Máchovy recepce

Další problematikou, kterou se v naší diplomové práci budeme s větší důkladností zabývat, jsou literární doklady Máchovy recepce.

V příloze této práce najdeme soupis všech publikací vydaných po roce 1989 až do roku 2017. Tato kapitola a následné podkapitoly se budou soustředit především na monografie odborného rázu. Ty poté rozdělíme na publikace vydané na území Čech. I přestože Karel Hynek Mácha byl českým autorem, svůj ohlas získal nejen u nás, ale také v zahraničí. Přiblížíme si tak i stručně literaturu věnující se Máchovi, jež byla sepsána a vydána mimo území České republiky.

Je třeba si uvědomit, že odborných monografií, jež se zabývají právě Máchou lze najít opravdu mnoho. Dělíme tyto publikace proto na studie, sborníky a katalogy k důležitým výstavám či kongresům, biografie či díla výhradně zabývající se autorovou tvorbou.

Z důvodu nepřehledného množství odborné literatury nahlédneme detailněji pouze na některé publikace. Většinu tvoří právě studie, sborníky, biografická či interpretační díla.

6.1 Studie a sborníky

Dovolme si uvést tuto kapitolu útlou publikací s názvem *Dvě máchovské studie*, jejímž autorem je Jan Patočka. Kniha byla vydána jako třetí svazek k příležitosti 100. výročí narození Karla Hynka Máchy.

Patočka se narodil v roce 1907 a je považován za estetika, překladatele, filologa. Mimo jiné studoval filozofii na několika evropských univerzitách. Jeho vedoucími byli například významní myslitelé jako Martin Heidegger nebo Edmund Husserl. Byl jedním z hlavních mluvčích Charty 77. (Košnarová, 2017, [cit. 2019-07-08]).

Z literární sféry si Patočka velmi vážil právě Karla Hynka Máchy, a proto vytvořil dvě studie, jež vydal v již zmíněné publikaci. První z nich nazval *Symbol země u K. H. Máchy*. Snaží se mimo jiné rozebrat na základě filozofie Máchův pohled na svět, komentuje problematiku jsoucna, jinošství a vztah básníka ke své vlasti.

Druhá Patočková studie *Čas, věčnost a časovost v Máchově díle* se zabývá především *Májem*. Zkoumá Máchovo pojetí času a věčnosti, která je pro Máchovo dílo specifická. S tím souvisí i Vilémův kontrast viny a trestu. Koncepti času srovnává Patočka kupříkladu s Kantovými, Husserlovými či Heideggerovými názory.

Původně byly Patočkovy studie uvedeny v samizdatovém sborníku *Umění a filosofie*, který editovali Jiří Němec a Petr Rezek (Patočka, 2007, s. 94-95).

*

Jak již bylo řečeno, k nejpřednějším českým badatelům zabývající se K. H. Máchou byl Pavel Vašák.

Publikace *Literární pouť Karla Hynka Máchy*, jejíž první vydání se uskutečnilo v roce 1981, shromažďuje dochované texty, materiály či soukromou korespondenci. Sám Vašák upozorňuje v poznámce o vzniku knihy, že nasbírané dokumenty, které se objevují v knize, jsou veřejnosti jen těžko přístupné. Nacházejí se ve starých archivech či v periodících, z nichž je dochován kupříkladu už jen jeden kus.

Zmiňuje také, že není jisté, zda informace o Máchovi existují pouze u nás, nebo také v zahraniční literatuře.

Kromě textu, kterým Vašák charakterizuje jednotlivé osoby zmíněné např. z korespondence, je nám předložen také soupis všech knihoven a institucí, z nichž autor čerpal.

Publikace vyšla k 150. výročí smrti Karla Hynka Máchy. Velice cenná je právě již několikrát zmíněná osobní korespondence mezi Máchou a jeho současníky, ať už rodinnými příslušníky či přáteli. Kniha je rozdělena dle časových období na léta 1836-1858 (Vašák, 2004, s. 358-359).

*

V roce 1999 vydal Vašák svou publikaci pod pražským nakladatelstvím *Karolinum* s názvem *Česká pouť Karla Hynka Máchy*, která volně navazuje na předchozí titul *Literární pouť Karla Hynka Máchy*.

Na rozdíl od předchozí publikace se nyní Vašák soustředil na recepci Máchy po jeho smrti a na to, jak se Mácha stal symbolem češství.

Podobně je však kniha koncipována. Opět je složena z nejrůznějších korespondencí, pamětí, příspěvků či různých zápisů, případně osobních vzpomínek. Navíc se čtenář může podívat také na dobové fotografie z autorova pohřbu, jež jsou připojeny k obrazové příloze na konci knihy, která je svým zpracováním velmi bohatá. Mimo jiné zde najdeme úmrtní list Karla Hynka Máchy, první stránku opisu *Máje* od Gustava Pfliegera – Moravského, či dokonce povolení k převozu Máchových ostatků (Vašák, 1999, s. 247).

*

Za rozsáhlou a významnou publikaci lze pokládat sborník, jehož autory jsou Aleš Haman a Radim Kopáč. Byl vydán k příležitosti dvouletého výročí narození Karla Hynka Máchy. Vyšel pod nakladatelstvím Academia v roce 2010.

Dle editorů se tento sborník liší od předchozích, především v pohledu na současnou situaci. Jedná se především o nové možnosti a náhledy na literaturu oproti minulému století. Autoři studií, jež jsou součástí tohoto sborníku, také zvažují například Máchův vliv na ostatní autory. Zároveň se sborník dělí na dvě hlediska zkoumání – hledisko interpretační a teoretické, a studie zaměřující se spíše na historický aspekt.

Někteří z literárních teoretiků se nesoustředí jen na Máchův *Máj*, ale také *Pout' krkonošskou*. Nejen čeští vědci, ale také zahraniční, spolupracovali na vydání tohoto sborníku. Uveďme například známou francouzskou komparatistku českého původu Hanu Voisine–Jechovou nebo maďarského bohemistu Istvána Vörösa.

Mimo odborné studie vychází také eseje zkoumající Máchovu zálibu v poutnictví či nahlížející na autorovu intimitu a erotiku. Z významných osobností uveďme například Dalibora Turečka, Milana Exnera, Aleše Hamana či Martina Hrdinu.

Témata sborníku jsou velice pestrá a různorodá. Sborník považujeme za jednu ze stěžejních literatur věnující se Karlu Hynku Máchovi, jeho životě a dílu (Haman, 2010, s. 7-13).

*

Ryze soustředící se dílo na nejvýznamnější Máchovo dílo *Máj* vyšlo v roce 2010, opět pod záštitou nakladatelství *Academia*. Autorem *Knihy o Máchově Máji* je Dušan Prokop, který se svou publikací snaží přiblížit a interpretovat Máchův *Máj*.

Kniha je rozdělena na tři části. První z nich je zaměřena na vznik díla a samotnému autoru. V druhém oddíle se Prokop věnuje interpretaci básně a třetí část mapuje Máchův ohlas a recepci. (Nakladatelství *Academia*, [cit. 2019-07-11]).

*

Za velmi pozoruhodnou pokládáme publikaci Pavla Vašáka s názvem *Sám v davu s Máchou*. Jedná se o soubor studií vydané v roce 2011 nakladatelstvím *Karolinum*.

První úsek knihy věnuje Vašák nejen Máchovi jako básníkovi ale také jeho dílu, projevu a chápání tehdejšího světa.

Další studie poskytují informace o Máchově recepci a ohlasech. Za velmi užitečný a netradiční pro knihu můžeme považovat i Vašákův výzkum, ve kterém zjišťuje výskyt nejčastějších pojmenování pro Karla Hynka Máchu. Autor se zaměřuje na léta 1836-1938. Výsledky dokládá tabulkou, ve které jsou uvedeny názvy, jejich frekvence, první a poslední výskyt.

Uvádí, že vychází bezpochyby z příspěvků recenzentů (například Tyl, Tomíček atd.), ale také třeba z užívání v německém jazyce. Nejčastěji je kupříkladu v roce 1836 Mácha označován jako *pěvec*, v roce 1846 jako *naš básník* či pro rok 1935 jako *básník jara* (Vašák, 2011, s. 55-67).

V kapitole *Mácha a geneze Májovců* se Vašák nadále zaměřuje na to, do jaké míry Mácha ovlivnil budoucí autory své doby. Jedná se samozřejmě o generaci Májovců, kteří se více než na autora odkazovali na jeho dílo *Máj* (Vašák, 2011, s. 68-72).

Mimo uvedené studie se setkáme i s výzkumy orientujícími se na Máchovo textové i výtvarné dílo a na jeho poslední cestu.

*

Na základě každoročně pořádaného literárně-vědného kongresu, tentokrát IV. kongresu světové literárněvědné bohemistiky konající se od 28. června do 3. července 2010 v budově AV ČR, vznikl sborník studií s názvem *Máchové rezonance*. Uspořádal ho Karel Piorecký.

Tuto událost navštívilo mnoho významných odborníků, a to nejen z České republiky, ale také ze zahraničí, jež přispěli svými poznatky a výsledky svých bádání.

Díky tomuto shromáždění vznikly čtyři tematické knihy, z nichž jedna z nich je věnována právě Karlu Hynku Máchovi. Studie se zaměřují především na ohlasy a recepcce Máchova díla, ale mnohé se zabývají Máchou a jeho postavením v evropské literatuře.

Část věnována Máchovi se rozdělila do tří bloků. Do prvního z nich přispěli významní čeští máchologové Michal Charypar či Vladimír Křivánek. V druhém bloku pojmenovaný Srovnávací perspektiva najdeme článek od Žoržety Čolakové, Martina Procházky či Anny Valcerové. Poslední témata se soustředí na strukturální zkoumání Máchova díla. Do této části svou studií přispěli například Bohumil Fořt, Ondřej Sládek a Květa Sgallová spolu s Robertem Ibrahimem. (Piorecký, 2010, s. 7-9)

*

V roce 2010 vyšla pod nakladatelstvím Literární řada rozsáhlá odborná publikace *Máchové studie*, jejíž autorkou je Růžena Grebeníčková, které byla věnována jedna podkapitola v této diplomové práci. Jak bylo naznačeno, autorka se celý svůj život velice zajímala o Karla Hynka Máchu a jeho tvorbu.

Studiemi, jež tvoří podstatnou část celé knihy, reaguje autorka na další významné osobnosti či polemizuje s jinými články, jež byly zveřejněny kupříkladu časopisecky (Grebeníčková, 2010, přebal).

*

Mojmír Grygar, literární teoretik a historik, narozen v roce 1928, vydal roku 2010 svou publikaci pod názvem *Skrytá svědectví v díle Karla Hynka Máchy*.

Knihy se skládá ze tří studií, které přednášel Grygar na různých literárněvědných kongresech či konferencích. V první z nich *Mnohoznačnost básnického textu* se Grygar odkazuje na Mukařovského a Saussera, a zkoumá právě vztah hlásek a slabik v Máchově *Máji* v souvislosti s významem.

Zaujal nás kupříkladu Grygarův rozbor jmen v Máchově *Máji*. Tvrdí, že jména Mácha nevybral namátkově, ale skrývají v sobě určité posláním. Hovoří přesněji také o etymologii, kterou dělí na básnickou a skutečnou. Ze svého bádání vyvozuje výsledky. Existují podle tří sémantická jádra, na která se vážou podřízená slova:

„Jarmila: láska, milost, mladost, jaro, milenka, máj atd.

Vilém: vina, vinout, vyvrhnout, vyhnat atd.

Hynek: hynout, hanebný, hasnout atd.“ (Grygar, 2010, s. 33-35)

Druhá studie *Sémiotika těla* se zabývá sémiotickým pojetím a autor se soustředí na strukturu a výstavbu textu.

Třetí studie se jmenuje *Tajemství Máchova Deníku*. I zde se Grygar obrací na významné osobnosti jako například k Jakobsonovi. Navrací se však také do minulosti, konkrétně k Františku Palackému.

Knihy Mojžíra Grygara je poměrně složitě napsána. Podle našeho názoru je určena spíše čtenáři, jež má o literární historii a teorii alespoň základní povědomí. Na druhou stranu jsou jeho studie velmi čtivé a obsahově bezpochyby znamenité (Grygar, 2010, s. 7-8).

*

Při oslavách Máchova dvoustého výročí od narození proběhla mimo jiné také akce konaná v Brně. Byla nazvána Literatura – Příroda – Kultura.

Sešlo se zde mnoho odborníků, nejen literárních teoretiků, filozofů, učitelů, ale také přírodovědců či ekologů. Kromě máchovské tematiky, jejíž součástí bylo poukázat na Máchu, jeho dílo a vztah ke krajině a přírodě se na této konferenci diskutovalo i o tvorbě jiných spisovatelů či malířů. Zmínka padla například na Jaromíra Tomečka, Pavla Hayka či Tolkiena, apod.

Podobně jako na jiných konferencích tohoto rázu se přítomní opírali o názory a teze svých předchůdců, např. Jana Mukařovského, Karla Sabiny, aj.

Na základě této události byla o rok později uspořádána publikace pod stejným názvem, *Aby Země nebyla jen hrobem: Literatura-Kultura-Příroda*, v níž najdeme obsah prezentovaných přednášek. (Šmajš, 2011, s. 5-6)

*

Pod záštitou FF UK Michal Charypar vydal svou publikaci s názvem *Máchovské interpretace* v roce 2011. Jak bylo dříve zmíněno, autor patří k výrazným osobnostem české literární vědy. Věnuje se především literatuře 19. století, především Karlu Hynku Máchovi.

Jeho kniha se skládá z pěti statí, které Charypar označuje spíše jako textové interpretace. Klade si za cíl vyložit Máchův text na základě sémantiky a intertextuality.

Za zajímavé lze pokládat, že autorovým středem zájmu zde není jen *Máj*, ale také ostatní Máchovy texty jako například *Cikáni* či *Pout' krkonošská*. Zároveň Charypar čerpá ze své diplomové práce, ale i ze svých článků či statí, které byly uveřejněny v některých literárněvědných časopisech (Charypar, 2011, s. 7-8).

Zmiňme pro zajímavost i Charyparovu nejnovější publikaci, která vyšla v roce 2018 pod Ústavem pro českou literaturu AV ČR. Jedná se o *Prameny Máchova Máje* s podtitulkem *Fakta a hypotézy*. Autor zde nastiňuje určitá tvrzení a myšlenky, jimiž se dlouhodobě zabývá. Týkají se primárně Máchova Máje, otázkou rozdílnosti mezi tištěným vydáním a původním rukopisem, nebo jak probíhala fáze prvního tisku apod. Jak Charypar uvádí, nejde o nové přístupy k Máji, ale spíše o shrnutí dosavadního zkoumaného materiálu (Charypar, 2018, s. 6-7).

*

Za netradiční a pozoruhodnou lze pokládat knihu Aleše Česala s názvem *Tajemná tvář: záhady a tajemství v životě a díle Karla Hynka Máchy*. Vydána byla v roce 2011 v Praze. Česal, který je označován za českého záhodologa, se zde pokouší odhalit některé záhady spojené s životem a dílem romantického básníka.

Autor pojal formu i obsah své knihy podle našeho názoru tak, aby byla určena nejen odbornému publiku, ale i široké veřejnosti. Některé kapitoly jsou ozvláštněny dokonce i citovanými pasážemi ze studií ostatních badatelů, obrazovou dokumentací nebo původními dopisy, jež si Mácha vyměnil se svými současníky.

Obsahově se autor zabývá Máchovými láskami, jeho přátelům či zálibám. Jde zde především o kreslení a putování po krajině české (Česal, 2011, s. 5-6).

*

Jako poslední z velkého počtu odborné literatury dokládající poznatky o Karlu Hynku Máchovi zmiňme také publikaci F. X. Šalda a jeho soubor studií s názvem *Duše a dílo: Podobizny a medailony*.

Šalda byl hlavním představitelem České moderny. Generace autorů, která ovládla českou literární kulturu na počátku 20. století. Šalda vystupoval primárně jako kritik a svou pozornost věnoval literátům 19. století.

Knih, kterou užíváme nyní jako zdroj, vyšla v roce 1950. Městská knihovna ji v roce 2013 zveřejnila v elektronické verzi, tudíž je třeba se podívat i na Šaldovu studii o Karlu Hynku Máchovi a jeho tvorbě.

Šalda rozebírá ve své stati téměř celou Máchovu tvorbu. Zaměřuje se kupříkladu na dualismus, kontrasty, sílu metafory, či opět Máchův přístup k matce Zemi.

Citujme část Šaldova závěru, ve kterém se projevuje názor a postoj k velkému básníku:

„... Ale že nenašel se již tvůrčí duch tak silný, který by dokázal ve své době a ve svém díle toho, čeho dokázal šestadvacetiletý Mácha v tvorbě své, totiž aby objal a spojil, byť na chvíli, tento temný var a svár sil jako mohutná amfora krásně klenutých boků a neroztrhl se jím, aby slil, byť jen na minutu, tyto všecky hřbety a propasti v jedinou hladinu okeánské síly a veleby, v níž by se účastnily země i nebe, peklo i ráj stejným dílem, to jest již český osud básnický a bezděčné dostiučinění Máchovu velkému stínu.“ (Šalda, 1950, s. 73)

6.2 Katalogy k výstavám

Jak bylo několikrát zmíněno, rok 2010 byl velmi významným, co se týká oslav Karla Hynka Máchy. Šlo o výročí narození básníka, a tudíž se konalo několik akcí a událostí, které měly za úkol připomenout si předního představitele českého romantismu.

V kapitole, ve které analyzujeme společenské aktivity, jsme zmínili jednu z výstav, jež se konala v Letohrádku Hvězda v období od 29. června do 31. října 2010. Uspořádána byla Památkem národního písemnictví.

Na základě této pozoruhodné expozice byl vytvořen katalog k výstavě s názvem *KHM 1810 – 2010: Dvě století české kultury s Máchou*. Jeho autory jsou Dalibor Tureček a Veronika Faktorová, kteří zároveň organizovali koncepci a scénář celé výstavy. Na textech v katalogu se také podíleli Marek Přibíl, Zuzana Urválková a Iva Krejčová.

První část publikace je zpracována Daliborem Turečkem, jenž nazval svou rozsáhlou kapitolu jako *Karel Hynek Mácha: kontexty a průsečíky*. Zde se dozvídáme o životě, tvorbě a prvotní Máchově recepci. Celý oddíl je samozřejmě doplněn kresbami, fotografiemi (ve většině případů byly dokumenty zapůjčeny z Památníku národního písemnictví nebo Národního muzea v Praze) či přímými citacemi například z knihy Karla Janského: *Život uchvatitele krásy* (1953), kterou jsme taktéž již využili jako zdroj (Tureček a Faktorová, 2010, s. 11-66).

Druhou kapitolu napsala Veronika Faktorová a pojmenovala ji *Mácha jako součást i problém české (národní) kultury*. Hlavním úkolem je poukázat na proměny recepce Máchy v různých časových obdobích a dedukovat, jak velkou úlohu hrál a hraje autor v minulé i dnešní kultuře (Tureček a Faktorová, 2010, 89-110).

Celou publikaci uzavírá bibliografie překladů Máchových děl, Máchovská filmografie, Máchovská dramaturgie a naposledy Máchovská zhudebnění ve fondech Českého rozhlasu.

Katalog je podle našeho názoru velmi pěkně a pečlivě zpracovaný, jak po vizuální tak i obsahové stránce. Navíc je doplněn obrazovými dokumenty, které jsou velmi cenné a nejsou tak snadno dostupné.

7 Odborné doklady Máchovy recepce – zahraniční

Karel Hynek Mácha není známý pouze v českém literárním kontextu, ale jeho osobě a dílu se věnuje také několik zahraničních vědců či teoretiků. Věnujeme také jim krátkou kapitolou pár řádek a stručně tyto osobnosti představíme.

*

Žoržeta Čolakova, narozena roku 1959, působí jako vedoucí katedry slovanských jazyků na Plovdivské univerzitě. Je významnou bulharskou bohemistkou. Studovala na Karlově univerzitě, kde obhájila svou disertační práci. Věnuje se především české avantgardě první poloviny 20. století, ale napsala také několik studií k literatuře 19. století, kde se soustředí hlavně na Karla Hynka Máchu. Od roku 2011 až po současnost je prorektorkou Plovdivské univerzity. Knižně byl vydán titul s názvem *Karel Chinek Macha ili Glasăt na padnalata arfa* (1993). (Wikipedie, 2017, [cit. 2019-07-14]).

*

Na základě symposia, které se konalo na univerzitě v Potsdami od 21. ledna do 22. ledna 1995 byla vytvořena publikace, jejímiž hlavními autory byli známí zahraniční literární vědci Herta Schmid, Holt Meyer a Irina Wutsdorff.

Kniha byla vydána v Mnichově pod názvem *Kapitel zur Poetik Karel Hynek Máchas: die tschechische Romantik im europäischen Kontext* (2000).

Herta Schmid je profesorkou na Potsdamské univerzitě a své bádání věnuje západoslovanským literaturám. Kromě dějin české a ruské literatury se zabývá také sémiotikou a teorií dramatu.

Profesor Holt Meyer působí na Erfurtské univerzitě, kde mimo jiné literární obory vyučuje také literaturu 19. století. Zabývá se Karlem Hynkem Máchou a Jaroslavem Haškem.

Irina Wutsdorff, M.A. přednáší na Postupimské univerzitě. Jádrem jejího bádání je český poetismus, strukturalismus a hudební věda. (Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i., [cit. 2019-07-14]).

8 Popularizační doklady Máchovy recepce

Mimo odborné monografie, kterým jsme věnovali naši pozornost v předchozí kapitole, je třeba uvést i několik typů publikací, jež jsou spíše rázu popularizačního. Mnohdy však mohou stát i na pomezí odborné literatury.

Opět vybereme pouze část z velkého množství knih a stručně je touto kapitolou představíme. Nejčastěji se jedná o publikace, jež svou podobou i obsahem připomínají turistické průvodce. Poukazují však spíše na místa, která Karel Hynek Mácha rád často navštěvoval. Dále sem řadíme biografie, které jsou spíše pojaty zábavnou či vzdělávací formou. Jsou tedy vhodné pro širokou čtenářskou veřejnost.

8.1 Knižní publikace - putování po vzoru Karla Hynka Máchy

Publikace *Cesta Karla Hynka Máchy* vyšla v nakladatelství Karpana v roce 2010 ku příležitosti dvoustého výročí narození Karla Hynka Máchy. Jak píše autoři Jan Tůma a Jaroslav Kňap již v úvodu, nejedná se přímo o turistického průvodce, ale spíše nám autoři miní představit Máchu jako turistu či poutníka, a tím pádem i jeho vztah nejen k české krajině.

Představme si tedy knihou popsanou trasu, jež je dlouhá 44 kilometrů. Startovním bodem je Mělník na Zámecké vyhlídce nad soutokem Labe a Vltavy. Cesta pokračuje přes Lhotecký rybník až ke hradu Kokořín. Autoři se pak dále přesouvají ke hradu Houska, odtud k Bezdězu a do Doks, kde se nachází již zmiňovaný Památník Karla Hynka Máchy. Dozvíme se praktické tipy, jak celý výlet pojmut a naplánovat, co všechno lze během trasy spatřit za krásy z architektury, botaniky, vodstva či jeskyní.

Publikace je zpracována velice detailně. Uchvátí i krásnými fotografiemi z míst, které autoři navštívili. Nicméně, nejedná se jen o typické mapování krajiny, ale v úvahu je brána také historie a osobnost samotného básníka (Tůma a Kňap, 2010, s. 5-8).

*

Jiří Padevět pod nakladatelstvím Academia vydal svou knihu *Cesty s Karlem Hynkem Máchou*, ve které se soustředí na oblíbené cesty Karla Hynka Máchy.

Jak Padevět uvádí, již velmi dlouho se o Máchu zajímá. Na základě sesbíraných dokumentů a poznatků se rozhodl následovat Máchovy kroky po koutech České republiky. Vychází především ze seznamu s názvem *Hrady spatřené* a dále z *Deníků* a *Zápisníků* (Padevět, 2010, s. 9-11).

Průvodce autor rozdělil do sedmi kapitol, z nichž každá je věnována konkrétním úsekům. Začíná Prahou a jejím okolím. Zde uveďme například dům Máchovy rodiny na Dobytčím trhu (dnes Karlově náměstí), Kajetánské divadlo na Malé Straně či dům, ve kterém bydlela Lořina rodina (Nové Město).

Druhá kapitola je věnována jihu, zpravidla se jedná o hrady a zámky, případně zříceniny. Zde zmiňme Rožmberk, Březnici nebo Český Krumlov. Třetí část se soustředí na střední a západní část republiky. Tady Mácha navštívil kupříkladu hrad Žebrák, Točnick, Křivoklát či Krakovec.

Východ a severovýchod konče Sněžkou. Sem řadíme Kost, Mladou Boleslav, Pecku, Kunětickou Horu, Trosky, Adršpach nebo Hrubou Skálu. Předposlední kapitola zaměřená na jihovýchod od Prahy, Benešovsko a Sázavsko uvádí místa jako Jemniště, Konopiště či známý Sázavský klášter, který byl považován za centrum staroslověnských literárních památek.

Sedmá a poslední část publikace popisuje lokality na severozápadě až po Litoměřice. Zde najdeme romantickou přestavbu zříceniny Doubravskou horu, která byla pravděpodobně pro Máchu stěžejním místem podobně jako Bezděz či Kokořín (Padevět, 2010, s. 322). Nezapomeňme samozřejmě na Litoměřice či Radobýl.

Knihu Jiřího Padevěta shledáváme značně poučnou a zároveň stručně popsanou se všemi podstatnými informacemi potřebnými pro putování po českých krásách. Každé místo je navíc doplněno pořízenými fotografiemi, krátkou historií a přesnými souřadnicemi. Navíc se dočteme i o tom, jaký vztah měl k těmto místům samotný Karel Hynek Mácha, a dokonce je zde vždy uvedena poznámka o tom, zda básník vytvořil či nevytvořil kresbu.

*

Jako poslední publikaci v této kapitole představíme dílo lékaře Zdeňka Susy s názvem *Krkonošská pout'* (2010). Kniha je žánrově podobná deníku. Sám autor se vydal po stopách Karla Hynka Máchy. Své cesty si pečlivě rozvrhnul do několika let (1995-2003). Jak píše, některé cesty podnikl sám, určité úseky prošel i se svými rodinnými příslušníky.

Mimo deníkové zápisky autor připojuje také informace, které se týkají historických událostí, které se udály v navštívených místech. Soustředí se také na architekturu či náboženství (Susa, 2010, s. 354-360).

8.2 Ostatní publikace

Hlavním úkolem knihy Jaromíra Wágnera s názvem *Karel Hynek Mácha v dějišti svých Cikánů* není zmapovat místa, která Mácha během svého krátkého života navštívil, ale spíše bádát po vlivu těchto krajin na Máchovu tvorbu.

Jak uvádí sám autor, jeho dílo zaujme nejen širokou veřejnost, básníkovy příznivce, ale také odborné čtenářské publikum jako literární vědce, teoretiky a historiky.

Wágner se mimo jiné zabývá také Máchovou italskou cestou do Benátek a Terstu. Cituje i práce ostatních badatelů. Spolupracoval během psaní například se zmiňovaným Vladimírem Křivánkem nebo s Dušanem Jeřábkem (Wágner, 1996, s. 112-113).

*

Ač by se mohlo zdát, že útlá publikace Miroslava Koloce *Rozčilené cesty Karla Hynka Máchy po hradech spatřených* vydaná v roce 1998 uvádí pouze seznam lokalit, které Karel Hynek Mácha navštívil, není tomu zcela tak.

Kniha spíše nabízí pohled na Karla Hynku Máchu jako osobnost, jeho vztah ke krajině a vliv na jeho dílo. Autor se snaží porozumět tomu, jak se Mácha asi cítil při svém putování matkou přírodou, a proč vlastně většina romantiků vyhledávala neobývané kouty Země.

Opět je zde zmíněn seznam spatřených hradů, který se nachází v Máchově Zápisníku. Dále Koloc připomíná, že existují dochované kresby. O některých z nich se však pochybuje, že je nakreslil sám básník (Koloc, 1998, s. 13).

Za zajímavé lze pokládat fakt, že sám Koloc se vydal se svými kolegy Miroslavem Bařinou a Jindřichem Mařanem v roce 1983 po stopách Karla Hynka Máchy. Společně vybrali trasu z Prahy do Krkonoš. Během svého putování využili zápisů Máchových. Koloc popisuje své zážitky v jedné z kapitol a srovnává Máchovy kresby a současné pořízené fotografie hradů a zámků (Koloc, 1998, s. 39-45).

Velmi pozoruhodná je kapitola s totožným názvem jako Kolocova kniha. V té autor nastiňuje hypotézu, že Mácha kreslil hrady a zříceniny za určitým účelem. Pokud si totiž prohlédneme některé z básnickových kreseb, zjistíme, že jsou zde naznačeny i vnitřní části staveb, jež z normálního pohledu nelze spatřit. Koloc se domnívá, že se jedná o skryté informace. Mácha se pravděpodobně během kreslení jednoho objektu pohyboval z místa na místo (Koloc, 1998, s. 47-69).

Je tedy nutno shrnout, že na knihu lze nahlížet několika způsoby. Za prvé se může stát inspirací pro vlastní putování po oblíbených místech, kam se básník často rád vracíval, anebo může posloužit k pochopení Máchy a jeho niterných pocitů při putování, kreslení a tvoření literárních skvostů.

*

Nepříliš rozsáhlá kniha Josefa Kroutvora, vydaná edicí Současné české poezie v roce 2003 je soubor shromážděných informací během několikaletého zájmu o Máchu. Poukazuje nejen na Máchův život, jeho soukromí či záliby, ale také na jeho odkaz k dílu.

Autor ve své knize odkazuje na významné osobnosti, jež se podíleli na badání a výzkumu ohledně Máchovy osoby. Také mnohdy srovnává Karla Hynka Máchu s jeho současníky, například Novalisem (Kroutvor, 2003, s. 7-9).

*

Nevšední publikace autorky Dagmar Štětinové *Lori – múza Karla Hynka Máchy* byla vydána v roce 2008 nakladatelstvím Veduta. Tentokrát se výjimečně nejedná o Karla Hynka Máchu, ale jeho milenkou Lori Šomkovou (1817-1891).

Kniha je koncipována jako beletristické vyprávění nikoliv jako odborná či faktická literatura. Autorka přiznává, že se celý život zajímala o soukromý život Karla Hynka Máchy, do kterého bezpochyby patřila i jeho osudové lásky Lori. Podle autorčiných slov nebylo Lořině osobě věnována nikdy taková pozornost jako básníkovi, tudíž si klade za úkol blíže přiblížit čtenáři její osobu (Štětinová, 2008, s. 5-6).

*

Jako poslední dílo v této kapitole uvedeme spis *Karel Hynek Mácha – Poutník mnoha nocí* od Milana Špůrka, jenž byl vydán v roce 2010 nakladatelstvím Eminent.

Jedná se o knihu, která se zabývá Máchovým životem i jeho dílem, podobně jako u předchozích publikací. Mimo jiné řeší Špůrek také spisovatelovu podobu. Velmi zajímavou kapitolou je poslední dvanáctá kapitola, soustředící se na přesný čas Máchova narození a na základě horoskopu a poloh ascendentu je vyvozována i jeho charakteristika (Špůrek, 2010, s. 43-130).

9 Máj a jeho edice

Touto kapitolou se přesuneme k nejdůležitějšímu a nejznámějšímu Máchovu dílu. V průběhu práce jsme zjistili, že *Máj* je stále velmi aktuální a vyhledávaný, jak divadelními, tak filmovými tvůrci. Mimo jiné, také v literární vědě se na Máchovu tvorbu velice často odkazuje a dalo by se říci, že ani badatelé a vědci stále neztrácejí po tolika letech o Máchův odkaz zájem.

Podívejme se nyní na to, jak často se v námi zkoumaném časovém období *Máj* vydával, a která nakladatelství jsou, co se týká Karla Hynka Máchy, neaktivnější. Případně nezapomeneme zmínit ani významné osobnosti, které obohatili edice o svůj doslov či odborný komentář. Budeme také zkoumat, zda vydaný *Máj* je doplněn kresbami či náčrty a pokud ano, přiblížíme si i umělce, jenž je jejich autorem. Soupis všech vydaných edic nalezneme v příloze této diplomové práce.

9.1 Česká vydání

Pokud budeme postupovat chronologicky, tedy od roku 1989, první vydání *Máje* bylo po pádu komunismu vydáno v roce 1992 nakladatelstvím Dimenze 2+2. Pozornost přesuneme nyní k *Máji* z roku 1995, který je doplněn kresbami od Karla Svolinského.

Karel Svolinský se narodil roku 1986 a vystudoval Uměleckoprůmyslovou školu v Praze. Byl především sochařem, řezbářem a ilustrátorem. Za svůj talent získal několik významných cen mezinárodní váhy, a také byl členem několika významných uměleckých spolků.

Věnoval se primárně folkloru a navrhoval také československé známky nebo plakáty. Ilustroval několik knih, a dokonce spolupracoval i na divadelních inscenacích. Můžeme tedy říci, že byl velmi všestranný. (Svatý Kopeček u Olomouce, [cit. 2019-07-15]).

Toto vydání *Máje* je mimo kreseb Karla Svolinského doplněno obrazovou dokumentací Oldřicha Hamery, českého grafika narozeného v roce 1943. Ten se věnuje Máchovu *Máji* celý svůj život a vytváří monotypy (Souborný katalog ČR, [cit. 2019-07-15]).

Roku 1996 byl následně vydán *Máj* pod nakladatelstvím ETC. Doslov napsal spisovatel Karel Sýs a ilustrace byla provedena malířem Josefem Velčovským (1945), jenž je známým nejen u nás, ale také v zahraničí (Artprogallery, [cit. 2019-07-15]).

Máchovu *Máji* věnoval doslov také autor Karel Šiktanc a to roku 1999 (nakladatelství Mladá fronta), opakovaně byl tento svazek vydán i v roce 2002.

Český malíř Jan Souček (1941-2008) ilustroval první vydání *Máje*, jež vyšlo v nakladatelství Prospektrum v roce 2003. Souček byl velice významným umělcem a jeho díla jsou vystavena v Národní galerii v Praze a Památníku národního písemnictví. Pořádal výstavy svých obrazů také v zahraničí (Wikipedie, 2019, [cit. 2019-07-15]).

Na počest nedožitého 75. narozenin ilustrátora Ludka Maňáska (1929-2003) byl vydán *Máj* v roce 2004 v Mladé Boleslavi, ve které žil od roku 1947. Výtvarník se věnoval primárně dětským knihám, vytvářel kalendáře a spolupracoval na učebnicích. Známy je po celém světě. (Archiv výtvarného umění, [cit. 2019-07-15]).

O zážitek z Máchova *Máje* nepřijdou ani zrakově postižení. V roce 2007 bylo totiž nakladatelstvím KTN vydáno 31 listů v Braillově písmu.

Zároveň s filmovým zpracováním *Máje* režiséra Brabce byla publikována v roce 2008 kniha s totožným názvem, která funguje jako obrazová dokumentace k filmovému snímku, která o něm zároveň poskytuje základní informace.

Příležitostný tisk *Máje* v roce 2009 vydalo ostravské nakladatelství Excellens paper v celkovém souhrnu 200 kusů, z toho 180 kusů v brožové vazbě a 20 kusů v kůži. Tisk byl proveden na ručním velkolesinském grafickém papíře. (Souborný katalog ČR, [cit. 2019-07-15]).

Čtenář zde najde grafiky světově známého českého malíře Kristiana Kodeta, který vystavuje své malby mimo jiné i v New Yorku, Torontu či Paříži. (Art Gallery and Decoration, [cit. 2019-07-15]).

Nutností je představit edici *Máje*, která vyšla pod nakladatelstvím Nibiru v roce 2009. Významná je ilustracemi, jejichž autorem je známý malíř Jan Zrzavý. Narodil se v roce 1890 a učil se umění kupříkladu u Františka Ženíška. Opakovaně navštěvoval Francii, jejíž krajina se pro něho stala inspirací. Byl jmenován národním umělcem v roce 1966 a také spolupracoval s Národním divadlem. (Galerie Art, [cit. 2019-07-15]).

V roce 2010 k dvoustému výročí narození básníka vyšlo mnoho vydání ve dvojjazyčném provedení, na tyto typy a zahraniční vydání se následně zaměříme v další kapitole.

Zmiňme soukromé novoroční vydání (2010) českého umělce, vnuka Karla Dyrynka, Martina Dyrynka, který použil k ilustraci techniku suché jehly. (Souborný katalog ČR, [cit. 2019-07-15]).

„Suchá jehla je grafická technika tisku z hloubky blízká rytině. Štoček se při ní narušuje ostrou jehlou nebo pilníčkem, jimiž se kolmo do desky ryje požadovaná linie. Na rozdíl od jiných technik se ze štočku neodstraňuje materiál vytlačený nad povrch desky rytím. Suchá jehla umožňuje náklady v řádu 40 - 50 kvalitních tisků.“ (Artprogallery, [cit. 2019-07-15]).

Zrcadlové čtení *Máje* pod názvem *Máj = Mág* vyšlo v roce 2012 v nakladatelství Olympia. Slouží ke studentským účelům, protože se zde nachází verze v původním pravopise (Souborný katalog ČR, [cit. 2019-07-15]).

Třiceti pěti kolážemi doplnil vydání *Máje* známý básník, malíř a arteterapeut Miroslav Huptych (1952). Ilustracemi doplnil i své knihy. Uvedme například známý *Názorný přírodopis tajnokřídých*. Vytvořil také několik kalendářů a pravidelně publikuje ve sbornících a almanaších (Piorecký, 2008, [cit. 2019-07-15]).

Velmi netradiční podobu vydání *Máje* z roku 2015 (nakladatelství Bylo nebylo) ilustrovala Alena Pleštilová, česká výtvarnice a ilustrátorka. Jde o kuriozitu a velmi originální nápad. Citujme resumé ze Souborného katalogu ČR:

„Svazek nemá obálku, je to jen blok knihy; kupuje se na váhu, každý exemplář má tedy jiný počet stran; celá báseň má 49 stran včetně "titulní stránky", při koupi méně než 40 g nezaručuje nakladatelství úplnost básně.

"Máj" Karla Hynka Máchy je v této edici konceptuálním projektem ve tvaru trvanlivého potravinového výrobku, zabaleného do speciálního "řeznického" papíru, jehož 100 g se prodává za 78,- Kč.

Výtvarnice a ilustrátorka Anna Pleštilová chápe tento svůj autorský počín jako zdůraznění myšlenky, že klasické psané slovo si člověk může a má právo připomenout kdekoli, tedy i v řeznictví. Autorskou licenci a nadsázkou je ovšem řečeno, že je

zapotřebí, aby zákazník u uzenářského pultu žádal správné množství tovaru (v tomto případě "Máje") a objednal ho "v celku", nikoli v krájeném stavu. Při zakoupení výrobku se doporučuje 100 gramové balení, které je dostatečné pro získání kompletní Máchovy skladby. Protože je však odříznuto z jakési pomyslné salámové štangle, mají první vrstvy těchto "masných" produktů mnohdy posunuté stránkování a začínají uprostřed básně, vždy však přinášejí její nezkrácený obsah. Je proto důležité, aby při objednávce této netradiční edice byla upřesněna její váha, neboť například při kalkulaci nižší než 40 g není zaručeno úplné znění Máchovy básně. Etiketa na tomto neobvyklém artiklu, označena příslušným čárovým kódem, uvádí podobně jako u potravin podrobné údaje jeho o složení: jde tu převážně o papír, dále tiskařskou čerň, disperzní lepidlo a hlavně poezii.“ (Souborný katalog ČR, [cit. 2019-07-15]).

Máj s litografiemi od české výtvarnice, grafičky a ilustrátorky Dany Puchnarové vyšel v roce 2016 pod záštitou Vlastivědného muzea a galerie v České Lípě. Existuje pouze 700 výtisků a důvodem pro vydání bylo 180. výročí od prvního vydání *Máje*. (Souborný katalog, [cit. 2019-07-15]).

„Litografie je grafická technika tisku z plochy objevená na konci 18. století, jejímž prostřednictvím se na papír ze štočku z leštěného kamene (dnes jej nahrazují polymery) pomocí tuší a inkoustů přenáší obraz. Litografie může být tištěna přímo nebo takzvaným offsetem, kdy je tisknoucí plocha přenesena na, zpravidla gumový, pružný tiskový štoček.“ (Artprogallery, [cit. 2019-07-15]).

Dana Puchnarová (1938) se inspiruje ve své tvorbě klasickými autory, například Františkem Halasem či Franzem Kafkou. Podle slavných literátů vytvořila několik grafických cyklů. Podepsala Chartu 77, po tomto počínu byla vyslýchána StB. Jejím záměrem je vytvářet díla, která budou předávat příjemci pozitivní energii a sílu. (Olič, 2007, [cit. 2019-07-15]).

V roce 2016 ilustroval tentokrát linoryty *Máj* umělec Pavel Piekar (1960).

„S technikou linorytu systematicky pracuje od roku 1983. Výsledná grafika vzniká podle přesné kresby, ze které se kopírují jednotlivé desky - barvy následného soutisku. Podle obtížnosti tématu se počet jednotlivých barev pohybuje mezi 5 - 50 - každá barva má svoji vlastní desku.“ (Pavel Piekar, [cit. 2019-07-15]).

*

Podívejme se nyní na přesné číselné údaje. *Máj* pouze jednojazyčný a v českých nakladatelstvích byl od roku 1989 vydáván téměř každý rok minimálně jedním nakladatelstvím. Dle zdroje Souborného katalogu ČR zjišťujeme, že Máchův *Máj* byl od roku 1989 do roku 2017 vydán 57 krát, a to buď v tištěné formě či elektronicky. Do tohoto počtu zahrnujeme i vydání pro zrakově postižené, případně svazky, které byly vydány pro soukromé účely či k významným příležitostem, z čehož můžeme usoudit, že počet výtisků byl nižší.

Co se týká aktivity různých nakladatelství, zde je to velmi pestré a různorodé. Nejčastěji vydává Mladá fronta, Tribun EU, Fragment, Omega a další. Mnoho výtisků je doplněno ilustracemi známých výtvarných umělců. Doslovy jsou většinou napsány známými českými autory či literárními vědci.

9.2 Zahraniční a dvojjazyčná vydání

Vedle vydání *Máje* českými nakladatelstvími je třeba zmínit také zlomek tisků, které byly vydány mimo ČR. Dále se také v této podkapitole zaměříme na překlady nebo dvojjazyčné zrcadlové edice, které bývají čtenáři velmi oblíbené.

Od roku 1989 do roku 2017 činí celkový počet vydání 23 vydání. Co se týká států, které publikovaly, opět je to velmi odlišné. *Máj* byl vydáván v Německu, Rakousku, Slovinsku, Španělsku či Itálii. O Máchu je zájem dokonce i v Pekingu či Spojených státech amerických. Zrcadlové edice jsou nejčastěji v jazycích český jazyk – esperanto.

Závěr

Cílem naší diplomové práce bylo sledovat Karla Hynka Máchu jako specifický fenomén české kultury, který i přesto, že od básníkova úmrtí uběhlo celých 183 let, vstupuje svou osobností i dílem do českého povědomí a stává se v ní jistým kulturním i národním symbolem.

Náš výzkum je především přehledem Máchovy recepcce, jehož jednotlivé položky shrnuje příloha této diplomové práce, v jednotlivých kapitolách tento soupis sloužil především k další analýze zjištěných informací a údajů. V jejich rámci jsme se pokusili i o analyzující komentář k jednotlivým počinům, zaměřili jsme se však jen na ty nejpodstatnější.

Nejprve byla naše pozornost věnována rozsáhlému tématu týkajícímu se společenských a uměleckých událostí a počinů, které během námi zkoumaného časového období proběhly. Naše práce doložila, že máchovskou recepci lze sledovat v široké oblasti kultury: evidovali jsme řadu knižních publikací, divadelních představení i filmové zpracování týkajících se Máchovy tvorby či osobnosti.

Co se týká divadelní scény, ukázalo se, že tvůrce přitahuje nejvíce Máchův *Máj*, který byl zinscenován od roku 1989 do roku 2017 patnáctkrát a to dokonce na několik způsobů. Milovníci *Máje* si mohou užít představení jak v podobě činohry, tak muzikálu či například rockové opery. *Máj* byl rovněž v roce 2008 zfilmován režisérem F. Brabcem.

Jak dokládá náš výzkum, literární díla vznikala v daném období v širokém rozsahu od umělecké beletrie po popularizační knihy. Výrazným příkladem je kupříkladu kniha s názvem *Karel Hynek Mácha v dějišti svých Cikánů* od Jaromíra Wágnera (1996) nebo od Miroslava Ivanova *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi* (2010).

Byly vydávány také nové edice Máchových děl, a to nejen v českých nakladatelstvích, ale i v zahraničních (Německo, Rakousko, Makedonie, Spojené státy americké a další) – nutno podotknout, že i zde byl největší zájem o Máchův *Máj*. Co se týká překladů, *Máj* je překládán zejména do němčiny, angličtiny ale také třeba španělštiny. Oblíbené jsou i zrcadlová vydání – nejčastěji ve formě čeština-esperanto.

Dále jsme zjistili, že dílo Karla Hynka Máchy je stále velmi aktuální v literárněvědných oborech. V daném období proběhlo několik kongresů, konferencí a přednášek, na jejichž základě byly vytvořeny sborníky studií, které jsou dnes dostupné i široké veřejnosti. Těchto akcí se zúčastnili primárně přední čeští badatelé a máchologové, kteří se ale ve svých pracích často odkazují i na pohledy a poznatky svých předchůdců.

Práce současně potvrdila, že rok 2010 se stal významným mezníkem v recepci Karla Hynka Máchy mezi lety 1989 až 2017. V tomto roce bylo evidováno nejvíce dokladů máchovské recepce. Na základě jubilea byl nadto vytvořen kulturní projekt s názvem *Rok Karla Hynka Máchy*, jehož primárním úkolem bylo zorganizování výstav a expozic týkající se samotného autora. Věnovány byly nejen tématice Máchova putování po české krajině, ale také jeho tvorbě a tudíž nejvýznamnějšímu dílu – *Máji*. Projekt byl pravděpodobně velmi úspěšným, uspořádáno bylo totiž přes deset výstav a vernisáží. Výrazným bodem výročí vždy bylo odhalování soch, památníků a pomníků věnovaných spisovateli. Sochy spjaté s Máchou se nachází především v místech, která jsou s Máchovou osobou úzce spjata. I v tomto byl rok 2010 kontinuální – odhalena byla v tomto roce například Máchova socha v Litoměřicích a v roce 2012 byl vyřezán pomník z více než 100 let starého dubu, jenž byl věnován autorovi.

Zcela novým společenským a velmi rozšířeným i obecně sdíleným fenoménem se v uvedeném období stalo následování Karla Hynka Máchy jako poutníka a cestovatele. V uvedeném období jsme evidovali nejrůznější turistické akce, především pak ty, které jsou pravidelně od roku 2004 organizovány městem Doksy. Máchovi jako poutníkovi byla v uvedeném období věnována také různá literární díla. Jmenujme například publikaci Jiřího Padevěta *Cesty s Karlem Hynkem Máchou: průvodce* (2010) či *Cestu Karla Hynka Máchy: putování po přírodních krásách a historických zajímavostech Máchovy stezky a jejím okolí*. od Jana Tůmy.

Jako celek práce doložila, že Máchova působnost na českou kulturu přetrvává a je dále široce rozvíjena. Objevují se v ní přitom nejen doklady s jistou kontinuitou (vědecký zájem, opětovná vydání Máchových knih, odhalování soch spjatých s Máchou), ale i jevy zcela nové, které rozšiřují působnost máchovské kultu a Máchův význam jako zásadní osobnosti české kultury a literatury.

Zdroje

Publikace:

1. ČESAL, Aleš. *Tajemná tvář: záhady a tajemství v životě a díle Karla Hynka Máchy*. Praha: Levné knihy, 2011. ISBN 978-80-7309-906-0.
2. CHARYPAR, Michal. *Máchové interpretace*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. ISBN 978-80-7308-331-1.
3. CHARYPAR, Michal. *Prameny Máchova Máje: fakta a hypotézy*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2018. ISBN 978-80-7470-212-9.
4. GREBENÍČKOVÁ, Růžena, ŠPIRIT, Michael, ed. *Máchové studie*. Praha: Academia, 2010. Literární řada. ISBN 978-80-200-1864-9.
5. GRYGAR, Mojmír. *Skrytá svědectví v díle Karla Hynka Máchy*. Praha: Filosofia, 2010. Studie a prameny k dějinám myšlení v českých zemích. ISBN 978-80-7007-333-9.
6. HAMAN, Aleš a Radim KOPÁČ, ed. *Mácha redivivus (1810-2010): sborník ke dvoustému výročí narození Karla Hynka Máchy*. Praha: Academia, 2010. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-1872-4.
7. IVANOV, Miroslav. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. V Praze: XYZ, 2010. ISBN 978-80-7388-442-0.
8. JANSKÝ, Karel. *Karel Hynek Mácha: život uchvatitele krásy*. Praha: Melantrich, 1953.
9. JANSKÝ, Karel. *Karel Hynek Mácha ve vzpomínkách současníků*. Praha: Svobodné slovo, 1958.

10. HARTL, Antonín. *Věčný Mácha: památník českého básníka*. Praha: Čin, 1940. Památníková edice Činu.
11. *KHM 1810-2010: Dvě století české kultury s Máchou: katalog k výstavě v Letohrádku Hvězda 29. června - 31. října 2010*. Praha: Památník národního písemnictví, 2010. ISBN 978-80-85085-95-2.
12. KOLOC, Miroslav. *Rozčilené cesty Karla Hynka Máchy po hradech spatřených*. Praha: Kovalam, 1998. ISBN 80-901825-9-3.
13. NOVÁK, Arne, ed. *Karel Hynek Mácha: osobnost, dílo, ohlas: sborník k 100. výročí Máchovy smrti*. V Praze: Družstevní práce, 1937.
14. PADEVĚT, Jiří. *Cesty s Karlem Hynkem Máchou: průvodce*. Praha: Academia, 2010. ISBN 9788020018502.
15. PATOČKA, Jan. *Dvě máchovské studie*. 3., opr. vyd., 1. v tomto souboru. Praha: OIKOYMENH, 2007. Oikúmené (OIKOYMENH). ISBN 978-80-7298-274-5.
16. PIORECKÝ, Karel, ed. *Máchovské rezonance: IV. kongres světové literárněvědné bohemistiky Jiná česká literatura (?)* : [Praha, 28.6.-3.7.2010]. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2010. ISBN 978-80-85778-74-8.
17. TŮMA, Jan a Jaroslav KŇAP. *Cesta Karla Hynka Máchy: putování po přírodních krásách a historických zajímavostech Máchovy stezky a jejím okolí*. Praha: Karpana, 2010. Na cestě (Karpana). ISBN 978-80-903952-9-9.
18. SUSA, Zdeněk. *Krkonošská pouť: po stopách Karla Hynka Máchy*. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010. ISBN 978-80-86057-65-1.
19. ŠALDA, F. X. *Duše a dílo: podobizny a medailony*. 6. vyd., v Souboru díla F.X.Š. 2. vyd. Praha: Melantrich, 1950.

20. ŠMAJS, Josef, ed. *Aby Země nebyla jen hrobem: literatura, kultura, příroda*. Praha: Obec spisovatelů, 2011. ISBN 978-80-904218-8-2.
21. ŠTĚTINOVÁ, Dagmar. *Lori: múza Karla Hynka Máchy*. Štítý: Veduta, 2008. ISBN 978-80-86438-21-4.
22. ŠPŮREK, Milan. *Poutník mnoha nocí: Karel Hynek Mácha*. Praha: Eminent, 2010. ISBN 978-80-7281-398-8.
23. VAŠÁK, Pavel. *Česká pouť Karla Hynka Máchy*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-706-2.
24. VAŠÁK, Pavel a Rudolf HAVEL, ed. *Literární pouť Karla Hynka Máchy: ohlas Máchova díla v letech 1836-1858*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2004. ISBN 80-200-1249-4.
25. VAŠÁK, Pavel. *Sám v davu s Máchou*. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1915-6.
26. VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1984.
27. VODIČKA, Felix a kol. *Dějiny české literatury II*. Praha: ÚČL ČSAV v Nakladatelství ČSAV, 1960.

Příspěvky v časopisech

1. BŘEŇOVÁ, Eva. Mácha zkrášlil Mostnou horu. In: *Zpravodaj města Litoměřice*, 2010, roč. 4, č. 6., str. 2. Dostupné z: https://www.litomerice.cz/images/zpravodaj/2010/radnicni_zpravodaj_6_2010.pdf

2. GIEBISCH, Roman. Máchovské sympozium v doksech. In: *Bulletin Skip*, 2010, roč. 19, č. 2. Dostupné z http://skip.nkp.cz/Bulletin/Bull10_216.htm.
3. HALAS, František. Básnický dnešek a K. H. Mácha. In: *Slovo a Slovesnost*, 1936. roč. 2, č. 2, str. 65 – 78. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=133>
4. HORA, Josef. Básnický dnešek a K. H. Mácha. In: *Slovo a Slovesnost*. 1936, roč. 2, č. 2, str. 65 – 78. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=133>
5. KŘÍŽ, Jiří. Recenze Právo: Místo Viléma popravili Karla Hynka Máchu. In: *Právo* 1211-2119 Roč. 16, č. 238 (20061012), s. 13. [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <https://www.divadloheb.cz/2006/10/20/misto-vilema-popravili-karla-hynka-machu/>
6. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách. In: *Dokský zpravodaj*, březen 2004, str. 13 – 14. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=1904
7. MAUSEROVÁ, Renata. Druhý ročník putování Máchovi v patách začíná 2. dubna. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2005, str. 14. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=1932
8. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách 2006. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2006, str. 19 – 20. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=1964
9. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách počtvrté. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2007, str. 18 – 19. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=1989
10. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách po starobylých cestách. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2008, str. 18-19. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2014

11. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách 2009 aneb Máchovské zrcadlení nejen ve vodních hladinách. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2009, str. 14-15. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2044
12. MAUSEROVÁ, Renata. S Máchou za Máchou po Máchově kraji. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2010, str. 15. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2134
13. MAUSEROVÁ, Renata. S Máchou za Máchou po Máchově kraji. In: *Dokský zpravodaj*, březen 2010, str. 16-17. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2138
14. MAUSEROVÁ, Renata. Pivovary spatřené aneb Mácha a jeho přátelé. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2011, str. 10. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2158
15. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách – devátý ročník. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2012, str. 14. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=2184
16. MAUSEROVÁ, Renata. S Máchou v patách nejdále, nejhlouběji a nejvýše. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2013, str. 9. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=3731
17. MAUSEROVÁ, Renata. Pojedenácté s Máchou v patách. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2014, str. 12. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=5988
18. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách po stopách starých pověstí českých. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2015, str. 13. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=7979

19. MAUSEROVÁ, Renata. Máchovi v patách po valdštejnském panství. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2016, str. 11. Dostupné z: http://www.doksy.com/assets/File.ashx?id_org=2821&id_dokumenty=11031

20. MAUSEROVÁ, Renata. Dubnové putování Máchovi v patách. In: *Dokský zpravodaj*, duben 2017, str. 21: Dostupné z: <http://www.doksy.com/doksky-zpravodaj-duben-2017/d-12756/p1=1917>

21. PITÍNSKÝ, Jan. Rozhovor pro MF Dnes: Pitínský: Cikáni ukazují emoce. In: *Mladá fronta Dnes: Jihovýchodní Morava*. -- 1210-1168. -- Roč. 20, č. 243 (20091017), s. [B]4. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.slovackedivadlo.cz/novinka/pitinsky-cikani-ukazuji-emoce>

22. ZÁVADA, Vilém. Básnický dnešek a K. H. Mácha. In: *Slovo a Slovesnost*, 1936. roč. 2, č. 2, str. 65 – 78. Dostupné z: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=133>

Webové příspěvky:

1. Anketa: V čem je pro vás jako básníka, básnířku Karel Hynek Mácha inspirující? (nebo vás to zcela míjí?). In: *Týdeník Respekt*. č. 46/2010 [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2010/46/anketa-v-cem-je-pro-vas-jako-basnika-basnirku-karel-hynek-macha-inspirujici-nebo-vas-to-zcela-miji>

2. Anotace: Máj: báseň [kresby Karel Svolinský]. In: *Souborný katalog České republiky*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/XS25IE13C6I6M1H2MN71BVYTLBNNR9449CGD833E4XYGIBRXB2-20154?func=full-set-set&set_number=255804&set_entry=000828&format=999

3. Archiv inscenací – sezóna 1998/99. In: *Klicperovo divadlo HK* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.klicperovodivadlo.cz/archiv-inscenaci/>

4. Archiv filmů. Cikáni. In: *Mezinárodní filmový festival Karlovy Vary* [online]. [cit. 2019-26-06]). Dostupné z: <https://www.kviff.com/cs/program/film/174930-cikani/>
5. Babinského Pokratice: z časů loupežníka zůstala kaplička. In: *e15.cz* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.e15.cz/magazin/babinskeho-pokratice-z-casu-loupeznika-zustala-kaplicka-836796>
6. BALÁK, Vojtěch. Hynku! Viléme! Jarmilo! In: *Střední škola grafická Brno 2016* [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://ssgbrno.cz/nase-aktivity/skolni-aktivity/620-jak-jsem-byla-s-1-b-v-divadle.html>
7. BARTOŠOVÁ, Kateřina. Temná prvomájová noc. In: *Divadlo U Stolu* [online]. 2006 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: http://www.divadloustolu.cz/ohlasy_maj.asp
8. CÍFKA, Petr. Máj: Recenze. In: *Moviezone* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <https://film.moviezone.cz/maj/recenze>
9. Cikáni. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2019-26-06]). Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/42856-cikani/prehled/>
10. Curriculum vitae: Pavel Piekar. In: *Pavel Piekar*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: http://www.pavelpiekar.cz/Curriculum_vitae.html
11. ČECH, Marek. Máj: recenze filmu. In: *Avmania.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://avmania.e15.cz/maj-recenze-filmu>
12. Čeněk Zahradníček. In: *Monoskop* [online]. 2017 [cit. 2019-26-06]). Dostupné z: https://monoskop.org/Cenek_Zahradnicek#M.C3.A1j_.28May.29
13. DANKOVÁ, Zdenka. Skvosty kinematografie na Blu-ray. Virážování a digitalizace černobílého filmu. In: *The Epoch times* [online]. 2013 [cit. 2019-26-

- 06]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.cz/2013071121423/Skvosty-kinematografie-na-Blu-ray.-Virazovani-a-digitalizace-cernobileho-filmu.html>
14. Dismanův rozhlasový dětský soubor. In: *Wikipedie.cz* [online]. 2019 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Dismanův_rozhlasový_dětský_soubor
15. DUFKOVÁ, Lucie. Hynku! Viléme! Jarmilo! In: *Střední škola grafická Brno 2016* [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://ssgbrno.cz/nase-aktivity/skolni-aktivity/620-jak-jsem-byla-s-1-b-v-divadle.html>
16. DVOŘÁK, Vít. Glosa: Strhující Máchův Máj na Nové scéně. Bravo Kuneš & Prachař! In: *Opera plus* [online]. 2012 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://operaplus.cz/glosa-strhujici-machuv-maj-na-nove-scene-bravo-kunes-prachar/>
17. František Vláčil. In: *Filmový přehled* [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/person/5191/frantisek-vlacil>
18. FRIDRICHOVÁ, Jana. Jak vypadal český básník Karel Hynek Mácha? In: *Českolipský deník*. [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://ceskolipsky.denik.cz/kultura_region/jak-vypadal-cesky-basnik-karel-hynek-macha20100510.html
19. FRIDRICHOVÁ, Jana. K. H. Mácha v máji. In: *i-noviny.cz* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <http://www.i-noviny.cz/doksy/k-h-macha-v-maji#.XI6ADvZFxXW>
20. Grafické techniky: Litografie. In: *Artprogallery*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.artprogallery.com/litografie>
21. HEJDOVÁ, Irena. Filmový Máj: Na plátně lehký kýč, hluboký v srdci žal. In: *Aktuálně.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z:

<https://magazin.aktualne.cz/kultura/film/filmovy-maj-na-platne-lehky-kyc-hluboky-v-srdci-zal/r~i:article:613841/?redirected=1553539559>

22. Jan Souček. In: *Wikipedie, otevřená encyklopedie*. [online]. 2019 [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Jan_Sou%C4%8Dek
23. Jan Zrzavý. In: *Galerie Art, Světлана a Luboš Jelínkovi*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.galerieart.cz/umelci/jan-zrzavy/63/>
24. KAJÍNEK, Milan. Recenze na film: Máj F. A. Brabce. In: *The epoch times* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <http://www.epochtimes.cz/200808235872/Recenze-na-film-Maj-F.-A.-Brabce.html>
25. Kalendář akcí: Dílo Karla Hynka Máchy v ilustracích - výstava - Muzeum knihy - Žďár nad Sázavou. In: *Atlas Česka* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.atlasceska.cz/kalendar-akci/dilo-karla-hynka-machy-v-ilustracich-vystava-muzeum-knihy-zdar-nad-sazavou-46088>
26. Karel Hynek Mácha – mýtus a kult. In: *Týden.cz* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/kultura/karel-hynek-macha-mytus-a-kult_174054.html
27. Karel Hynek Mácha/Nesmrtelný milenec. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/6780-karel-hynek-macha/komentare/>
28. Karel Hynek Mácha: pomníky - sochy – náhrobky. In: *Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě*. [online]. 2017 [cit. 2019-03-26]. Dostupné z: https://www.muzeumcl.cz/khm_pomniky_socha_nahrobky.html7
29. K. H. M. (1810–2010). Dvě století české kultury s Máchou. In: *Památník národního písemnictví* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z:

<http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/k-h-m-1810-2010-dve-stoleti-ceske-kultury-s-machou/>

30. Kniha o Máchově Máji. In: *Nakladatelství Academia* [online]. [cit. 2019-07-11]). Dostupné z: <http://www.academia.cz/kniha-o-machove-maji--prokop-dusan--academia--2010>
31. Komentář recenzenta na film *Cikáni: Akumulátor*. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. 2008 [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/42856-cikani/prehled/>
32. Komentář recenzenta na film *Cikáni: Troufalka*. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. 2014 [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/42856-cikani/prehled/>
33. Komentář recenzenta na film *Máj: Marthos*. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. 2012 [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/284665-maj/komentare/>
34. Komentář recenzenta na film *Mág: Mcleod*. In: *Česko – Slovenská filmová databáze* [online]. 2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/9344-mag/komentare/strana-2/>
35. Komentář recenzenta na film *Mág: ArthasKarfa*. In: *Česko – Slovenská filmová databáze* [online]. 2019 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/9344-mag/komentare/strana-2/>
36. Komentář recenzenta na film *Karel Hynek Mácha: Marthos*. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. 2010 [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/6780-karel-hynek-macha/komentare/>
37. Komentář recenzenta na film *Karel Hynek Mácha: Troufalka*. In: *Česko – slovenská filmová databáze* [online]. 2015 [cit. 2019-26-06]. Dostupné z: <https://www.csfd.cz/film/6780-karel-hynek-macha/komentare/>

38. KORCOVÁ, Marie. Máchovské klání v Památníku K. H. Máchy v Doksech. In: *Vlastivědné muzeum galerie v České Lípě* [online]. 2017 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://www.muzeumcl.cz/machovske_klani
39. KOŠNAROVÁ, Veronika. Jan Patočka. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2017 [cit. 2019-07-08]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=532&hl=jan+pato%C4%8Dka+>
40. KOŠNAROVÁ, Veronika. Růžena Grebeníčková. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2017 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=372>
41. KRATOCHVÍL, Radim. Recenze: Máj - reklamní ilustrace básně K. H. Máchy. In: *Česká televize* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1444000-recenze-maj-reklamni-ilustrace-basne-k-h-machy>
42. Kristian Kodet. In: *Art Gallery and Decoration*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.dioart.cz/galerie/kodet-kristian/>
43. Máchův kraj v jazyce a v literatuře. *Městská knihovna v Praze* [online]. Praha, 2011 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <http://search.mlp.cz/cz/titul/machuv-kraj-v-jazyce-a-v-literature/3617371/>
44. Máchova stezka - naučná stezka pro pěší a cyklisty. In: *Doksy. Oficiální web města* [online]. 2012 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: <http://www.doksy.com/machova-stezka-naucna-stezka-pro-pesi-a-cyklisty/d-2071/p1=2462>
45. Máchův Máj – inspirace pro každou generaci. In: *Městské kulturní středisko Havířov* [online]. 2016 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z:

<http://www.mkshavirov.cz/detail/356-machuv-maj-inspirace-pro-kazdou-generaci/>

46. Máj. In: *Filmový přehled* [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <https://www.filmovyprehled.cz/cs/film/397562/mag?fbclid=IwAR0YsZ7epmqYv3bIb0DzvT1FuKbdltFE8bIwL2St-N1xSwgOrsvuLdGmkxQ>
47. Máj: báseň od Karla Hynka Máchy / s litografiemi Dany Puchnarové. In: *Souborný katalog ČR*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/AF5SRHN8JVU8TDGYXXQCQR2F75M3XY1N1DUU6HUIJ43TVVGM48D-62021?func=full-set-set&set_number=223393&set_entry=001097&format=999
48. Máj / Karel Hynek Mácha. In: *Souborný katalog ČR*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/AF5SRHN8JVU8TDGYXXQCQR2F75M3XY1N1DUU6HUIJ43TVVGM48D-45868?func=full-set-set&set_number=223393&set_entry=001089&format=999
49. Máj = Máj / [K. H. Mácha]. In: *Souborný katalog ČR*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/XS25IE13C6I6M1H2MN71BVYTLsBNR9449CGD833E4XYGIBRXB2-21687?func=full-set-set&set_number=255804&set_entry=001073&format=999
50. Máj: [příležitostný tisk] / Karel Hynek Mácha. In: *Souborný katalog ČR*. [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: https://aleph.nkp.cz/F/XS25IE13C6I6M1H2MN71BVYTLsBNR9449CGD833E4XYGIBRXB2-53077?func=full-set-set&set_number=255804&set_entry=000989&format=999
51. Máj – May. In: *Marienbad film festival* [online]. [cit. 2019-06-26]). Dostupné z: <https://www.marienbadfilmfestival.com/2-uncategorised/79-maj>

52. Maňásek Luděk. In: *Archiv výtvarného umění, o.s.* [online]. [cit. 2019-07-15].
Dostupné z: <http://abart-full.artarchiv.cz/osoby.php?IDosoby=11656>
53. MLEJNEK, Josef. Máchův máj může být zážitkem i v divadle. In: *Divadlo U Stolu* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: http://www.divadloustolu.cz/ohlasy_maj.asp
54. Národní umělec, malíř a grafik Karel Svolinský. In: *Svatý Kopeček u Olomouce.* [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.svaty-kopecek.cz/zajimavosti/narodni-umelec-malir-a-grafik-karel-svolinsky>
55. NEVYJEL, Martin. Diváky čeká milostný příběh se zápletkou. In: *Slovácký deník* [online]. 2009 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: https://slovacky.denik.cz/kultura_region/tydenik-cikani-iva-sulajova-rozhovor-20091009.html
56. O divadle. In: *Divadlo U Stolu* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <http://www.divadloustolu.cz/about.asp>
57. OLIČ, Jiří. Dana Puchnarová (1938). In: *Dana Puchnarová.* [online]. 2007 [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <http://www.dana-puchnarova.cz/cz/>
58. OPELÍK, Jiří. Oldřich Králík. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2006 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=23>
59. Osobnosti - František A. Brabec. In: *Filmová databáze* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/18165-frantisek-a-brabec.html>
60. Společnost Bontonfilm. In: *Bontonfilm* [online]. 2019 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <http://www.bontonfilm.cz/o-spolecnosti/>

61. Osobnosti. Karel Anton. In: *Filmová databáze* [online]. [cit. 2019-26-06].
Dostupné
z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/32323-karel-anton.html>
62. PEŇÁS, Jiří. Kdybych potkal Máchu, otočil bych se, říká Suchý ve velké anketě LN. In: *Lidové noviny* [online]. 2012 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/kultura/kdybych-potkal-machu-otocil-bych-se-rika-suchy-ve-velke-ankete-ln.A101115_162421_ln_kultura_pks
63. PIORECKÝ, Karel. Máchovské rezonance. *Ústav pro českou literaturu, AV ČR, v. v. i.* [online]. Praha: Akropolis - ÚČL AV ČR - Obec spisovatelů, 2011 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/cs/publikace/publikace-pracovnik-ustavu-2/1115-karel-piorecky-ed-machovske-rezonance-akropolis-ul-av-r-obec-spisovatel-praha-2011>
64. PIORECKÝ, Karel. Miroslav Huptych. In: *Slovník české literatury po roce 1945.* [online]. 2008 [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1030>
65. Rok Karla Hynka Máchy. In: *Kudyznudy.cz – Czech tourism* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: <https://www.kudyznudy.cz/Aktivity-a-akce/Akce/Rok-Karla-Hynka-Machy-2010.aspx>
66. Rok Karla Hynka Máchy: Místa spatřená a milovaná. In: *Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://www.muzeumcl.cz/machuv_rok
67. S fotografy po stopách Karla Hynka Máchy. In: *Svaz českých fotografů* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://scf.cz/oldwww/index.php?option=com_content&view=article&id=884:s-fotografy-po-stopach-karla-hynka-machy&catid=24:katzpravy
68. STARÝ, Petr. Stezky Máchova jezera. In: *i-noviny.cz* [online]. 2012 [cit. 2019-03-06]. Dostupné z: www.i-noviny.cz/tipy-na-vylet/stezky-machova

jezera#.XJiWz_ZFxXV

69. SPÁČILOVÁ, Mirka. RECENZE: Studený Brabcův Máj, v reklamě ráj. In: *Idnes.cz* [online]. 2008 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/recenze-filmu-maj.A080817_121155_filmvideo_jaz
70. SVOZIL, Bohumil. Miloš Pohorský. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2007 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=542&hl=milo%C5%A1+pohorsk%C3%BD+>
71. SVOZIL, Bohumil a PIORECKÝ, Karel. Vladimír Křivánek. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2009 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1057>
72. SVOZIL, Bohumil. Pavel Vašák. In: *Slovník české literatury po roce 1945* [online]. 2016 [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=588>
73. ŠEBELKA, Jan. Výstava představuje Máchovy portréty vzniklé z fantazie umělců. In: *Idnes.cz* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/liberec/zpravy/vystava-predstavuje-machovy-portrety-vznikle-z-fantazie-umelcu.A101111_1481403_liberec-zpravy_alh
74. ŠPAČEK, Jiří. Pomník Karlu Hynku Máchovi. In: *Hrady.cz* [online]. 2018 [cit. 2019-02-06]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/index.php?OID=13832&PARAM=11&tid=47644&pos=300>
75. UHDE, Michal. Derflerův Máj. In: *Divadlo U Stolu* [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: http://www.divadloustolu.cz/ohlasy_maj.asp

76. Uposlechněte křiku Máchovy hrdličky. In: *Superrodina.cz* [online]. 2014 [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <http://www.superrodina.cz/2014/09/01/uposlechnete-kriku-machovy-hrdlicky/>
77. Účastníci III. kongresu světové literárněvědné bohemistiky. In: *Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.* [online]. [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: <https://www.ucl.cas.cz/cs/211-kongres-svetove-literarnevadne-bohemistiky/3-kongres/884-ucastnici>
78. Velčovský Josef. In: *Artprogallery.* [online]. [cit. 2019-07-15]. Dostupné z: <https://www.artprogallery.com/velcovsky-josef>
79. VRBATA, Pavel. Čeněk Zahradníček. In: *Český klub kinoamatérů – videoklub Praha* [online]. 2014 [cit. 2019-26-06]). Dostupné z: http://www.ckkp.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=82&Itemid=32
80. Zet Molas. In: *Filmová databáze* [online]. [cit. 2019-26-06]). Dostupné z: <https://www.fdb.cz/lidi-zivotopis-biografie/34319-zet-molas.html>
81. Výzkumní pracovníci: Michal Charypar. In: *Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.* [online]. [cit. 2019-02-07]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/cs/pracovnici/vyzkumni-pracovnici/974-hxarypar-michal?personid=58>
82. ZÁVADA, Michal. Máchova socha je na místě. In: *Litoměřický deník* [online]. 2010 [cit. 2019-03-04]. Dostupné z: https://litomericky.denik.cz/zpravy_region/20101118socha_macha.html
83. Žoržeta Čolakova. In: *Wikipedie, otevřená encyklopedie.* [online]. 2017 [cit. 2019-07-14]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDor%C5%BEeta_%C4%8Colakova

Divadelní ústav AV ČR

1. Informace o Divadelním ústavu AV ČR. In. *Divadelní ústav AV ČR*. [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.idu.cz/cs/o-nas/divadelni-ustav>
2. Virtuální studovna. Databáze a online služby Divadelního ústavu. In. *Divadelní ústav AV ČR*. [online]. [cit. 2019-07-02]). Dostupné z: <https://www.idu.cz/cs/o-nas/projekty-a-infoportaly/651-virtualni-studovna>

Seznam divadelních inscenací dle Virtuální studovny (příslušné IDU + číslo představení)

1. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=7323&mode=0>
2. Dostupné z: <https://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=5750&mode=0>
3. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=4498&mode=0>
4. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=4398&mode=0>
5. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=4198&mode=0>
6. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=1364&mode=0>
7. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=4136&mode=0>
8. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=5614&mode=0>
9. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=7167&mode=0>
10. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=9945&mode=0>
11. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=9539&mode=0>
12. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=10219&mode=0>
13. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=9495&mode=0>
14. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=10727&mode=0>
15. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=15490&mode=0>

16. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=15512&mode=0>
17. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=27068&mode=0>
18. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=42177&mode=0>
19. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=43806&mode=0>
20. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=44993&mode=0>
21. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/ProductionDetail.aspx?id=44907&mode=0>

E-mailová komunikace

1. FRIDRICHOVÁ, Jana. Socha Karla Hynka Máchy na Jarmilině skále u Máchova jezera. In. *Prozatím nevydané*. (Informace podané z vlastní iniciativy pomocí e-mailové komunikace). E-mail doručen dne 21. 2. 2019 od fridrichova@muzeumcl.cz. [cit. 2019-03-26].
2. FRIDRICHOVÁ, Jana. Pomník Karla Hynka Máchy v Doksech. In. *Prozatím nevydané*. (Informace podané z vlastní iniciativy pomocí e-mailové komunikace). E-mail doručen dne 21. 2. 2019 od fridrichova@muzeumcl.cz. [cit. 2019-03-26].
3. FRIDRICHOVÁ, Jana. Poutník Mácha. In. *Prozatím nevydané*. (Informace podané z vlastní iniciativy pomocí e-mailové komunikace). E-mail doručen dne 21. 2. 2019 od fridrichova@muzeumcl.cz. [cit. 2019-03-26].

Příloha

Doklady Máchovy recepce

1989 - 2017

Odborné monografie - české

1. VAŠÁK, Pavel. *Česká pouť Karla Hynka Máchy*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1999. 247 s., [36] s. obr. příl. ISBN 80-7184-706-2.
2. KROUTVOR, Josef. *Můj Mácha*. 1. vyd. Praha: Klokočí, 2003 dotisk. 92 s. Edice současné české poezie; sv. 20. ISBN 80-86240-65-7.
3. VAŠÁK, Pavel, ed. a HAVEL, Rudolf, ed. *Literární pouť Karla Hynka Máchy: ohlas Máchova díla v letech 1836-1858*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2004. 395 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-200-1249-4.
4. HNÍZDO, Vlastislav. *Jubilárium. I, Statě, medailony a miniatury z let 1955-2004 k významným domácím uměleckým a kulturním výročí*. [Turnov]: Vlastislav Hnízdo, 2004. 81 s.
5. ŠTOGROVÁ, Jarmila, ed. *Máchovská zření Františka Doležala: sborník k 95. výročí narození malíře a 195. výročí narození básníka Karla Hynka Máchy*. Praha: Cherm, 2005. 176 s., [16] s. obr. příl. ISBN 80-86370-23-2.
6. PATOČKA, Jan. *Dvě máchovské studie*. 3., opr. vyd., 1. v tomto souboru. Praha: OIKOYMENH, 2007. 95 s. Oikúmené. Malá řada; sv. 3. ISBN 978-80-7298-274-5.
7. VAŠÁK, Pavel. *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2007. 141 s. ISBN 978-80-7304-083-3.
8. VAŠÁK, Pavel. *Šifrovaný deník Karla Hynka Máchy*. 2., rozš. vyd. Praha: Akropolis, 2009. 145 s. ISBN 978-80-7304-108-3.

9. DEML, Jakub a BINAR, Vladimír, ed. *F. X. Šalda a další: K. H. Mácha, Božena Němcová, Jaroslav Vrchlický, Otokar Březina*. Praha: Společnost F. X. Šaldy, 2008. 65 s. Zapisník o Šaldovi; č. 15.
10. Tureček, Dalibor, Faktorová, Veronika: *KHM 1810-2010: Dvě století české kultury s Máchou: katalog k výstavě v Letohrádku Hvězda 29. června - 31. října 2010*. Praha: Památník národního písemnictví, 2010.
11. Haman, Aleš, Kopáč, Radim (eds.): *Mácha redivivus (1810-2010): sborník ke dvoustému výročí narození Karla Hynka Máchy*. Praha: Academia, 2010.
12. PROKOP, Dušan. *Kniha o Máchově Máji*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. 341 s., [16] s. obr. příl. Literární řada. ISBN 978-80-200-1880-9.
13. KŘIVÁNEK, Vladimír a kol. *Karel Hynek Mácha a jeho dědicové*. Praha: Svoboda Servis ve spolupráci s Obcí spisovatelů, ©2010. 223 s. ISBN 978-80-86320-75-5.
14. *Máchovi dědicové = Mácha's heirs*. Překlad Katarína Molčanová. Praha: Obec spisovatelů, 2010. 35 s.
15. BENÝŠKOVÁ, Jarmila. *Karel Hynek Mácha: výběrová personální bibliografie k 200. výročí narození*. [Hradec Králové]: Knihovna města Hradce Králové, 2010. 21 s. ISBN 978-80-85059-43-4.
16. PIORECKÝ, Karel, ed. *Máchovské rezonance: IV. kongres světové literárněvědné bohemistiky Jiná česká literatura (?): [Praha, 28.6.-3.7.2010]*. 1. vyd. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2010. 212 s. ISBN 978-80-85778-74-8.
17. CIMICKÝ, Jan. *Jasná noci! Temná noci!*. 1. vyd. Praha: Akropolis, 2010. 89 s. ISBN 978-80-7304-121-2.
18. SEKYRA, Marek. *Máchovské mýty a omyly*. Liberec: Kruh autorů Liberecka, 2010. 79 s. Kruh. ISBN 978-80-904798-0-7.
19. GREBENÍČKOVÁ, Růžena a ŠPIRIT, Michael, ed. *Máchovské studie*. Praha: Academia, 2010. 641 s. Literární řada. ISBN 978-80-200-1864-9.

20. GRYGAR, Mojmír. *Skrytá svědectví v díle Karla Hynka Máchy*. Vyd. 1. Praha: Filosofia, 2010. 179 s. Studie a prameny k dějinám myšlení v českých zemích; sv. 9. ISBN 978-80-7007-333-9.
21. HORKÝ, Pavel, ed. *Máchův kraj v jazyce a v literatuře: sborník z mezinárodní konference pořádané katedrou bohemistiky PF UJEP v Ústí nad Labem ve dnech 17.-19. listopadu 2010*. 1. vyd. Praha: Printia, 2011. 170 s. ISBN 978-80-87452-07-3.
22. VAŠÁK, Pavel. *Sám v davu s Máchou*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2011. 165 s. ISBN 978-80-246-1915-6.
23. ŠMAJS, Josef, ed. *Aby Země nebyla jen hrobem: literatura, kultura, příroda*. Vyd. 1. Praha: Obec spisovatelů, 2011. 228 s. ISBN 978-80-904218-8-2.
24. CHARYPAR, Michal. *Máchovské interpretace*. Vyd. 1. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2011. 211 s. Mnemosyne; sv. 4. ISBN 978-80-7308-331-1.
25. *Máchovské listování: sborník z Máchovského symposia 2010: Doksy 28.5.2010*. [Doksy: Městská knihovna v Doksech, 2011]. 50 s. ISBN 978-80-260-0423-3.
26. ČESAL, Aleš. *Tajemná tvář: záhady a tajemství v životě a díle Karla Hynka Máchy*. Vyd. 1. Praha: Levné knihy, 2011. 219 s. ISBN 978-80-7309-906-0.
27. ŠALDA, F. X. *Duše a dílo*. V MKP 1. vyd. Praha: Městská knihovna v Praze, 2013. 245 s. E-knihovna.
28. BAKOVÁ, Helena. *Portréty historických osobností: nejen grafologický pohled: Karel Hynek Mácha, Hugo Haas, Antonín Dvořák, Bedřich Smetana, Božena Němcová, Josef Němec, Theodora Němcová, Josef Florian, Gregor Johann Mendel, Alfons Mucha, Petr Bezruč, Jaroslav Vrchlický*. Vydání 1. Praha: Grada, 2015. 245 stran. ISBN 978-80-247-5129-0.

Odborné monografie – zahraniční

1. ČOLAKOVA, Žoržeta, ed. *Karel Chinek Macha ili Glasät na padnalata arfa*. Praha: Euroslavica, 1993. 237 s.
2. MÁCHA, Karel Hynek et al. *Iz Češke preporodne poezije: Mácha, Erben, Havlíček Borovský*. Zagreb: Hrvatsko filološko društvo, 1996. 191 s. Biblioteka Književna smotra. ISBN 953-6050-19-6.
3. SCHMID, Herta, ed., MEYER, Holt, ed. a WUTSDORFF, Irina, ed. *Kapitel zur Poetik Karel Hynek Máchas: die tschechische Romantik im europäischen Kontext: Beiträge zum Internationalen Bohemistischen Mácha-Symposium an der Universität Potsdam vom 21. bis 22. Januar 1995*. München: Sagner, 2000. 307 s. Die Welt der Slaven: Sammelbände; Bd. 7. ISBN 3-87690-756-X.
4. MÁCHA, Karel Hynek. *Pèlerin et brigand de Bohême: œuvres choisies*. Carouge: Zoé, 2007. 314 s. Les classiques du monde. ISBN 978-2-88182-579-8.

Popularizační monografie

1. MAUSEROVÁ, Renata, ed. *Doksy v díle Karla Hynka Máchy*. Doksy: Městská knihovna, 1990. 14 s.
2. PANÁČEK, Josef a WÁGNER, Jaromír. *Karel Hynek Mácha v kraji svého Máje*. 2., přeprac. vyd. Ústí nad Labem: Severočeské nakladatelství, 1990. 133 s. ISBN 80-7047-028-3.
3. ŠPECINGER, Otakar. *Karel Hynek Mácha a Mělnicko: 1810-1990*. Mělník: Okresní muzeum, 1990. 37 s.
4. MRÁZOVÁ, Marcela. *Máchovský sběratel JUDr. Josef Stejskal*. Polička: Městské muzeum a galerie, 1996. 16 s.
5. SKOŘEPOVÁ, Luba a IVANOV, Miroslav. *Jiskření, aneb, Na černé hodince s Máchou, Němcovou a hvězdami*. 1. vyd. [Praha]: Set out, [1996]. 207 s. ISBN 80-902058-2-8.

6. VAŠÁK, Pavel. *Pouť litoměřická, pouť česká*. [S.l.]: [s.n.], [1996]. [11] s.
7. VOLKOVÁ, Jitka. "*-vše jsem očekával od budoucnosti*": (*Karel Hynek Mácha a Litoměřice*). Vyd. 1. Litoměřice: Městský úřad, 1996. 63 s.
8. WÁGNER, Jaromír a WÁGNEROVÁ, Jana, ed. *Karel Hynek Mácha v dějišti svých Cikánů*. Vyd. 1. Česká Lípa: End, 1996. 152 s. ISBN 80-901955-1-2.
9. HŮRKOVÁ-NOVOTNÁ, Jiřina. *Básnický dnešek a Karel Hynek Mácha*. 2., rozš. vyd. Praha: IPOS-ARTAMA, 1998. 32 s. ISBN 80-7068-108-X.
10. KOLOC, Miroslav. *Rozčilené cesty Karla Hynka Máchy po hradech spatřených*. Vyd. 1. Praha: Kovalam, 1998. 88 s. ISBN 80-901825-9-3.
11. PAVLOK, Bohumil. *Básnickova smrt*. Frýdek-Místek: Persidis, 2003. 42 s. ISBN 80-239-4943-8.
12. ČÁKA, Jan. *Poutník Mácha*. Vyd. 2., přeprac. a dopl. Příbram: Knihkupectví Mária Olšanská, 2006. 189 s., [3] složené listy obr. příl. ISBN 80-902362-9-4.
13. ŠTĚTINOVÁ, Dagmar. *Lori: múza Karla Hynka Máchy*. Vyd. 1. Štítý: Veduta, 2008. 190 s. ISBN 978-80-86438-21-4.
14. IVANOV, Miroslav. *Důvěrná zpráva o Karlu Hynku Máchovi*. V Praze: Nakladatelství XYZ, 2010. 295 s. ISBN 80-86391-05-1.
15. PADEVĚT, Jiří. *Cesty s Karlem Hynkem Máchou: průvodce*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2010. 367 s. Průvodce. ISBN 978-80-200-1849-6.
16. ŠPŮREK, Milan. *Poutník mnoha nocí: Karel Hynek Mácha*. Praha: Eminent, 2010. 150 s. ISBN 978-80-7281-398-8.
17. SUSA, Zdeněk. *Krkonošská pouť: po stopách Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2010. 365 s. ISBN 978-80-86057-65-1.
18. TŮMA, Jan a KŇAP, Jaroslav. *Cesta Karla Hynka Máchy: putování po přírodních krásách a historických zajímavostech Máchovy stezky a jejím okolí*. 1. vyd. [Praha]: Karpána, 2010. 186 s. Na cestě; sv. 4. ISBN 978-80-903952-9-9.

19. DOSKOČIL, Oldřich. *Na Vikárce v Litoměřicích: o duši básníků (nejen té K.H. Máchy)*. 1. vyd. V Litoměřicích: J. Kupka, 2010. 84 s. Edice vinárny Na Vikárce; sv. 1. ISBN 978-80-254-5943-0.
20. KOLOC, Miroslav. *Ustavičné senzace poutníka Karla Hynka Máchy*. 1. vyd. Praha: Triáda, 2010. 147 s. Delfin; sv. 104. ISBN 978-80-87256-28-2.
21. MARUNA, Jan. *Luce sulla strada: dedico questo libro al poeta ceco Karel Hynek Mácha, in occasione del 200° anniversario della sua nascita*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2010. 84 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-917-9.
22. MAUSEROVÁ, Renata a MATOUŠEK, Petr. *Máchovi v patách: turistický průvodce*. Česko: s.n., ©2011. [65] s.

Máj a jeho české edice

1. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: báseň od Karla Hynka Máchy*. Praha: Dimenze 2 + 2, 1992. 61 s. Blaník; sv. 1. ISBN 80-85238-03-9.
2. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Bačkovský, 1994. 38 s.
3. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: báseň; [kresby Karel Svobinský]*. Praha: Vilém Šmidt, 1995. 65 s. Zahrada krásné poezie; sv. č. 3. ISBN 80-900084-2-9.
4. MÁCHA, Karel Hynek a KŘENEK, Zdeněk, ed. *Máj*. Praha: Aulos, 1995. 66 s. ISBN 80-901895-2-0.
5. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: vychází k 160. výročí prvního vydání, 160. výročí básnickova úmrtí a ke dni zahájení nejvýznamnějšího edičního počínu konce 20. stol České knižnice: 24 grafických listů SGU Hollar*. Praha: Český spisovatel, 1996. [24] s. ISBN 80-902081-2-6.

6. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Vyd. v ETC 1. Praha: ETC, 1996. 60 s. Báseň pro tebe. ISBN 80-86006-06-9. Dostupné také z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?&action=sTitul&key=3347726>.
7. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. [Praha]: Kniha, grafika, bibliofilie, 1996. [48] s. Sladké jádro srdce; sv. 13. ISBN 80-902114-0-2.
8. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: romantická báseň Karla Hynka Máchy s podobiznou a životopisem spisovatelovým*. Brno: Šimon Ryšavý, 1997. 81 s. ISBN 80-902143-7-1.
9. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Mladá fronta, 1999. 79 s. Květy poezie; sv. 218. ISBN 80-204-0792-8.
10. MÁCHA, Karel Hynek, VYSKOČIL, Albert, ed. a SVOBODA, Emanuel, ed. *Máj*.
V Praze: Evropský literární klub, [19--?]. 121 s.
11. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Laichter, [19--?]. 60 s. Světla; sv. 2.
12. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj; Marinka*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2000. 54 s. Klokan. Školní četba. ISBN 80-7218-404-0.
13. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj; Marinka*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2000. 59 s. Školní četba. ISBN 80-7218-404-0.
14. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: památné vydání: Všem poutníkům do třetího tisíciletí!*. Vyd. v Ad Fontes 1. Blansko: Ad Fontes, 2000. 74 s. Poezie; sv. 1. ISBN 80-902927-0-4.
15. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj - Marinka*. Vyd. 1. Frýdek-Místek: Alpress, 2000. 54 s. Klokan. Školní četba. ISBN 80-7218-404-0.

16. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: v svět jsem vstoupil*. Ostrava: Knižní expres, ©2001. 184 s. ISBN 80-86132-60-9.
17. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj* [elektronický zdroj]. [Brno: Masarykova univerzita. Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, 2001].
18. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. 5. vyd., dotisk. Praha: Mladá fronta, 2002. 79 s. Květy poezie; sv. 218. ISBN 80-204-0792-8.
19. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V nakl. Prospektrum 1. vyd. Praha: Prospektrum, 2003. 77 s. Báseň pro Tebe; sv. 1. ISBN 80-7175-121-9.
20. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Ostrava: Knižní expres, ©2003. 80 s. ISBN 80-86132-97-8.
21. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. S ilustracemi Lud'ka Maňáska 1. vyd. Mladá Boleslav: Statutární město Mladá Boleslav, 2004. 71 s. ISBN 80-239-3150-4.
22. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: L. Drtina, 2004. [31] s. Větrník; sv. 4. ISBN 80-239-0354-3.
23. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Olomouci: Votobia, 2005. 58 s. ISBN 80-7220-239-1.
24. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj a jiné básně*. 2. vyd. Praha: BB art, 2005. 91 s. Versus. ISBN 80-7341-496-1. Dostupné také z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?&action=sTitul&key=3347726>.
25. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Vyd. 1. Praha: Pro Knihy Dobrovský vydalo nakl. CZ Books, 2006. 50 s. Dárek. ISBN 80-86947-11-4.
26. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Tribunu EU vyd. 1. Brno: Tribun EU, 2008 [i.e. 2007]. 61 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-078-7.

27. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj* [hmatové písmo]. Praha: KTN, 2007. [31] listů v Braillově písmu.
28. MÁCHA, Karel Hynek a KŘENEK, Zdeněk, ed. *Máj*. Praha: Aulos, 2007. 33 s. Bibliofilská edice; sv. 41. ISBN 978-80-86184-20-3.
29. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: Dalekát' cesta má! Marné volání!*. V Praze: Vilém Šmid, 2008. 75 s. ISBN 978-80-86281-08-7.
30. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Tribunu EU vyd. 1. [i.e. 2.]. Brno: Tribun EU, 2008. 58 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-005-3.
31. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: [obrazová kniha k filmu F.A. Brabce]*. 1. vyd. v této podobě. Praha: Mladá fronta, 2008. 79 s., [16] s. barev. obr. příl. ISBN 978-80-204-1912-5.
32. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Ve vydavatelství Nibiru vyd. 1. Praha: Nibiru, 2009. 69 s. ISBN 978-80-903698-4-9.
33. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: [příležitostný tisk]*. Ostrava: Excellens paper, 2009. 57 s. ISBN 978-80-904299-1-8.
34. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Tribunu EU vyd. 3. Brno: Tribun EU, 2010. 61 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-105-0.
35. MÁCHA, Karel Hynek a DYRYNK, Martin, ed. *Máj*. [Praha]: Martin Dyrynk, 2010. 45 s. Slza; sv. 29.
36. MÁCHA, Karel Hynek, KOLOC, Miroslav, ed. a KRUMPHANZL, Robert, ed. *Máj*. Vyd. v nakl. Triáda 1. Praha: Triáda, 2010. 71 s. Delfín; sv. 107. ISBN 978-80-87256-40-4.
37. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Tribunu EU vyd. 4. Brno: Tribun EU, 2010. 61 s. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-7399-106-7.

38. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V nakl. Fragment 1. vyd. Praha: Fragment, 2010. 61 s. ISBN 978-80-253-1065-6.
39. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj a jiné básně*. 3. vyd. Praha: BB/art, 2010. 91 s. ISBN 978-80-7381-843-2. Dostupné také z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sTitul&key=3347726>.
40. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Dotisk 5. vydání. Praha: Mladá fronta, 2011. 77 stran. Květy poezie. ISBN 978-80-204-0792-4.
41. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. [Ústí nad Labem]: FUD UJEP v nakl. Idea servis, 2011. 2 s. ISBN 978-80-85970-69-2.
42. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Vyd. v Dokořán 1. Praha: Dokořán, 2011. 77 s. Mocca; sv. 37. ISBN 978-80-7363-119-2.
43. MÁCHA, Karel Hynek a POHORSKÝ, Miloš, ed. *Máj, máj, věčný máj*. [Praha]: Obec spisovatelů, 2011. iv, 71, xxi s. ISBN 978-80-904218-6-8.
44. *Máj*. V Praze: Československý spisovatel, 2012. 166 stran. ISBN 978-80-7459-066-5.
45. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj = Mág*. 1. vyd. Praha [i.e. Velké Přílepy]: Olympia, 2012. 82 s. Studentské čtení. ISBN 978-80-7376-318-3.
46. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Vyd. v tomto provedení 1. Praha: Práh, 2012. 70 s. ISBN 978-80-7252-378-8.
47. MÁCHA, Karel Hynek a ERBEN, Karel Jaromír. *Máj, Kytice: ... to nejlepší z české poezie 19. století*. Praha: Československý spisovatel, 2012. 166 s. ISBN 978-80-7459-066-5.

48. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Svatošovo nakladatelství, 2013. 66 s. ISBN 978-80-86819-08-2.
49. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Dobrovský, 2014. 44 s. Omega. ISBN 978-80-7390-209-4.
50. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. 1. vyd. [Liberec]: Kalendář Liberecka, ©2014. 63 s. ISBN 978-80-87213-21-6.
51. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V nakl. Fragment 2. vyd. Praha: Fragment, 2014. 61 s. Česká klasika. ISBN 978-80-253-2288-8.
52. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. [Praha]: [Anna Pleštilová - Bylo nebylo], [2015]. 49 stran. ISBN 978-80-905008-5-3.
53. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj* [online]. V MKP 2. opravené vydání. Praha: Městská knihovna v Praze, 2016. 1 online zdroj (42 stran). E-knihovna [cit. 2019-07-18]. ISBN 978-80-7532-471-9. Dostupné z: <http://search.mlp.cz/searchMKP.jsp?action=sTitul.&key=4299819>.
54. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. 1. vyd. v Mladé frontě, 5. dotisk. Praha: Mladá fronta, 2016. 77 stran. Květy poezie. ISBN 978-80-204-0792-4.
55. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: báseň od Karla Hynka Máchy*. V České Lípě: Vlastivědné muzeum a galerie, 2016. 57 stran, 7 nečíslovaných listů obrazových příloh. ISBN 978-80-86319-29-2.
56. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. V Úvalech u Prahy: Ve stráni, 2016. 67 stran.
57. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. Praha: Dobrovský s.r.o., 2017. 57 stran. Knihy Omega.
58. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj*. [Praha]: Romek Hanzlík vlastním nákladem, [2017], ©2017. 50 stran. ISBN 978-80-270-1319-7.

Máj (zahraniční, dvojjazyčné edice či překlady)

1. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj = Maj*. [Lublaň]: Velvyslanectví České republiky ve Slovinsku, [mezi 1993-2013]. 118 s.
2. MÁCHA, Karel Hynek. *Wu yue*. Di 1 ban. Beijing: She hui ke xue wen xian chu ban she, 1996. 52 s. ISBN 7-80050-723-8.
3. MÁCHA, Karel Hynek. *Majo*. Unua eldono. [Praha]: KAVA-PECH, 1997. 55 s. ISBN 80-901334-5-2.
4. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj = Majo: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. II*. Praha: J. Rumler, 1999. 95 s.
5. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj = Majo: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. I*. Praha: J. Rumler, 1999. 47 s.
6. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. 2 = Majo 2: dulingva spegula eldono ceha-esperanta en du volumoj*. Překlad Josef Rumler. Praha: <<J.>>Rumler, 1999. s. 52-95.
7. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. 1 = Majo 1: dulingva spegula eldono ceha-esperanta en du volumoj*. Překlad Josef Rumler. Praha: <<J.>>Rumler, 1999. 47 s.
8. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích = Majo: dulingva spegula eldono ĉeĥa-esperanta en du volumoj*. Překlad Josef Rumler. Praha: J. Rumler, 1999. 2 sv. (95 s.). ISBN 80-238-6707-5.
9. MÁCHA, Karel Hynek. *Majo: Longa vojo mia! Vana vokado!!*. 2. Dulingva spegula eldono ĉeĥa - esperanta en du volumoj. Prago: [s.n.], 1999. 95 s.
10. MÁCHA, Karel Hynek. *Majo: Longa vojo mia! Vana vokado!!*. 1. Dulingva spegula eldono ĉeĥa - esperanta en du volumoj. Prago: [s.n.], 1999. 95 s.
11. MÁCHA, Karel Hynek. *Majo: dulingva spegula eldono ceha-esperanta en du volumoj. = Máj: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. II II*. Prago: Josef Rumler, 1999. s. 52-95.

12. MÁCHA, Karel Hynek. *Majo: dulingva spegula eldono ceha-esperanta en du volumoj.* = *Máj: dvojjazyčné zrcadlové vydání česko-esperantské ve dvou svazcích. II.* Prago: Josef Rumler, 1999. 47 s.
13. MÁCHA, Karel Hynek. *Maj.* 1-vo izdanie. Sofija: Ab, 2000. 45 s. ISBN 954-737-142-8.
14. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj.* Bratislava: Nestor, 2000. 175 s. Minor. ISBN 80-88801-85-0.
15. MÁCHA, Karel Hynek et al. *Máj = Der Mai.* Překlad Bernard Alois Rambousek. Vyd. 1. Praha: Splav!, 2010. 179 s. Plav do kapsy; sv. 2. ISBN 978-80-904839-0-3.
16. MÁCHA, Karel Hynek. *May.* 1st ed. Prague: Twisted Spoon Press, 2005. 121 s. ISBN 80-86264-22-X.
17. MÁCHA, Karel Hynek. *Máj = Meja.* 1. vyd. Praha: Obec spisovatelů, 2010. 92 s. ISBN 978-80-904218-4-4.
18. MÁCHA, Karel Hynek. *Maj.* Skopje: Makedonska reč, 2010. 59 stran. ISBN 978-608-225-000-7.
19. MÁCHA, Karel Hynek. *May.* Prague: Twisted spoon, 2010. 121 s. ISBN 978-80-86264-22-6.
20. MÁCHA, Karel Hynek. *Mai.* Dresden: Edition Bubo, 2006. 103, [4] stran.
21. MÁCHA, Karel Hynek. *Mai.* [Wien]: Labor, ©2012. 107 s. Poesie. ISBN 978-3-902800-04-6.
22. MÁCHA, Karel Hynek. *May.* [Spojené státy americké]: [nakladatel není známý], 2012. 89 nečíslovaných stran. ISBN 978-1-4679-0230-4.
23. MÁCHA, Karel Hynek a COSENTINO, Annalisa, ed. *Maggio.* Venezia: Marsilio, 2013. 111 s.

Divadelní inscenace

1. *Máj*: divadlo: Centrum experimentálního divadla Brno, soubor: HaDivadlo Brno od 85, scéna: Kabinet Múz Brno, uvedení: 20. 6. 1992 premiéra
2. *Máj*: divadlo: Agentura ORFEUS Praha, scéna: Křižíkova fontána Praha, uvedení: 30. 4. 1993 obnovená premiéra
3. *Máj*: divadlo: Městská divadla pražská Praha, soubor: Spolek Kašpar Praha, scéna: Rokoko Praha, uvedení: 1. 5. 1993 premiéra; 1. 5. 1993 derniéra
4. *Máchiův Máj*: divadlo: Divadlo Vítězslava Nezvala Karlovy Vary, scéna: Komorní scéna Motýl Karlovy Vary, uvedení: 30. 4. 1994 I. premiéra
5. *Máj*: divadlo: Dismanův rozhlasový dětský soubor Praha, scéna: Euroclub Praha, uvedení: 30. 4. 1994 premiéra
6. *Máj*: divadlo: Komorní scéna Aréna Ostrava, scéna: Komorní scéna Aréna Ostrava, uvedení: 16. 1. 1997 premiéra; 18. 5. 2001 derniéra
7. *Máj*: divadlo: Klicperovo divadlo Hradec Králové, scéna: Klicperovo divadlo Hradec Králové, uvedení: 30. 4. 1999 premiéra; 08. 11. 1999 derniéra
8. *V. Babinský, strašný lesů pán*: divadlo: Loutkové divadlo Radost Brno, scéna: Loutkové divadlo Radost Brno, uvedení: 16. 6. 2000 první provedení
9. *Máj*: divadlo: Divadlo Hromadná procházka Prostějov, scéna: Městské divadlo Prostějov, uvedení: 1. 5. 2001 premiéra; 25. 5. 2001 derniéra
10. *Cikáni*: divadlo: Divadlo Nablízko Praha, scéna: A Studio Rubín Praha, uvedení: 28. 2. 2003 první provedení; 1. 11. 2004 derniéra
11. *Máj*: divadlo: Viola Praha, scéna: Viola Praha, uvedení: 30. 4. 2003 premiéra

12. *Máj*: divadlo: Agentura MUSIA Brno, scéna: Mahenovo divadlo Brno, uvedení: 8. 5. 2003 premiéra
13. *Pluto a podkova*: divadlo: Divadlo Minor Praha, scéna: Divadlo Minor Praha, uvedení: 25. 5. 2003 první provedení; 4. 6. 2004 derniéra
14. *Máj*: divadlo: Městské divadlo Brno, soubor: muzikál Městské divadlo Brno, scéna: Městské divadlo Brno, uvedení: 30. 4. 2004 první provedení
15. *Máj*: divadlo: Centrum experimentálního divadla Brno, soubor: Divadlo U stolu Brno do VII. 2018, scéna: Sklepní scéna Divadla Husa na provázku Brno, uvedení: 15. 5. 2006 I. premiéra
16. *Máj*: divadlo: Západočeské divadlo Cheb, scéna: Západočeské divadlo Cheb, uvedení: 7. 10. 2006 premiéra; 10. 3. 2007 derniéra
17. *Máj a čaj*: divadlo: Divadlo Vizita Praha, scéna: c. k. Solnice České Budějovice, uvedení: 2007 první provedení
18. *Cikáni, Hotel u Kostničního kamene*: divadlo: Slovácké divadlo Uherské Hradiště, scéna: Slovácké divadlo Uherské Hradiště, uvedení: 17. 10. 2009 premiéra; 28. 6. 2010 derniéra
19. *Máj*: divadlo: Národní divadlo Praha, soubor: balet Národního divadla Praha, scéna: Nová scéna Národního divadla Praha, uvedení: 19. 3. 2012 první provedení
20. *Máchovy hrdličky křik!*: divadlo: Vyšší odborná škola herecká Praha, scéna: Pidivadlo Praha, uvedení: 31. 1. 2014 první provedení
21. *Hynku! Viléme!! Jarmilo!!!*: divadlo: Divadlo Polárka Brno, scéna: Divadlo Polárka Brno, uvedení: 18. 4. 2015 první provedení

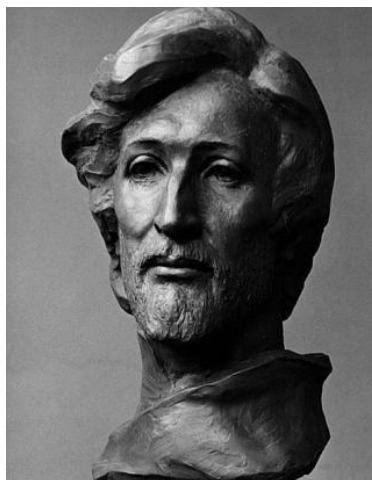
22. *Máj*: divadlo: Divadelní studio D3 Karlovy Vary, scéna: Divadlo Husovka, uvedení: 5. 6. 2015 premiéra
23. *Máj*: divadlo: 420people Praha, scéna: Nová scéna Národního divadla Praha, uvedení: 28. 9. 2015 první provedení
24. *Máj*: divadlo: AMU DAMU DISK - Divadelní studio Praha, scéna: DISK Praha, uvedení: 2017 první provedení

Filmová produkce

1. *Máj* [videozáznam]. Praha: Beltfilm, ©2008. 1 DVD-video (70 min.).
2. *Mág* [videozáznam]. Zlín: Ateliéry Bonton, 2008. 1 videodisk (DVD) (87 min.). Zlatá kolekce českých filmů.
3. *Mág* [videozáznam]. Zlín: Ateliéry Bonton, 2008. 1 videodisk (DVD) (87 min.). Zlatá kolekce českých filmů.
4. *Karel Hynek Mácha; Cikáni = Karel Hynek Macha = Gypsies* [videozáznam]. Praha: Filmexport Home Video, 2010. 2 DVD (192:00). Zlatý fond české kinematografie. FEX kolekce.
5. *Karel Hynek Mácha = Karel Hynek Macha; Cikáni = Gypsies* [videozáznam]. Praha: Filmexport Home Video, ©2010. 2 DVD-video (106, 86 min.). Zlatý fond české kinematografie.
6. NOVÁKOVÁ, Ivana. *Máj* [videozáznam]. Praha: Bontonfilm, © 2011. 1 DVD video (70 min.).

Příloha 2

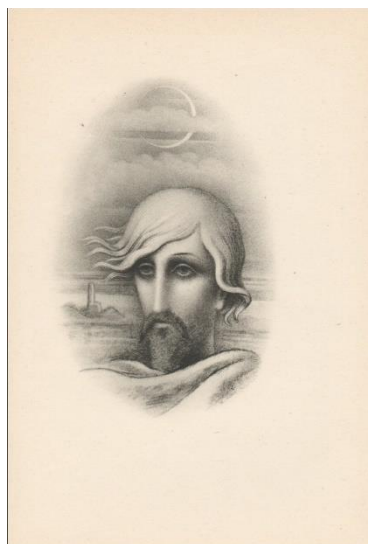
Možná Máchova podoba podle antropologa Emanuela Vlčka a sochaře Milana Knoblocha (1986)

(Zdroj: Národní muzeum, online)

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/kultura/1304605-ktery-z-vas-je-macha>

Karel Hynek Mácha podle Jana Zrzavého

(Zdroj: Galerie 09, online)

Dostupné z: <http://www.galerie09.cz/galerie/po-1950/jan-zrzavy-2/jan-zrzavy-2-detail.html>

Socha Karla Hynka Máchy v Bělé pod Bezdězem

(Zdroj: Regiony Rozhlas, online)

Dostupné z: <https://regiony.rozhlas.cz/v-bele-pod-bezdezem-stoji-cestovni-sochy-karla-hynka-machy-maji-pohnuty-osud-7428176>

Socha Karla Hynka Máchy v Litoměřicích

(Zdroj: ČT24, online)

Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/regiony/1302724-milenci-v-litomicich-se-mohou-schazet-u-machy>

Film Karel Hynek Mácha (1937) – Zet Molas

(Zdroj: Česko-Slovenská filmová databáze, online)

Dostupné z: <https://www.csfid.cz/film/6780-karel-hynek-macha/galerie/?type=1>

Film Máj (2008) – F. A. Brabec

(Zdroj: Idnes.cz, online)

Dostupné z: https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/brabcuv-maj-triska-osekany-dej-a-hippie.A080816_181809_filmvideo_jaz

K. H. M. (1810–2010). Dvě století české kultury s Máchou (Tureček, Faktorová)

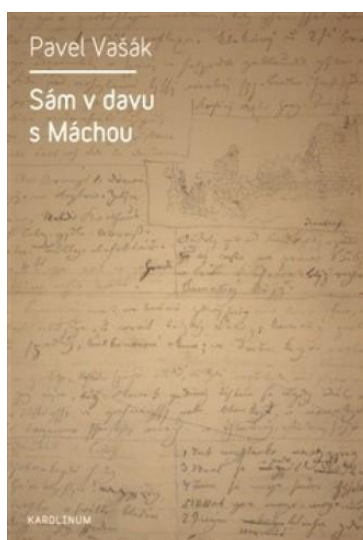
Letohrádek Hvězda

(Zdroj: Památník národního písemnictví, online)

Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/k-h-m-1810-2010-dve-stoleti-ceske-kultury-s-machou/>

Sám v davu s Máchou (Pavel Vašák)

(Zdroj: Slovník české literatury, online)

Dostupné z: <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/imagePage.jsp?docid=588&id=3034>

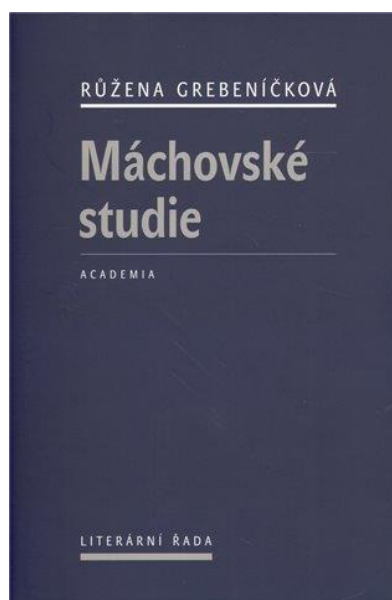
Prameny Máchova Máje (Michal Charypar)

(Zdroj: Nakladatelství Akropolis, online)

Dostupné z: <https://akropolis.info/kniha/prameny-machova-maje/>

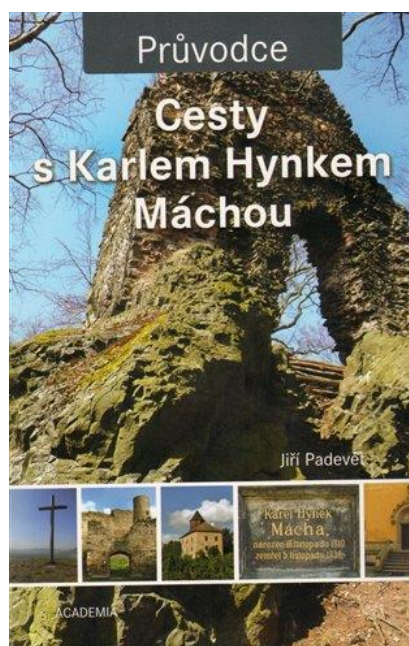
Máchové studie (Růžena Grebeníčková)

(Zdroj: Nakladatelství Kosmas, online)

Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/157422/machovske-studie/>

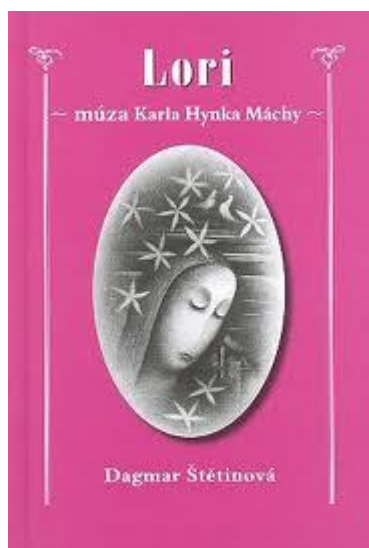
Cesty s Karlem Hynkem Máchou (Jiří Padevěť)

(Zdroj: Nakladatelství Kosmas, online)

Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/154501/cesty-s-karlem-hynkem-machou/>

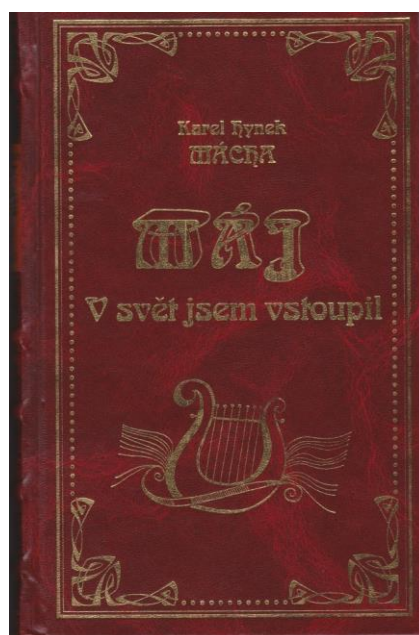
Lori: múza Karla Hynka Máchy (Dagmar Štětínová)

(Zdroj: Knihkupectví Luxor, online)

Dostupné z: <https://luxor.cz/beletrie/lori-muza-karla-hynka-machy--153442/>

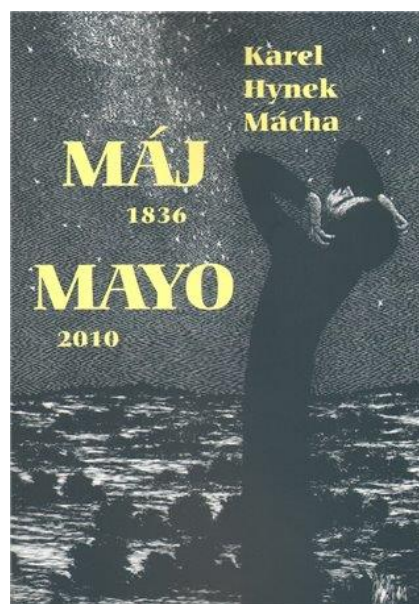
Máj: v svět jsem vstoupil (2001)

(Zdroj: Databáze knih, online)

Dostupné z: <https://www.databazeknih.cz/knihy/maj-v-svet-jsem-vstoupil-98362>

Máj/Mayo (2010) – překlad do španělštiny

(Zdroj: Nakladatelství Kosmas, online)

Dostupné z: <https://www.kosmas.cz/knihy/157306/maj-1836-mayo-2010/>